

PS 94/20 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 6 november 2020

Inhoudsopgave	
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	5
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	8
Actualiteit	14
Actuele motie M163-2020 Provinciale Staten 6 november 2020: Gezondheid voorop – per direct een einde aan de nertsenhoudery door de Statenfracties van de SP en D66	15
Bespreekstukken	20
Statenvoorstel 80/20 Beleidskader Mobiliteit: ‘Koers 2030’	20
Statenvoorstel 74/20 Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf 2020	61
Stemming	103
Statenvoorstel 80/20 Beleidskader Mobiliteit: ‘Koers 2030’	104
Statenvoorstel 70/20 Notulen vergadering Provinciale Staten 3 juli 2020 (inclusief de na de schorsing voortgezette vergadering op 11 september 2020)	108
Statenvoorstel 83/20 Notulen vergadering Provinciale Staten 25 september 2020	108
Statenvoorstel 84/20 Lijst Ingekomen Stukken vergadering Provinciale Staten 6 november 2020	108
Sluiting	109
Stemmingsoverzicht vergadering Provinciale Staten 6 november 2020	110

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 8
Arts, mw. W.M.A., 8, 27, 29, 30, 38, 43, 51, 58
Bekker, M.A. de, 9
Berg, H.F. van den, 9, 20, 21, 22, 23, 29, 30, 34, 35, 40, 41, 53, 57, 61
Bergsma, R., 9
Bie, E.J. de, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 101, 102
Boon, M.C.H., 9, 18, 19, 20, 105, 107
Bräuner, mw. G.E.A., 9, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 50, 51
Broek, H.W. van den, 9, 19, 42, 43, 56, 80, 100
Brouwers, drs. J.F.X.M., 9, 18
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 103, 104, 105, 106, 107, 108
Deryckere, M.N.R.C., 9
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 9
Dijk, mw. E. van, 9, 107
Dirken, mw. ir. A.M.W., 10, 62, 63, 64, 65, 92, 93, 94
Duijs, F.B.G., 10
Everling, M.J., 10, 15, 19, 66, 67, 68, 85, 89, 90, 91, 94, 95
Gremmen, R.J., 10
Hatter, LLB, A.W.J.A. van, 10, 69, 70, 72, 73, 74, 79, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 92, 96, 98, 101, 102
Heer, drs. ing. C. de, 10
Heijmans, N.G.L., 10
Hendriks, C.A., 10, 25, 26, 27, 51, 54, 105
Heusden-Wienen, mw. G.G.A.M. van, 14
Hoon, mw. A.J.M. de, 10
Janssen, R.P.M., 10
Kammen, mw. drs. P. van der, 11
Karaaslan, T., 11
Kessel, mw. J.J. van, 11
Kort MSc, M.V. de, 11, 18
Linden, mw. J.J. van der, 11, 17, 105, 106
Logister, E.H.P., 11
Ludwig, T.W., 11
Maat, C.A. van der, 44, 48, 49, 50, 57, 58, 59, 60, 61
Manders, drs. W.J., 11, 16
Meeren, C.J.R.F. van der, 11
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 11, 105
Meijer, A.A., 11, 17
Oetelaar, J.C.M. van den, 12
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 12
Panhuizen, A., 12
Philippart, M.J.A., 12, 14, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 33, 34, 35, 37, 48, 49, 52, 54, 59, 60, 61, 103, 104, 105, 107, 109
Roijackers, mw. H.I., 12, 62, 63, 66, 67, 71, 72, 73, 77, 78, 82, 84, 86, 93, 96, 97, 106, 107, 108
Rutjens, W.H.A., 12, 16

Scholder-Penders, mw. G.M., 12
Sjouw, mw. mr. L.M., 12, 28, 29, 30, 31, 52, 69, 70, 71, 95, 96, 97, 103, 104, 108
Smeulders, MA, S.J.A.H., 13, 37, 38, 53, 54, 55, 76, 77, 78, 99, 108
Smolders, H.A.J., 43
Spooren, A.J.M., 13, 39, 49, 54, 55, 56, 77, 84, 99
Stoop, drs. J.W.P., 13
Swinkels, H.A.J.M., 13
Thijssen, J.G.M., 13, 65, 66, 67, 95
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de, 13, 16
Vlasveld, mw. A.I., 13, 40, 41, 42, 55, 106
Voorzitter, 8, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40,
41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71,
72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101,
102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109
Vreugdenhil, ing. H.J., 13, 19, 43, 56, 64, 68, 80, 81, 82, 83, 94, 95, 100
Wel, ir. M.C. van der, 13, 18, 62, 63, 64, 69, 71, 78, 79, 88, 89, 91, 97, 99
Wely, L.F.A.M. van, 13
Zwart, mw. P.S., 13

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bekker, M.A. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bergsma, R.	CDA	Woudrichem
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Bräuner, mw. G.E.A.	VVD	Veghel
Broek, H.W. van den	Lokaal Brabant	Reek
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Udenhout
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Forum voor Democratie	Maren-Kessel
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Heusden-Wienen, mw. G.G.A.M. van	Forum voor Democratie	Lage Zwaluwe
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kort MSc, M.V. de	PvdA	Vught
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Logister, E.H.P.	D66	Chaam
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oetelaar, J.C.M. van der	Forum voor Democratie	Schijndel
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Roeles, S.G.	Forum voor Democratie	Sint-Michielsgestel
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Rutjens, W.H.A.	Forum voor Democratie	's-Hertogenbosch
Scholder-Penders, mw. G.M.	VVD	Nuenen

Sjouw, mw. L.S.
Smeulders, S.J.A.H.
Smolders, H.A.J.
Spooren, A.J.M.
Stoop, drs. J.W.P.
Swinkels, H.A.J.M.
Thijssen, J.G.M.
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de
Vlasveld, mw. A.I.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Wel, ir. M.C. van der
Wely, L.F.A.M. van
Zwart, mw. P.S.

D66
PvdA
Forum voor Democratie
50PLUS
CDA
SP
CDA
CDA
Partij voor de Dieren
ChristenUnie-SGP
Partij voor de Dieren
Forum voor Democratie
VVD

Geldrop
Helmond
Tilburg
Breugel
Bergen op Zoom
Vught
Beers
Beek en Donk
Tilburg
Nieuwendijk
Rijsbergen
Oss
Lage Zwaluwe

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 6 november 2020

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Actualiteit

Actuele motie M163-2020 Provinciale Staten 6 november 2020: Gezondheid voorop – per direct een einde aan de nertsenhoudery door de Statenfracties van de SP en D66

III. Bespreekstukken

80/20 Beleidskader Mobiliteit: 'Koers 2030'

73/20 Beleidskader Economie 2030

74/20 Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf 2020

IV. Stemming

70/20 Notulen vergadering Provinciale Staten 3 juli 2020 (inclusief de na de schorsing voortgezette vergadering op 11 september 2020)

83/20 Notulen vergadering Provinciale Staten 25 september 2020

84/20 Lijst Ingekomen Stukken vergadering Provinciale Staten 6 november 2020

V. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 6 november 2020

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning, voorzitter

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Volgens de presentielijst zijn 54 leden aanwezig, te weten: Altundal, mw. Arts, De Bekker, Van den Berg, Bergsma, Boon, mw. Bräuner, Van den Broek, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, mw. Van Heusden-Wiemen, mw. De Hoon, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, De Kort, mw. Van der Linden, Logister, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Van den Oetelaar, mw. Otters-Bruijnen, Panhuizen, Philippart, mw. Roijackers, Rutjens, mw. Scholder-Penders, mw. Sjouw, Smeulders, Smolders, Spooren, Stoop, Swinkels, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Vlasveld, Vreugdenhil, Van der Wel, Van Wely, mw. Zwart.

Afwezig: Roelen.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 13.30 uur.

De **voorzitter**: Dames en heren. Wij beginnen bij de presentielijst, zoals u weet. De vraag is of u allemaal uw microfoon en camera uit wilt zetten. Voordat deze vergadering begint, inventariseer ik wie er aanwezig is in deze vergadering. Dat gebeurt, zoals gebruikelijk, op alfabetische volgorde in een drietal groepen. Allereerst de Statenleden wier achternaam begint met de letter A tot en met H, dan I tot en met P en ten slotte Q tot en met Z. Wanneer de groep waartoe u met de eerste letter van uw achternaam behoort aan de beurt is, wordt u verzocht microfoon en camera weer aan te zetten. Wanneer de griffier uw naam noemt, meldt u zich dan als volgt: uw naam en de tekst "Ik ben aanwezig". Het is best handig dat u die woorden ook daadwerkelijk uitspreekt, want als u alleen maar "ja" zegt, is de kans groot dat de camera onvoldoende reageert op u en dan krijgen wij u niet in beeld. Als we hebben geconstateerd dat u zowel met geluid als met beeld goed doorkomt, beschouwen we u als aanwezig.

Ik geef nu het woord aan de griffier voor de presentielijst. De griffier heeft het woord.

De **griffier**: Dank u wel. Ik begin met de groep A t/m H. De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Aanwezig.

De **griffier**: Ja, als u nog even wat meer zegt, bent u ook in beeld.

De heer **Altundal** (SP): Mijn camera staat aan. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, nu kunnen we dat zien. Dank u wel. Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Willemieke Arts, ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer De Bekker.

De heer **De Bekker** (FvD): Maikel de Bekker. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dat heb ik nog niet gezien.

De heer **De Bekker** (FvD): Hij staat aan, dus-

De **griffier**: De ervaring is: als u lang genoeg blijft praten, dan komt u ook in beeld.

De heer **De Bekker** (FvD): Nou, laten we hopen dat dat gaat gebeuren nu dan.

De **griffier**: Ja, ziet u wel. Dank u wel. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Harry van den Berg. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer Bergsma.

De heer **Bergsma** (CDA): Renze Bergsma, ik ben aanwezig.

De **griffier**: Gezien. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Goeiemiddag, de heer Boon. Ik ben aanwezig vanuit het mooie Bergen op Zoom.

De **griffier**: Het rijmt net niet! Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Margriet Bräuner. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Harold van den Broek. Aanwezig.

De **griffier**: Gezien. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Jan-Frans Brouwers. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: De heer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Marcel Deryckere. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Mevrouw Van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Anne van Diemen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: In orde. Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Edith van Dijk. Voorzitter, ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Wilma Dirken. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Duijs.

De heer **Duijs** (FvD): Frank Duijs. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Maarten Everling. Aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Roel Gremmen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat zag ik net niet.

De heer **Gremmen** (VVD): Ziet u mij nu wel?

De **griffier**: Nee, ik zie veel zwarts. Kunt u nog even praten? Ja, ik heb u gezien! Dank u wel. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Alexander van Hattem. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Kees de Heer, ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Dank u wel. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nico Heijmans. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Coen Hendriks. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, in orde. Mevrouw Van Heusden. Mevrouw Van Heusden? Dan ga ik door met de volgende, mevrouw De Hoon, en dan kan de groep I tot en met P alvast de camera aanzetten. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ankie de Hoon. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Dan ben ik bij de heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Robert Janssen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, in orde. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Goedemiddag iedereen, Patricia van der Kammen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Karaaslan.

De heer **Karaaslan** (VVD): Taner Karaaslan. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Oké, dank u wel. Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Janneke van Kessel. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Martijn de Kort. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien. Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Jade van der Linden. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dat heb ik nog niet in beeld. Ik heb u wel gehoord-

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Nu wel, of nog steeds niet?

De **griffier**: Ja, u bent in beeld. Dank u wel. De heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Goedendag. Eric Logister. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Tom Ludwig. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien. De heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Walter Manders. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Camiel van der Meeren. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ine Meeuwis. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien. De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Goedemiddag, Arend Meijer. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Joris van den Oetelaar. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. Ondertussen kunnen de letters Q tot en Z de camera aan gaan zetten, en dan roep ik nog op mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Suzanne Otters. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien. De heer Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Alex Panhuizen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat is ook in beeld. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Philippart. Aanwezig.

De **griffier**: Dat was te kort, Philippart. Ik heb u wel gehoord, maar nog niet gezien. Mijnheer Philippart, wilt u even blijven praten?

De heer **Philippart** (GL): Philippart, Michiel Philippart. Aanwezig.

De **griffier**: Ik zie u niet.

De heer **Philippart** (GL): Ik u wel.

De **griffier**: Ja, maar dat is helaas voor de tijdelijke wet niet voldoende.

De heer **Philippart** (GL): Mijn camera staat ook aan.

De **griffier**: Ik ga even verder naar de heer Roeles. Ik kom zo even bij u terug. De heer Roeles - Die was er niet, sorry, dat had ik moeten onthouden. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Goedemiddag, Hagar Roijackers. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Willem Rutjens. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien, dank u. Mevrouw Scholder.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Gaby Scholder. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien, dank u. Mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Liesbeth Sjouw. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Goedemiddag, Stijn Smeulders is aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer Smolders- De heer Smolders is er niet, denk ik. Dan zijn we bij de heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Chris Spooren. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien, dank u wel. De heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Jürgen Stoop. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Een goedemiddag, Henri Swinkels is aanwezig.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Ja, dat heb ik ook gezien nu. De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Ik ben Marcel, Thijssen en ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, hallo. Mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Goedemiddag. Tanja van de Ven. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dat is in orde. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Goedemiddag, Anne-Miep Vlasveld. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Hermen Vreugdenhil. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: In orde. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): De heer Van der Wel is aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Goedemiddag, Loek van Wely. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Suzanne Zwart. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, en dan probeer ik nog een keer mijnheer Philippart,

De heer **Philippart** (GL): Michiel Philippart, aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien, dank u wel. Het quorum is gehaald.

De **voorzitter**: We constateren dat het quorum aanwezig is en ik open dan ook deze digitale vergadering van de Provinciale Staten van Brabant.

Ik verzoek u allen eerst een moment van stilte in acht te nemen.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

Mevrouw **Van Heusden-Wienen** (FvD): Ik ben er nu ook, voorzitter.

De **voorzitter**: We zitten in het moment van stilte.

Dank u wel. Mevrouw Van Heusden is er ook, heeft zij zojuist gemeld.

Dan verzoek ik de griffier mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering ontvangen van de heer Roeles.

De **voorzitter**: Oké.

Ik heet iedereen welkom in deze digitale vergaderomgeving. In het bijzonder heet ik natuurlijk degenen die de vergadering via www.brabant.nl volgen van harte welkom.

U heeft allemaal een handleiding ontvangen over de wijze waarop u uw inbreng in deze vergadering kunt leveren. Dat hebben we natuurlijk ook al een paar keer geoefend. Het gaat over het gebruik van camera en microfoon en uitsluitend het gebruik van de chatfunctie om aan mij het woord te vragen. Dat kan via de woorden 'Inter', 'Orde' of 'Schors'.

Ik stel vervolgens de agenda aan de orde. Allereerst een punt van orde, zoals we dat eigenlijk ook de vorige keer hebben gedaan: naast het digitaal vergaderen gaan we ook weer digitaal stemmen met behulp van de stemapplicatie. Zoals in de recente Statenvergaderingen gebruikelijk is, vinden de stemmingen helemaal aan het einde van de vergadering plaats na sluiting van alle beraadslagingen. Als we aan het einde van de vergadering bij de stemming zijn beland, zal ik op dat moment ook het stemproces nader toelichten.

Ik stel de agenda aan de orde. Ik zie geen handen. Er zijn geen mondelinge vragen ingediend. Er is wel een actuele motie ingediend. De agendavergadering voorafgaande aan deze vergadering heeft geadviseerd om deze motie toe te laten. Kunt u daarmee instemmen? Ik zie niks, dan is ze op dit moment onderdeel van deze agenda.

Ik verzoek u – dringend verzoek – om uw moties en amendementen tijdig te mailen naar de griffie. Het is belangrijk dat u ook tijdens uw spreektijd duidelijk aangeeft welke motie of welk amendement u indient. Pas dan kan de griffie ook overgaan tot publicatie. Alle moties en amendementen die zijn ingediend tijdens deze vergadering worden door de griffie op iBabs geplaatst onder de Statendag van 6 november 2020, onder agendapunt 6, en dat heet dan "Ingediende moties en amendementen".

Af en toe zullen we ook eventjes pauzeren omdat digitaal vergaderen inspannend is. We zullen af en toe dan ook eventjes schorsen voor een korte pauze, als er niet voldoende schorsingsruimte zit in de momenten dat het natuurlijk is.

Dan leidt mijn tekst ertoe dat we gaan naar het agendapunt 'Actuele moties'.

Actualiteit

Actuele motie M163-2020 Provinciale Staten 6 november 2020: Gezondheid voorop – per direct een einde aan de nertsenhoudery door de Statenfracties van de SP en D66

De **voorzitter**: Maarten Everling van de SP heeft een motie ingediend, 'Stoppen met nertsenfarms'. Die is mede ingediend door D66. Ik stel voor dat we nu de beraadslagingen starten, en nogmaals: ook de stemming hiervan vindt helemaal aan het eind plaats, en dan ook aan het eind van de digitale vergadering. De heer Everling heeft het woord.

De heer **Everling** (SP): Dank je wel, voorzitter. Het zal niemand ontgaan zijn: alle nertsen in Denemarken worden op dit moment geruimd, per direct. De reden is simpel: ze vormen een gevaar voor de volksgezondheid. Dat nertsen een reservoir vormen voor het coronavirus, weten we hier in Brabant al lang. Het is niet voor niets dat al veel bedrijven geruimd zijn, vooral zo rond de zomer. Het is ook niet voor niets dat in maart 2021 een definitief einde komt aan de nertsenhoudery in Nederland, wat overigens ooit gestart is met een initiatiefwet van de SP, maar nu versneld wordt door de coronacrisis. Maar, voorzitter, gezien het zorgelijke nieuws dat deze week uit Denemarken kwam, vind ik zelfs maart 2021 niet snel genoeg. Het virus muteert in nertsen en kan vervolgens weer op mensen overspringen, met alle mogelijke gevolgen van dien, waaronder het feit dat de vaccins die nu in ontwikkeling zijn mogelijk niet meer effectief zijn. Reden genoeg geweest voor de Deense regering om per direct te gaan ruimen. Onmiddellijk zag je ook diverse mensen de situatie bagatelliseren. Ja, er is al veel geruimd, ja, nieuwe pups zullen er hoogstwaarschijnlijk niet meer komen, maar, voorzitter: ik ben er eigenlijk wel een beetje klaar mee, met dat gebagatelliseer. Zolang er nog nertsen in nertsenfarms aanwezig zijn, vormen zij een risico, een duidelijk gezondheidsrisico dat je niet kunt weg-bagatelliseren wat mij betreft. Je moet het wat mij betreft niet eens willen.

De SP wil samen met D66 vanuit onze Brabantse Staten een glashelder signaal afgeven. De volksgezondheid staat voorop. Het is niet leuk, maar toch willen wij de minister oproepen om ook in Nederland per direct te starten met ruimen.

Dank u wel, voorzitter.

Motie M163-2020: Gezondheid voorop - per direct een einde aan de nertsenhoudery

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 6 november 2020;

overwegende dat:

- vanuit het oogpunt van volksgezondheid nertsenfarms een risico vormen voor besmetting;
- er tevens is aangetoond dat er binnen de nertsenpopulaties grote risico's bestaan tot het optreden van mutaties;
- Denemarken op grond van deze overwegingen heeft besloten om met onmiddellijke ingang de nog aanwezige nertsen in dat land te ruimen;

doet een dringend beroep op de Minister van LNV om niet nog maanden te wachten met het ruimen van de nertsenpopulaties in Nederland, maar over te gaan tot ruiming op zo kort mogelijke termijn;

en gaan over tot de orde van de dag."

Maarten Everling, SP

Nico Heijmans, SP

Arend Meijer., D66.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik nu de fracties langs, om te kijken wie het woord wenst te voeren in eerste termijn. De VVD-fractie, de heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Wij willen graag even reageren op de actuele motie. Laten we vooropstellen dat gezondheid voor de VVD van ontzettend groot belang is. Maar als je dan kijkt naar deze actuele motie, dan is de situatie in Denemarken totaal niet vergelijkbaar met die in Nederland. In Nederland zijn nertsenbedrijven die besmet zijn met Covid al lang geruimd. We hebben een wekelijks monitoring op nertsenfarms of er wel of niet besmettingen zijn. Denk ook aan de stoppersregeling die het kabinet heeft ingesteld. Deze regeling is van 2014, zonet ook al aangegeven, en naar voren gehaald naar begin volgend jaar, 2021. Voor de VVD heeft deze motie dus geen toegevoegde waarde en wij volgen dan ook in dezen het landelijk beleid en zullen straks ook tegen gaan stemmen.

Dank u.

De **voorzitter**: Dank u wel. Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Ja, verstandige woorden van de heer Manders. Verder in het algemeen een opmerking. Wij hebben een beetje de indruk dat dit een motie is in het kader van haastige spoed: we zien wat op televisie en nu willen we dan ook iets in de krant krijgen. Als we de motie lezen, zien we dat vanuit het oogpunt van volksgezondheid nertsenfarms een risico vormen voor besmetting. Uit de motie zelf blijkt niet besmetting met wat of wie – wormen, schimmels, bacteriën, virussen –, wel uit de toelichting van de heer Everling dat het blijkbaar om corona gaat. Dat is ons nu duidelijk. Bovendien is volgens de motie aangetoond dat er binnen de nertsenpopulaties risico's bestaan op het optreden van mutaties. Dat zijn waarschijnlijk niet de nertsenpopulaties zelf, maar de coronavirussen die in die populatie zijn. Dat is een gegeven. Als je naar de biologie en de medische wetenschap kijkt, kan het coronavirus alleen in een nerts voorkomen als het gemuteerd is. Bovendien weten we dat het nauw verwante feline-coronavirus ook zelf kan muteren als het eenmaal in een populatie is. Het vermoeden is dat het wellicht ook in nertsen optreedt, zoals dat bij katten – dat zijn feline-dieren – kan optreden. Vervolgens wordt opgeroepen om de nertsen te ruimen. Als je die logica volgt, zou je dus ook alle katten in de omgeving moeten ruimen. Dat lijkt ons op dit moment niet opportuun. Het laatste punt is dan ook nog dat wij, de provincie, hier niet over gaan, en om dat omzeilen wordt in de motie gezegd dat we een dringend beroep doen op de minister van LNV. Als we daarmee beginnen, dringende beroepen op de minister voor allerlei dingen, dan houden we ons in Provinciale Staten nogal vaak bezig met dat soort dingen.

Kortom, naast de woorden die al uitgesproken zijn: het lijkt ons een beetje een haastige spoed-motie die meer gericht lijkt op het in de krant komen dan op iets anders. Laten we dat niet doen. Gezondheid staat voorop, maar laten we wel ons gezonde verstand blijven gebruiken.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het CDA.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Inderdaad, gezondheid staat voorop. Daar ben ik het mee eens. Het CDA is van mening dat, wanneer bedrijven eerder moeten stoppen door overheidsingrijpen, hier een fatsoenlijke stoppersregeling voor het bedrijf tegenover moet staan. Dit betreft een verantwoordelijkheid van onze landelijke overheid. De Tweede Kamerleden Jacco Geurts van het CDA en Laura Bromet van GroenLinks hebben op 10 juni een motie ingediend waarin verzocht wordt om voor het einde van juni dit jaar met een fatsoenlijke stoppersregeling voor de nertsenhouderij te komen en dat er een voorstel moet komen ter financiële dekking van deze regeling. Deze motie is met een ruime meerderheid aangenomen. Hierover wordt op korte termijn een voorstel verwacht richting de Tweede Kamer. Kortom, als er een fatsoenlijke regeling komt, dan stoppen de nertsenhouders zo snel mogelijk. Daarbij vragen ze ook een nieuw toekomstperspectief voor de familie- en gezinsbedrijven. Ze moeten immers op zoek naar een nieuw verdienmodel. Het gaat in Brabant namelijk over heel veel bedrijven die al leeg staan en nog leeg

komen te staan, om nog maar te zwijgen over de emotioneel zware tijden waar deze gezinnen doorheen moeten. Het OMT-Z is overigens verdeeld met betrekking tot het nut van preventief ruimen van niet-besmette bedrijven. In Brabant zijn nog maar acht bedrijven waarin nertsen aanwezig zijn. Zij worden wekelijks gemonitord, om de kans van het muteren van het coronavirus te voorkomen. Dat is precies het verschil met Denemarken. Daar is men niet meteen overgegaan tot ruimen van besmette bedrijven, waardoor het virus de kans heeft gekregen om te muteren. Bovendien werden daar niet alle dieren geruimd, maar alleen de dieren die ziek waren. Nederland heeft al direct doorgepakt, waardoor de maatregelen die in Denemarken genomen zijn niet nodig zijn. De nertsenhouders zitten nu volop in de pelstijd. Dit houdt in dat over een paar weken de bedrijven leeg zijn. De verwachting is dat vrijwel alle bedrijven daarna geen nieuwe dieren meer zullen opleggen. In de praktijk is daarmee de urgentie achterhaald. Het is zaak om een stoppersregeling in goed overleg met de sector gereed te hebben, zodat de nertsenfokkers weten waar ze aan toe zijn.

Kortom, er zijn inmiddels 70 bedrijven geruimd en er ligt een besluit bij de minister. Het is niet realistisch om dat voorstel naar voren te halen.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dames en heren. Mij is gewezen op het feit dat u precies een hele minuut heeft en de meeste mensen gaan over hun tijd heen, dus ik ga er even wat scherper op letten. Ik geef het woord aan D66.

De heer **Meijer** (D66): Dan wil ik vooraf toch opmerken dat ik het jammer vind dat ik dan niet die vijf minuten krijg!

De **voorzitter**: Ja, tragisch, maar laat ik zeggen dat dat mijn nieuwheid is. Ga uw gang.

De heer **Meijer** (D66): Ik waardeer uw nieuwheid alleen maar, maar laten we het vooral over de motie hebben. Al sinds dit voorjaar strijdt D66, net als de PvdA en de SP overigens, samen met GroenLinks, voor een duidelijk signaal vanuit Brabant. Wij hebben hier het verleden met Q-koorts meegemaakt, waarin veel mensen een trauma opgelopen hebben als het gaat over besmettingen van virussen van dier op mens. Het virus Covid bij nertsen blijft zich muteren. Om onverklaarbare redenen stopt het maar niet, ook al ruimen we bedrijven preventief en ook al zijn er allerlei voorzorgsmaatregelen gekomen. Wij worden nog steeds geconfronteerd met nieuwe besmette bedrijven. Daarom is het goed dat de minister afgesproken heeft dat de nertsen definitief moeten stoppen, omdat deze industrie sowieso al achterhaald was in een beschaafd land als Nederland. Maar het gaat niet snel genoeg. Zeker met het nieuws uit Denemarken maken veel Brabanders zich gewoon zorgen om de volksgezondheid. En dan kunnen we technisch met elkaar over de motie praten, maar voorzitter, ik rond af: soms moet je een hartenkreet doen vanuit de volksvertegenwoordigende rol die je hebt. En laat deze hartenkreet vanuit de motie spreken: we moeten stoppen met nertsen in Nederland.

De **voorzitter**: Dank u wel. GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): De fractie van GroenLinks vindt dat de gezondheid van de Brabanders altijd op 1 moet staan. Deze gevaarlijke, gemuteerde vorm van corona vraagt om directe actie. Daarom steunt GroenLinks deze motie. De minister oproepen om actie te ondernemen is van uiterst belang, zeker omdat de minister op dit moment niet kan garanderen dat deze sector daadwerkelijk wordt beëindigd volgend jaar. Voorzitter, ik rond af. In een provincie waar Covid zo hart toeslaat moeten we alle mogelijkheden aangrijpen om de uitbraak van deze gemuteerde vorm geen kans te geven. Daarom zouden we graag een signaal afgeven aan de minister en vragen om directe ruiming.

De **voorzitter**: Dank u wel. De PVV.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, goeiemiddag.

De **voorzitter**: Goedendag.

De heer **Boon** (PVV): Voor de PVV staat de volksgezondheid ook altijd op 1, maar laten we eerlijk zijn. Ik ben beroepsmilitair geweest, ik werk nu voor het ministerie van Justitie, ik ben geen viroloog, dus ik vind: moeten de beslissingen hier genomen worden, of moeten wij de beslissing overlaten aan de experts? De PVV is hier heel duidelijk in. Wij vinden dat de beslissing door de experts moet worden genomen. Zoals al eerder gezegd is: er wordt al volop onderzoek gedaan en die zitten er vol op. De urgentie is duidelijk aanwezig. Dus de motie lijkt mij tot nu toe overbodig, maar ik wacht graag eerst de reactie van de gedeputeerde af. Tot zover.

De **voorzitter**: Dan geef ik het woord aan de Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, voorzitter, dank. De Partij van de Arbeid stelt, nou ja: net als iedere partij, in ieder geval qua woorden, de volksgezondheid voorop. Wij zullen dat ook in daden doen door voor deze motie te stemmen. Ik hoop dat de coalitie, die de mond altijd vol heeft van het woord 'draagvlak', ook dit in het achterhoofd neemt, want een sector die toch in Q1 volgend jaar moet stoppen iets eerder laten stoppen naar aanleiding van zeer verontrustende signalen rondom een virus dat ons al maanden in de greep heeft, vind ik heel erg goed vanuit het voorzorgsprincipe. Ik denk dat de meeste Brabanders u zullen toejuichen als u deze oproep mee steunt.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Mevrouw de voorzitter. Natuurlijk ook voor 50PLUS, en zeker voor de ouderen: gezondheid staat voorop. Wij willen aan alle kanten meedenken, maar er is ook nog zoiets als een landelijke regeling en zeker na wat ik van het CDA heb gehoord over wat er allemaal gebeurt om die laatste paar nertsenbedrijven die we hebben in de gaten te houden, is er voor 50PLUS geen reden om nu deze motie te ondersteunen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel.

Voorzitter. Wij zijn, laten we dat vooropstellen, tegen het doden van dieren, maar in dit geval is wat hier in de motie wordt gevraagd hetzelfde als in maart 2021 staat te gebeuren. Als partij zijn we altijd tegen de nertsenfokkerij geweest en we zien nu ook dat de overdracht van corona tussen dieren en mensen een grote zorg is en ook grote vormen aanneemt. Meer dan de helft van de fokkerijen is al geruimd en dat is niet voor niets. Verder leed voor die dieren en verdere risico's voor de mensen zijn wat ons betreft onnodig. Daarom zullen wij ook voor deze motie stemmen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Ook bij Lokaal Brabant staat gezondheid voorop, laat dat helder zijn. Toch, en dat is nu al een paar keer aangegeven, is hier sprake van een andere situatie en daar moeten we ook, denk ik, op dit moment wel rekening mee houden. Wij hebben inderdaad op dit moment heel goed zicht op die enkele die er nu nog open zijn, zeker in Brabant, en we weten wat daar speelt. Die ontwikkeling is dermate afwijkend dat dat voor ons op dit moment niet de aanleiding is om deze motie te steunen. Wij gaan er met volle vertrouwen van uit dat ook de Haagse regelingen hierin zo snel mogelijk hun gang zullen vinden en dat dat de aanleiding is om zo snel mogelijk te stoppen. Dat is al ingezet en dat gaat er komen, dat zal die paar maanden niet uitmaken. Het maakt de zorg er inderdaad niet minder om, maar ik zie toch heel duidelijk een andere situatie zich hier voordoen dan we in Denemarken hebben staan en dat is voor ons de aanleiding om hier op dit moment niet deze motie te steunen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Tot slot ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. Ik denk dat de urgentie van dit vraagstuk door niemand in twijfel wordt getrokken, zeker ook niet in Den Haag, waar al volop ingegrepen wordt in de situatie en de maatregelen al genomen zijn. Ik werp wel de woorden van de heer Everling in zijn toelichting verre van me dat, als je hier niet voor zou stemmen, je dan het vraagstuk zou bagatelliseren. Zeker niet. Maar er hoort ook zorgvuldigheid bij en die zorgvuldigheid wordt op dit moment vanuit Den Haag in acht genomen. Wij hebben het volle vertrouwen dat daar de juiste maatregelen genomen worden en dat daarmee ook het volksgezondheidsbelang daarin voldoende gediend wordt. Daarmee zullen wij niet voorstemmen voor deze motie, die dat nog eens een keer in twijfel trekt. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Wij hebben de fracties gehoord en ik weet dat het college aangeeft dat het oordeel Staten is, dus het heeft volgens mij niet heel veel zin om het college hierover nu het woord te geven. Dan geef ik ter afronding nog het woord aan de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank je wel, voorzitter. Om een beetje de woorden van de heer De Kort te herhalen: ik hoor inderdaad in woorden heel veel steun voor 'gezondheid voorop', maar ik kan niet anders dan concluderen – sorry, mijnheer Vreugdenhil – dat het toch gebagatelliseerd wordt, dat toch weggekeken wordt van het feit dat er gewoon daadwerkelijk nog steeds nertsen aanwezig zijn en dat zij een risico kunnen vormen voor de volksgezondheid. Wij vinden het niet verantwoord om dat risico te nemen. Dus daarom willen wij deze motie in die zin ook gewoon echt handhaven en in stemming laten brengen, want wat ons betreft staat de volksgezondheid echt voorop en ik ben inderdaad echt serieus klaar met het feit dat dit soort zaken gewoon steeds elke keer weer opnieuw – dat zagen we ook in eerste instantie rondom de Q-koorts, niet per se hier in Brabant, maar op andere plekken wel, en ook rond andere ziektes – weg-gebagatelliseerd wordt, en dat vind ik problematisch.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Hiermee komen we tot een afronding-

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter!

De **voorzitter**: Ik zie geen-

De heer **Boon** (PVV): Ik heb een vraag.

De **voorzitter**: Ja, dat mag nu, maar ik zou iedereen vervolgens willen oproepen om in de vergaderchat even het woord te vragen-

De heer **Boon** (PVV): Ja, maar anders is het onderwerp al afgesloten als ik dat doe.

De **voorzitter**: Ja, ja, maar dat hebben we wel met elkaar afgesproken. Ik zie nu dat u het woord wilt, en u krijgt bij dezen het woord bij interruptie.

De heer **Boon** (PVV): Gaat het college geen advies geven over deze motie? Daar ben ik wel heel erg benieuwd naar.

De **voorzitter**: Ik heb dat net aangegeven. Ik heb net verteld dat het college heeft aangegeven dat zij het aan het oordeel van de Staten overlaten. Dat is precies de reden dat ik het college heb overgeslagen en vervolgens heb aangegeven dat het slotwoord aan de heer Everling is. Dat heb ik zojuist gezegd.

De heer **Boon** (PVV): Oké, dank u wel.

De **voorzitter**: Graag gedaan. Wij hebben zojuist met elkaar afgesproken dat we stemmen over deze motie aan het einde van deze dag. Daarmee sluit ik nu dit onderwerp af. Dan gaan we door naar de bespreekstukken.

Bespreekstukken

Statenvoorstel 80/20 Beleidskader Mobiliteit: 'Koers 2030'

De **voorzitter**: Het bespreekstuk 'Beleidskader Mobiliteit: Koers 2030' is op dit moment aan de orde en ik geef het woord aan mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Dank je wel, voorzitter. Mobiliteit is geen doel op zich. Mensen gaan op pad om te gaan werken, om weer naar huis te gaan en we gaan op familiebezoek en op vakantie, goederen moeten worden vervoerd en diensten geleverd. Kortom, de tijd dat we langs de autoweg op klapstoeltjes zaten met koffie, frisdrank en koek, om te kijken naar de voorbijrijdende auto's, en zonder CO₂-schaamte met het hele gezin meededen aan de AVRO-rally, is al heel lang voorbij. En toch ben ik een enthousiast gebruiker van asfalt. Comfortabel, schoon, snel en betrouwbaar rijd ik onafhankelijk in mijn auto naar de plek waar ik moet zijn. Openbaar vervoer gebruik ik nauwelijks. Ik ben dan langer onderweg, moet buiten in regen en kou, of zon en hitte, wachten op een bus die wel of niet op tijd komt-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd, mevrouw Bräuner, door de heer Van den Berg- Als die interruptie niet snel doorkomt-

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, de schermen zitten een beetje in de weg. Mijn vraag aan mevrouw Bräuner, via u voorzitter, is in hoeverre mevrouw Bräuner toch last heeft van CO₂-schaamte en of daar meer VVD'ers last van hebben tegenwoordig, want ik heb ze daar nog niet zo vaak over gehoord, maar legt u eens uit.

De **voorzitter**: Ik haal, voordat mevrouw Bräuner dat doet, de heer Philippart er ook nog eventjes bij, want die had ook een interruptie op hetzelfde punt, denk ik. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had eigenlijk dezelfde vraag als de heer Van den Berg: in hoeverre heeft mevrouw Bräuner, en de VVD, inderdaad last van CO₂-schaamte heden ten dage?

De **voorzitter**: Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Dank voor deze vragen, heren. Ik heb persoonlijk geen enkele last van CO₂-schaamte, maar aangezien dat een begrip is dat ons tegenwoordig wordt aangepraat, had ik het gevoel dat ik hem toch even moest noemen. Maar ik zit niet met CO₂-schaamte in mijn auto.

Kan ik verder, voorzitter?

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang- O, niet? Mijnheer Philippart heeft nog een interruptie.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dan ben ik wel benieuwd, mevrouw Bräuner, door wie die dan wordt aangepraat, die CO₂-schaamte, en of mevrouw Bräuner er ook geen probleem mee heeft om voor een, nou laten we zeggen: midweekje, naar de andere kant van de wereld te vliegen.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg, op hetzelfde punt.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, als we het over 'aanpraten' hebben: ik zit het beleidskader te lezen en daar zie ik dingen als dat wij om moeten denken van autobezit naar auto delen, en dat soort dingen. Ik vind dat nogal aanpraten. Voor zover ik in mijn omgeving kijk, van links tot rechts, wil iedereen toch graag zijn eigen auto hebben. Vindt u dat ook aanpraten waar we van af moeten, of zegt u van: nou, daar zit wel wat in?

De **voorzitter**: Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Ik ga nooit voor een midweekje naar de andere kant van de wereld vliegen, ik ga hooguit in de zomervakantie eens vliegen, maar dat gebeurt eigenlijk nauwelijks. Meestal doen we Europa in vakanties en zakelijk hoeft ik al helemaal niet te vliegen, dus daar kan de heer Philippart gerust op zijn: ook daar heb ik geen CO₂-schaamte over. Wat ik wel vind, is dat de ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit niet stil hoeven te staan en mensen een keuze moeten krijgen, en daar gaat ook de rest van mijn betoog over: dat, wanneer we automobilisten een comfortabele, schone, snelle keuze geven, ze dan ook gebruik kunnen maken van andere modaliteiten dan alleen het vervoer per auto.

Dan ga ik verder-

De heer **Philippart** (GL): Voorzitter, derde interruptie-

De **voorzitter**: Ja, maar u kunt ook heel goed typen. Mijnheer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): O, moeten we dan drie keer typen voortaan?

De **voorzitter**: Ja, ja, vreselijk! Ga uw gang.

De heer **Philippart** (GL): Oké. Als mevrouw Bräuner geen CO₂-schaamte heeft, ben ik wel benieuwd of mevrouw Bräuner wel de funeste impact van de hoeveelheid CO₂ momenteel op de atmosfeer erkent voor de verandering van ons klimaat en de invloed op de biodiversiteit.

De **voorzitter**: Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Volgens mij is dat een heel andere discussie dan die we nu hier voeren. Hier gaat het om het bereikbaar houden van Brabant op een manier dat we onze schaarse middelen en onze oneindige behoefte, de basis van economie, op elkaar kunnen afstemmen, dat we daar een start mee maken. De CO₂-discussie wil ik hier eigenlijk buiten laten. Daar kunnen we hele bomen over opzetten.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Even kijken. Ik was bij de bus die wel of niet komt, en dan misschien ook nog eens doorrijdt omdat hij te vol is; dat gebeurt mijn kinderen namelijk regelmatig wanneer ze naar school moeten. Een trein of tram, of lightrailverbinding, is in Brabant-Noordoost aanwezig. Ik zie mezelf als een zeer gemiddeld mens en vroeg me af of ik bereid ben de auto te verruilen voor gedeelde mobiliteit, of de fiets, of het openbaar vervoer. Tijdens citytrips en studiereizen maak ik bijvoorbeeld graag gebruik van de metro in Londen, of die in Moskou, de watertaxi in Rotterdam en de airco en de Metromover in Miami. Daar stijgen voor mij de voordelen van dit vervoer ver uit boven die van de auto. Het blijkt dat in Brabant de auto nog steeds de meest dominante manier van verplaatsen is en dat mensen terughoudend zijn om die te verruilen voor andere vervoerssystemen. De koers die dit college inzet om goede, betrouwbare alternatieven voor de auto te ontwikkelen, samen met de regio's, is te prijzen. Een eerste stap om met behulp van techniek het gebruik van meerdere vormen van vervoer aantrekkelijk te maken en gedrag daaraan aan te passen. De gedeputeerde gaat voor regionale aanpak en dat is de enige juiste aanpak. Het gebruik van informatie die door data gegenereerd wordt speelt daarbij een belangrijke rol. En laten we vooral niet de Brabantse automotive-bedrijven vergeten, goed voor innovatie, denkkracht en werkgelegenheid, nu en in de toekomst. Een stedelijk gebied heeft andere oplossingen nodig dan een buitengebied. Bijvoorbeeld de regio Eindhoven had in pre-coronatijd te maken met enorme fileoverlast. Behalve de provincie heeft ook de regio, en bij uitstek de gemeente Eindhoven, hierin een grote verantwoordelijkheid. De VVD is van mening dat in deze regio nu de tijd is aangebroken van garen op de klos. Met het afblazen van de Ruit, alweer enige jaren geleden, is het probleem niet opgelost en de VVD wil graag daadkracht zien van provincie en gemeente Eindhoven. Maatregelen die een begin van een oplossing voor de regio betekenen, robuuste maatregelen voor de ring rond Eindhoven en toekomstbestendig openbaar vervoer en deelvervoer in de regio die economische toplocaties verbindt en via Eindhoven accuraat aansluit op de rest van Nederland.

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie door de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, ik begrijp even niet wat mevrouw Bräuner precies zegt. De problemen zijn niet opgelost door het schrappen van de Ruit, nee, dat snappen we, want dat zou nou juist de oplossing zijn! Maar ik hoor haar daarna praten over een ring rond Eindhoven en dat klinkt mij als muziek in de oren. Kan mevrouw Bräuner aangeven wat zij allemaal precies daarmee bedoelt?

Mevrouw **Bräuner** (VVD): De ring rond Eindhoven, de N2/A2, was pre-coronatijd natuurlijk een weg waar veel gebruikers vast stonden in de file, in de spits. We moeten daar nu wel iets mee en de tijd is aangekomen dat daar ook robuuste maatregelen gemaakt worden. Nou loopt het MIRT-onderzoek en we wachten graag af wat daar komt, maar ik heb daar ook wel heel hoge verwachtingen van-

De **voorzitter**: De heer Van den Berg wil nog een keer interrumpen, begrijp ik.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, om misverstanden te voorkomen: dat is geen ring rond Eindhoven, maar dat is een randweg, en wij zouden zo graag die ring rond Eindhoven en Helmond zien. Bent u het met mij eens dat dat eigenlijk de enige afdoende oplossing is voor de verkeersproblematiek, die gegarandeerd daar weer ontstaat zo gauw deze coronacrisis wegebt?

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Wanneer u met 'de ring' bedoelt een HOV-verbinding tussen bijvoorbeeld de economische toplocaties en het centrum van Eindhoven, dan verwacht ik daar veel van, en ik hoop dat daar ook onderzoek naar wordt gedaan, wat de haalbaarheid daarvan is, want ik denk wel dat dat een manier kan zijn die mensen verleidt om de auto te laten staan en ander vervoer te pakken.

De **voorzitter**: Oké, Van den Berg nog tot slot?

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Als ik iedere keer 'Inter' wil intoetsen, dan verschijnt er zo'n grote hand van mij voor de camera. Ja, ik ben eigenlijk verbijsterd. Dit is taal die ik eerder uit D66 of GroenLinks zou verwachten, waar wij allemaal maar de auto moeten laten staan et cetera, en dat HOV de oplossing is, terwijl mevrouw Bräuner ook weet dat bijvoorbeeld vanuit Nuenen de chaos ongekend is sinds daar een rijstrook is afgepakt voor die ene bus per tien minuten. Dus met mevrouw Bräuner is niet meer te praten over een echte Ruit rond Eindhoven de komende tijd, of ziet u nog wel een opening daar in het kader van deze mobiliteit?

De **voorzitter**: Ik laat mevrouw Bräuner even het woord en dan kom ik bij de heer Philippart.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Ja, ik vind het altijd knap hoe partijen hun interrupties gebruiken om hun eigen standpunten naar buiten te brengen. Nee, ik denk dat de Ruit nu een gepasseerd station is, om in OV-termen te blijven. Ik verwacht van het MIRT echt meer. Het is niet zo dat liberalen zeggen dat mensen de auto uit moeten, verre van dat, maar er mag wel een keuze zijn, en dan kunnen mensen zelf bepalen of ze die keuze voor het openbaar vervoer, of voor hun fiets – dat kan ook nog –, of eigen vervoer pakken.

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Omdat mevrouw Bräuner zegt dat mensen vooral hun eigen standpunt kiezen, zal ik dan nou het standpunt van de VVD voorlezen, dat vandaag ook is gepubliceerd: "Emissieloze auto's gaan op basis van het aantal gereden kilometers bijdragen aan onderhoud en aanleg van wegen. Dit kan door jaarlijks het aantal gereden kilometers door te geven aan de Belastingdienst, met een jaarlijkse vrijstelling." Hoe ziet zij dit in het licht van wat ze zojuist heeft gezegd over Eindhoven?

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Ja, ik vind-, o sorry, voorzitter-

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Ik vind het al jaren een doorn in het oog dat elektrische auto's zonder belasting mogen rondrijden en mijn zoon in zijn KIA'tje elke keer als hij een Tesla-bolide voorbij ziet rijden, denkt: daar gaan mijn belastingcenten. Dus het lijkt me niet meer dan redelijk dat we daar iets aan gaan doen en dat ook elektrische auto's, of emissieloze auto's, bij gaan dragen aan onderhoud en aanleg van wegen.

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, sorry, mijn chat werkt niet al te best. Dank je wel, voorzitter. Ja, hoe kijkt zij dan aan naar het principe van de gebruiker, dat die zou moeten betalen op de wegen, dus naar mate je meer rijdt, dat je meer gaat betalen, ongeacht welke auto je hebt?

De **voorzitter**: Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Dat is al lang geregeld, mijnheer Philippart. Wij betalen voor ons gebruik van fossiele brandstoffen een enorme bak aan accijnzen en zolang wij de opbrengsten van de motorvoertuigenbelasting en die accijnzen in de algemene middelen stoppen, is het rekeningrijden wat mij betreft al lang begonnen.

De **voorzitter**: De heer Philippart tot slot.

De heer **Philippart** (GL): Nou, als u het rapport van het CPB en het Planbureau, of het eh- nou in ieder geval van het CPB het laatste rapport leest, dan is er een wezenlijk verschil tussen de accijnzen die wij rekenen op benzine en diesel en kilometerheffing. Dus wil dat nou zeggen dat u een eigen interpretatie heeft van wat rekeningrijden is, of begrijp ik mevrouw Bräuner niet goed?

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Mijnheer-, sorry-

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Mijnheer Philippart had het over 'de gebruiker betaalt' en ik denk dat ik daar voldoende antwoord op heb gegeven.

De **voorzitter**: Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Er is dus een robuuste oplossing nodig voor gebieden als Eindhoven, niet alleen openbaar vervoer, maar ook een robuuste oplossing op het gebied van de infrastructuur. De economische groei van de economische motor in Brabant-Zuidoost heeft natuurlijk een keerzijde, want dan groeit ook het goederenvervoer, het vervoer voor dienstverlening, en er is een enorme instroom van werknemers elke dag. Vanuit de kleine kernen vraagt vervoer van personen weer heel andere oplossingen. De oplossing is niet elk uur een lege bus laten rijden. De koers die deze gedeputeerde heeft gekozen is er een die schaarse middelen en onbepaalde behoeften zo goed mogelijk op elkaar afstemt, en die behoeften groeien mede door de toename van het aantal Brabanders. De behoefte aan vervoer hangt onder andere samen met de keuze voor woningbouwlocaties en werklocaties. Laten we dat vooral integraal aanpakken.

Voorzitter. Behalve personenvervoer is het goederenvervoer en het zakelijke vervoer een belangrijke factor in Brabant. Ondernemers lijden grote schade door files en vertraging kost geld. Onze ondernemers hebben recht op goede ontsluitingen van bedrijventerreinen en toegang tot binnensteden. Tijdens het webinar op 9 september gaf de gedeputeerde aan dat wat hem betreft rekeningrijden er komt. Had de gedeputeerde het hier over rekeningrijden voor personenauto's, of het goederenvervoer, of gaan gebruikers van gedeeld en openbaar vervoer ook de werkelijke kosten betalen? En welk probleem wordt hiermee precies opgelost?

Voorzitter. Om de economische kracht van Brabant te onderhouden en te stimuleren gaat dit college de bereikbaarheid regionaal, nationaal en internationaal op koers houden. Dit beleidskader is naar de mening van de VVD daarvoor een degelijke basis.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Bräuner. Het woord is aan de heer Hendriks van het CDA.

De heer **Hendriks** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Om te kunnen werken en recreëren en om elkaar te kunnen ontmoeten, moeten we ons kunnen verplaatsen. De infrastructuur in Nederland biedt ons de mogelijkheid om dat te doen via de weg, via het spoor en via het water. We gaan ons de komende jaren inzetten voor een transitie van ons mobiliteitssysteem. Uitgangspunt voor deze transitie voor het CDA is dat iedereen aan het Brabantse verkeer moet kunnen deelnemen. We sluiten niemand uit. Inclusieve mobiliteit.

In het voorwoord van het beleidskader schetst de gedeputeerde zijn ideaalbeeld: een veilig, samenhangend, robuust, betrouwbaar, schoon, stil en gezond mobiliteitssysteem dat bijdraagt aan een concurrerende en duurzame economie en mensen in staat stelt mee te doen aan de samenleving en zo bijdraagt aan de brede welvaart van Brabant. Een hele lange zin trouwens! Ik denk dat geen van de partijen hierop tegen is. De CDA-fractie heeft hetzelfde ideaalbeeld. Wij willen hier alleen nog de woorden 'vlot' en 'snel' aan toevoegen. Immers, wanneer het verplaatsen niet vlot en snel gebeurt, gaan er minder mensen gebruik van maken en zal dus de beoogde transitie niet plaatsvinden. Ik ben benieuwd wat de gedeputeerde hiervan vindt.

De coronacrisis heeft gezorgd voor een aanzienlijke verandering in mobiliteit. We weten nu nog niet precies welke structurele kansen dit voor ons mobiliteitssysteem biedt en voor welke uitdagingen we komen te staan. De CDA-fractie is het ermee eens dat dit wel het moment is om positieve ontwikkelingen te versnellen. De CDA-fractie wil inzoomen op een paar ambities.

Ambitie 1: veilige mobiliteit. De geformuleerde doelstelling is 50 procent minder verkeersdoden in 2030 dan in 2020. Ervan uitgaande dat het aantal verkeersdoden in 2020 ongeveer op hetzelfde niveau ligt als in 2019 en 2018, zijn dat er in Brabant ongeveer 145 te veel. 50 procent hiervan wil dus zeggen ongeveer 70 tot 75 verkeersdoden in 2030. Dat is ongeveer hetzelfde niveau als in 2013 en dat is dan zeventien jaar geleden. Wij vinden deze doelstelling niet ambitieus genoeg. Wij willen de gedeputeerde uitdagen om deze doelstelling ambitieuzer te formuleren en zijn benieuwd naar zijn reactie.

Tweede ambitie: mobiliteit voor iedereen. De provincie wil dit samen met de markt en de samenleving invullen door nieuwe vormen van mobiliteit te ontwikkelen, om bijvoorbeeld kleine kernen bereikbaar te houden. Het CDA is verheugd te lezen dat wij uitgaan van een inclusief mobiliteitssysteem, waarin oplossingen geschikt zijn voor iedereen. Voor deze ambitie is voor kleine kernen met een vergrijsde bevolking en weinig openbaar vervoer de dorpsauto een uitkomst. In 2014 is dit mede door de provincie geïntroduceerd in Brabant, met groot succes. Vraag aan de gedeputeerde: wanneer er in Brabant meer kleine kernen zijn die hier aanspraak op willen maken, is de provincie dan nog steeds bereid dit mogelijk te maken? We zijn benieuwd naar zijn reactie.

Schone, stille en gezonde mobiliteit-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd, mijnheer Hendriks, door de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik hoor het verhaal van de heer Hendriks aan, ook over de kleine kernen. Ik denk: terechte zorgen die hij daar uit. Dan was ik eigenlijk wel benieuwd hoe hij aankeek tegen de laatste zinnen van mevrouw Bräuner van de VVD, waarbij zij zegt dat de gebruikers van het openbaar vervoer ook gewoon de werkelijke prijs moeten gaan betalen. Hoe staat het CDA daarin en hoe kijkt hij daartegenaan?

De heer **Hendriks** (CDA): Wat heeft dat te maken met de dorpsauto?

De heer **Philippart** (GL): Nee, met het bereikbaar houden van de kernen.

De heer **Hendriks** (CDA): O, sorry. Nee, wij zijn het eens met inclusieve mobiliteit, dus er zou een samenspel moeten gaan ontstaan tussen openbaar vervoer en bijvoorbeeld deelauto's, bijvoorbeeld dorpsauto's. Dus resumé: wij zijn het eens met de opmerking van mevrouw Bräuner, maar wel met de toevoeging dat het in combinatie zou kunnen zijn met een deelauto, c.q. dorpsauto/wijkauto.

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, maar dan wil ik de heer Hendriks toch vragen, mevrouw de voorzitter, dat als de openbaarvervoergebruiker de daadwerkelijke prijs gaat betalen die het kost, het openbaar vervoer onbetaalbaar wordt.

De **voorzitter**: De heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Ja, maar ik heb het in mijn stuk over de dorpsauto en een dorpsauto zoals de provincie Brabant die geïntroduceerd heeft in 2014 wil niet zeggen dat die mensen om niet kunnen reizen met die dorpsauto; die betalen gewoon de vergoeding die ervoor staat om de dorpsauto betaalbaar te houden en om over een x aantal jaren zelf weer een nieuwe auto te kunnen kopen. Zo is de pilot nu in Brabant geregeld.

De **voorzitter**: De heer Philippart tot slot.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Maar het gaat erover dat de VVD, uw coalitiepartner, zegt dat de mensen van het openbaar vervoer de werkelijke prijs moeten gaan betalen. En we hebben gezien uit alle initiatieven die er zijn geweest van de Bravo-flexbussen, en we zien het in de prijskaartjes van de trein en van de bus, dat de overheid, en terecht, daar geld op toelegt om mensen in staat te stellen om van A naar B te reizen. Dus mijn vraag aan mijnheer Hendriks is: is hij het eens met de VVD dat gebruikers in de kleine kernen die u bereikbaar wilt houden de werkelijke prijs moeten gaan betalen die het kost?

De heer **Hendriks** (CDA): Nee, maar ik heb dat mevrouw Bräuner sowieso niet horen zeggen. Dat is één-

De **voorzitter**: En mevrouw Bräuner gaat zich er ook nog even mee bemoeien! Haar laat ik eerst nog even aan het woord. Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ja, luisteren is best ingewikkeld. Ik had het over rekeningrijden en de werkelijke kosten gaan betalen, en mijn vraag was: laten we dan ook mensen die gebruikmaken van het openbaar vervoer de werkelijke kosten betalen? Want dan gaan we gelijke monniken, gelijke kappen doen. Maar ik heb niet gezegd dat dat een voorstel van de VVD is. Het was een vraag over: wat betekent rekeningrijden?

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Goed, de heer Hendriks vervolgt zijn betoog.

De heer **Hendriks** (CDA): Dank u wel, voorzitter.

De derde ambitie: schone, stille en gezonde mobiliteit. Om de doelstelling van deze ambitie te halen is als indicator genoemd het aantal publieke laadpalen. Het gaat niet om het aantal laadpalen, het gaat om optimale dekking van de laadpalen. Zijn GS het daarom met de CDA-fractie eens dat het niet om het aantal laadpalen gaat, maar om een optimale dekking van de aanwezige laadpalen? Daarom de volgende vragen.

Heeft de provincie inzichtelijk welk openbare elektrische-laadpaleninfrastructuur in Brabant reeds aanwezig is? Welke initiatieven zijn er en zijn er nog gaten in de dekking?

Het laatste punt. Om deze ambitie te halen gaat de provincie onder andere het aanleggen van snelfietspaden verbeteren. In het evaluatierapport over de F59 hebben we kunnen lezen dat in het aantal gebruikers geen tot weinig significante verschillen zijn met de situatie voordat de snelfietsroute is aangelegd. Een aantal vragen. Bent u, net als de CDA-fractie, van mening dat niet de gehele potentie uit dit snelfietspad wordt gehaald? Twee. Dit is een pilot geweest. Uit een evaluatie van de ANWB en gesprekken blijkt dat we met eenvoudige maatregelen de verkeersveiligheid en de aantrekkelijkheid kunnen vergroten. Bent u het daarom met de CDA-fractie en de ANWB eens dat, wanneer je de bezetting wilt verhogen bij het fietspad, we moeten zorgen voor een veilig, comfortabel en aantrekkelijk fietspad? Zijn GS bereid om op basis van deze lessen en de aanbevelingen uit de rapportage van de ANWB nog eens goed naar de F59 te kijken en zijn ze bereid om een bijdrage te leveren aan een verbetering van deze infrastructuur?

Er ligt een landelijk voorstel voor nieuwe, eenduidige bewegwijzering voor snelfietspaden, de Wayfinder. Wanneer dit is goedgekeurd, wordt dan de bebording van al deze fietsroutes in Brabant nog aangepast? Tot zover de eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Arts van de SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Vandaag bespreken we het Beleidskader Mobiliteit: 'Koers 2030'. Daarin geven we de kaders aan voor hoe de provincie ervoor gaat zorgen dat alle inwoners van Brabant, allen die zich van buiten door Brabant bewegen en alle goederen adequaat, veilig en duurzaam zich kunnen verplaatsen tot 2030 en verder. Dat is een zeer brede opgave die in dit beleidskader naar onze mening goed in alle facetten is uitgewerkt, want het gaat zowel over auto's, wegennet, kunstwerken, OV en fiets als over vrachtvervoer over weg, water, spoor, door de lucht, leidingen ondergronds en vliegverkeer. In dit kader dienen wij samen met andere fracties een aantal moties in op het gebied van fietsbeleid en spoorse doorsnijdingen. De eerste indieners zullen in hun bijdrage die moties noemen en toelichten. Ik wil mij in de rest van mijn betoog richten op een aantal punten die voor mijn fractie bij deze koers heel belangrijk zijn.

Allereerst. Logischerwijs hebben wij het in dit dossier vaak over samenwerking met anderen, gemeenten, regio's, Rijk, Rijkswaterstaat, maar ook met werkgevers, IT-bedrijven, vervoersmaatschappijen, enzovoort. Hoe zorgen wij als PS ervoor dat we in die samenwerking onze doelen goed voor ogen kunnen houden? Daarom pleiten wij voor duidelijke doelen en indicatoren en een zo duidelijk mogelijk afweegkader. Die staan er in het stuk al op een aantal onderdelen, maar niet bij allemaal. Wij willen ook tussentijdse streefcijfers, zodat we onderweg kunnen zien of we op koers liggen. Vraag aan de gedeputeerde: is dat mogelijk?

Het volgende punt. Het bevalt ons dat dit stuk uitgaat van minder en andere mobiliteit, reductie van stikstof en fijnstof, halvering van de CO₂ en gedragsverandering. Hier is voortdurende inzet en onderzoek belangrijk, om de gewenste gedragsverandering zo goed mogelijk te bewerkstelligen.

En dan het geld. Onze ambities zijn groot, maar het budget is eindig. Er zullen keuzes gemaakt moeten worden. Daarvoor is een helder afwegingskader essentieel. De SP pleit ervoor dat in ieder geval het OV en alle aanverwante vervoersvormen die ontwikkeld worden van voldoende, en zo nodig extra, budget voorzien worden, zodat iedere Brabander, van jong tot oud, in de stad en op het platteland de hele dag duurzaam, veilig en betaalbaar kan reizen. Trouwens, samenwerking met anderen heeft soms ook extra financiële consequenties. Er zijn nogal eens projecten die financieel totaal anders uitpakken dan gepland. Ik noem maar de Maaslijn, het Wilhelminakanaal, de A65. De vraag is aan de gedeputeerde: hoe kunnen we dit in de toekomst beter onder controle houden?

Ten slotte. Het proces om dit beleidskader tot stand te brengen was na de startbijeenkomst voor PS de bedoeling dat wij diverse regionale sessies met derden zouden kunnen bijwonen, maar toen kwam corona. De raadplegingen hebben vooral digitaal plaatsgevonden. Wij konden er niet aan deelnemen, hebben ook

geen uitnodiging gehad en dit deel van de beleidsvorming heeft zich dan ook aan ons oog onttrokken. Corona heeft de mobiliteitspatronen veranderd. Wat er gebeurt als de Covid-epidemie onder controle is, moeten we nog afwachten, al kun je nu al wel een aantal scenario's uittekenen. Daarom vinden wij het wenselijk dat we dit beleidskader in de tweede helft van 2022, dus voor het einde van deze bestuursperiode, opnieuw agenderen, om te kijken of we de juiste keuzes en streefcijfers hebben en of we echt op koers liggen. Ik wil graag de mening hierover ook horen van andere fracties en GS. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel voor uw bijdrage. Mevrouw Sjouw heeft het woord, van D66.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Dank u wel, voorzitter. Eindelijk een stuk over mobiliteit waarbij afscheid wordt genomen van de gebaande paden en waar asfalt leggen niet tot de prioriteiten behoort, maar waar innovatie, het gebruik van data, duurzaamheid, gezondheid, naast bereikbaarheid en veiligheid, uitgangspunten zijn. Als D66 zijn we blij met de aandacht voor de fiets, maar we vinden dat er best wel een tandje bij kan. Op bladzijde 16 van het stuk staat een prachtig overzicht van de ritafstanden per auto, openbaar vervoer en fiets. 44 procent van de ritten tussen 0 en 5,5 kilometer wordt per fiets afgelegd en nog slechts 19 procent van de ritten tussen 5,5 en 12,5 kilometer. Hier is dus nog een wereld te winnen. We zullen hier dan ook twee moties voor indienen, samen met een aantal andere partijen.

In overeenstemming met de Omgevingswet staat hier een integraal beleidskader waarin de verschillende provinciale regelingen van mobiliteit samen zijn verwerkt. Er ontstaat een overzichtelijk beeld van de samenhang in het totale werkveld ten aanzien van mobiliteit, nu en voor de komende tien jaar. De provincie kiest duidelijk voor samenwerking met de publieke en de private sector en wat ons betreft is dat van groot belang om tot creatieve en gebiedsgerichte oplossingen te komen.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrumped door de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg**: Ja, dank u, voorzitter. Ik heb een vraag aan D66. U zegt terecht dat er afscheid genomen wordt van het asfaltleggen en dergelijke, maar wat vindt u er dan van dat de automobilist in Brabant wel voor al die duurzame hobby's opdraait en in plaats van-, als er toch zo weinig voor hem gedaan wordt, niet gewoon een korting krijgt op die opcenten?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Nou, ik ben het niet met u eens dat alle automobilisten daar zo over denken, ik in elk geval al niet. Ik denk dat we naar nieuwe creatieve manieren toe moeten om met elkaar te zorgen dat die wegen, waar we dan sowieso allemaal graag op willen rijden, niet verstopt zijn, dat er minder ongelukken komen en dat iedereen kan door rijden. Ik denk dat het dan goed is dat we daar ook andere creatieve manieren voor vinden.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, u rijdt waarschijnlijk elektrisch, dan zou ik er ook geen problemen mee hebben-

Mevrouw **Sjouw** (D66): Nee hoor, dat rijdt ik nog niet!

De heer **Van den Berg** (PVV): Oké, maar u vindt dus eigenlijk dat de automobilist net zoveel moet blijven betalen, maar er veel minder voor terugkrijgt dan in het verleden het geval was; dat vindt u een terechte zaak, begrijp ik?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Nou, ik ben er best wel voorstander van om rekening te rijden, dus wat dat betreft vind ik dat, als je meer kilometers maakt en meer gebruikmaakt, je daar best wel voor mag betalen.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg tot slot.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, het is al eerder genoemd: de vervuiler en de gebruiker, die betaalt eigenlijk al lang. Diesel wordt heel zwaar belast, benzine wordt heel zwaar belast, dus hoe meer ik rijd, hoe meer belasting ik betaal. Wat wilt u daar dan nog aan toevoegen, als ik vragen mag?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Dat lijkt me een goede reden om vaker op de fiets te stappen.

De heer **Van den Berg** (PVV): O, dat doe ik al, maar-

De **voorzitter**: Mevrouw Sjouw gaat verder met haar betoog.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Eens even kijken waar ik gebleven was. In de gekozen aanpak op weg naar 2030 zien we veel terug van onze eigen ambities: gezondheid, natuur, gedeelde mobiliteit, flexibele reisconcepten en integrale oplossingen met oog voor verstedelijking en het inspelen op regionale ontwikkelingen. Kortom, als D66 zijn we best tevreden met het voorliggende stuk, maar het had wat ons betreft beter gekund. We missen wel de fundamentele vraag hoe we ertoe komen om met personen- én goederenvervoer ons minder te vervoeren. In de afgelopen maanden hebben we gezien dat door meer thuiswerken en dichterbij huis recreëren het opeens veel minder druk werd op de weg. Een spits zomaar zonder file in Nederland! En dus minder uitstoot, minder verkeersslachtoffers en minder reistijd voor die mensen die wel op de weg moeten zitten. Het beleidskader gaat ervan uit dat het aantal verkeersbewegingen sowieso gaat groeien. Vanwaar deze aanname? Er wordt volgens ons dan niet meer genoeg nagedacht over maatregelen die zorgen voor minder en kortere vervoersbewegingen. Graag een reactie van de gedeputeerde.

Aangegeven wordt dat, om tot minder verkeersdoden te komen, meer gehandhaafd zal moeten worden. Onze vraag is: hoe, en wie gaat dat dan betalen? Het lijkt ons goed om, als het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer er binnenkort ligt, hier de discussie over te voeren.

En dan nog graag een toelichting van de gedeputeerde op de gedragsverandering die in alle stukken naar boven komt-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Ik hoor mevrouw Sjouw hier constateren dat door corona een aantal dingen drastisch veranderd zijn en het blijkt dus mogelijk om de files op de wegen te verminderen, sowieso de automobiliteitsdruk. Is mevrouw Sjouw het, gezien haar verhaal, niet met mij eens dat het een goede eis van ons is dat wij eind 2022 daarom nog eens een keer met een andere blik naar dit beleidsstuk kijken, omdat het mogelijk is dat we dan nieuwe inzichten verworven hebben?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ja, ik ben het er natuurlijk altijd wel mee eens om daarnaar te kijken, want de coronacrisis is natuurlijk een tijdelijke periode. We zullen moeten nagaan wat dit voor gevolgen heeft en ik denk dat het goed is om na een poosje te kijken van: wat doe je daar nou precies mee?

Mevrouw **Arts** (SP): Dus u steunt mijn oproep aan de gedeputeerde om het eind 2022 opnieuw over dit beleidskader te hebben?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ik vind het prima om het daar nog eens een keertje met elkaar over te hebben, ja, zeker.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ik heb het over de gedragsverandering. Welk gedrag wordt er nou precies en concreet voorgestaan, en met welke incentives? Hoe gaat hij nou proberen, of ervoor zorgen, dat het ook inderdaad gebeurt?

Brabant is de economische motor van Nederland en daarbij horen natuurlijk ook internationale verbindingen. Met een auto of met een fiets de grens over is zeker niet moeilijk, maar met het openbaar vervoer wordt het een stuk lastiger. Met het nieuwe Nationaal Groeifonds, of het Wopke Wiebes Fonds-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, ik sla even aan op het verhaal over het veranderen van gedrag. U bent liberaal, in hoeverre vindt u dat een overheid het gedrag moet veranderen van de burger? Hoe kan dat uw doel zijn? Waar is de vrijheid gebleven?

Mevrouw **Sjouw** (D66): In de stukken over mobiliteit zie ik geregeld dat er over gedragsverandering wordt gesproken. Mijn vraag is eigenlijk: wat moet het nou precies zijn? Wat moet de Brabander morgen anders doen en waar staat de gedeputeerde nou eigenlijk voor? Ik vraag aan hem om daar concrete voorbeelden voor te noemen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter-

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

De heer **Van den Berg** (PVV): In het stuk staat heel duidelijk wat er moet gebeuren volgens dit college, dit zogenaamde rechtse college. Dat is dat wij van autobezit moeten naar auto delen en dat het niet meer vanzelfsprekend moet zijn dat je 's ochtends je auto instapt. Ons moet eigenlijk ingepeperd worden dat wij niet meer zomaar in de auto stappen. Dat soort vrijheden wil men kennelijk of afnemen, of in ieder geval beperken. Vindt u dat prettig, dat een overheid daarop gaat zitten drammen?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ik denk dat het niet zozeer over de overheid gaat. Als we niet allemaal op de snelweg vast willen komen te staan, dan zullen we wel dingen anders moeten doen. Dus dat zijn ook gewoon dingen die ons allemaal veel beter uitkomen. En ja, misschien moet je daar inderdaad wel je gedrag voor veranderen, misschien moet je wat vaker nadenken "doe ik deze boodschappen met de auto, of kan het ook op de fiets?"

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Internationale betrekkingen had ik het over. Om gebruik te maken van het Wopke Wiebes Fonds, of het Nationaal Groeifonds, zijn nu middelen beschikbaar die we goed kunnen gebruiken om Brabant als middelpunt van de Nederlandse economie te versterken door een treinverbinding tussen Breda en Utrecht, Breda en Antwerpen, en de versterking van Brainport met een spoorlijn Düsseldorf-Eindhoven-Brussel. Door mijn fractiegenoot Arend Meijer is dit al eerder ter sprake gebracht en wij dienen hier dan ook een motie voor in, samen met GroenLinks.

Echter, in zijn algemeenheid zie ik een beleidskader dat alle aspecten netjes behandelt, doelen stelt, aangeeft wat de provincie allemaal gaat doen en wat verwacht mag worden van de provincie, ook financieel. Maar al lezend bekwam me wel het gevoel: waar gaat deze gedeputeerde nu eigenlijk voor, wat is zijn visie en waar is hij in 2030 nou echt trots op als hij dat heeft bereikt?

Tot zover, voorzitter.

Motie M164-2020: Bid Wopke Wiebes Fonds

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 6 november 2020;

behandelend het Statenvoorstel 80/20 Beleidskader Mobiliteit: 'Koers 2030';

constaterende dat:

- het beleidskader Mobiliteit Koers 2030 een integraal en strategisch kader schetst voor de mobiliteit in Noord-Brabant voor de komende tien jaar;
- mobiliteit in Brabant tegen haar grenzen aan loopt en het hard nodig is om tot nieuwe oplossingen te komen om bereikbaarheid en verkeersveiligheid te behouden;
- Brabant de economische motor is en wil blijven van Nederland en dat hiervoor een goede internationale bereikbaarheid voorwaarde is;
- auto- en fietsverkeer zijn weg over de grens wel vindt, maar het openbaar vervoer vreselijk achterblijft;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- een bid te doen bij het Wopke Wiebes Fonds voor een directe spoorwegverbinding Breda - Antwerpen en een directe spoorverbinding Eindhoven – Brussel;
- onze Staten op de hoogte te houden van de voortgang;
- organisatie en eventueel benodigde middelen op te nemen in de begroting 2021;

en gaan over tot de orde van de dag."

Arend Meijer, D66

Liesbeth Sjouw, D66

Michiel Philippart, GroenLinks.

Motie M165-2020: Snelfietspaden

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 6 november 2020;

behandelend het Statenvoorstel 80/20 Beleidskader Mobiliteit: 'Koers 2030';

constaterende dat:

- het beleidskader Mobiliteit Koers 2030 een integraal en strategisch kader schetst voor de mobiliteit in Noord-Brabant voor de komende 10 jaar;
- mobiliteit in Brabant tegen haar grenzen aan loopt en het hard nodig is om tot nieuwe oplossingen te komen om bereikbaarheid en verkeersveiligheid te behouden;
- het gebruik van de fiets goedkoop, gezond en niet belastend voor de natuur is;
- het aantal ritafstanden op de fiets op een afstand tot 5,5 km 44 procent is en tot een afstand van 12,5 km nog maar slechts 19 procent is;
- de aanleg van snelfietspaden niet genoeg vordert en door de economische krimp door corona nog verder achterop raakt;

overwegende dat:

- de uitgangspositie per gemeente verschillend is en er geen one-size-fits-all-oplossingen zijn om ondanks de economische tegenslag bij de gemeenten te komen tot snelfietspaden;
- de realisatie van snelfietspaden een structurele infrastructuur biedt die toekomstbestendig is, ook na de economische krimp als gevolg van corona;

- gemeenten momenteel terecht de focus verleggen van de infrastructurele projecten naar de sociale problematiek; maar dat de provincie in deze tijd juist de lange termijn dient te bewaken;

spreken uit dat:

bij de realisatie van de ambitie van snelfietspaden in Brabant de gemeenten weliswaar commitment moeten tonen op de volledige ambitie om te komen tot het volledige snelfietspad, maar in de realisatie temporiseren wordt toegestaan;

verzoeken het college tevens:

bij de inzet van de bijdrageverordening zoveel mogelijk maatwerk te leveren per gemeente ten behoeve van de realisatie van de snelfietspaden;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Arend Meijer, D66

Liesbeth Sjouw, D66

Stijn Smeulders, PvdA

Willemieke Arts, SP

Margriet Bräuner, VVD.

Motie M166-2020: Bevorderen gebruik van de fiets

“Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 6 november 2020;

behandelend het Statenvoorstel 80/20 Beleidskader Mobiliteit: ‘Koers 2030’;

constaterende dat:

- het beleidskader Mobiliteit Koers 2030 een integraal en strategisch kader schetst voor de mobiliteit in Noord-Brabant voor de komende 10 jaar;
- mobiliteit in Brabant tegen haar grenzen aan loopt en het hard nodig is om tot nieuwe oplossingen te komen om bereikbaarheid en verkeersveiligheid te behouden;
- het gebruik van de fiets goedkoop, gezond en niet belastend voor de natuur is;
- het aantal ritafstanden op de fiets op een afstand tot 5,5 km 44 procent is en tot een afstand van 12,5 km nog maar slechts 19 procent is;
- de aanleg van snelfietspaden niet genoeg vordert en door de economische krimp door corona nog verder achterop raakt;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- te komen met een set aan onconventionele- en creatieve oplossingen om de Brabanders meer op de fiets te krijgen, met name voor woon-werkverkeer en op afstanden boven de 5,5 km;
- hierbij vooral gebruik te maken van data en innovatieve middelen en incentives;
- hiervoor ook betrokkenheid gemeenten en werkgevers te stimuleren en te laten zien dat investeringen in fietsgebruik alleen voordelen kennen;
- onze Staten op de hoogte te houden van de voortgang;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Arend Meijer, D66

Liesbeth Sjouw, D66

Stijn Smeulders, PvdA

Willemieke Arts, SP

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Philippart van GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Dank u wel, voorzitter. Een voor de mensen goed werkende overheid zou op het gebied van voedsel, van wonen en van verplaatsing garanties moeten bieden. Eten hebben we voldoende,

maar op het gebied van wonen en verplaatsing is de werkelijkheid in ons land weerbarstiger. Het is een basistaak in de ogen van GroenLinks voor een overheid en voor ons als politici om woon- en vervoersarmoede te voorkomen. Voor mensen zonder auto, een kwart van alle Brabanders, ligt voor sommigen vervoersarmoede op de loer, zeker in de dorpen in Brabant. De helft van de busverbindingen rijdt momenteel niet, de concessies zijn door corona onzeker geworden. Deelt de gedeputeerde deze zorg en is hij het eens met deze basistaken voor een overheid?

Via landbouwsubsidies – honderden miljarden –, sociale-huurwoningen en openbaar vervoer subsidiëren overheden deze drie belangrijke pijlers van de samenleving. Het is zaak om niet onder de ondergrens te zakken. Basistaken mogen iets kosten en hoeven ook niet rendabel te zijn. Maar hoeveel mag iets kosten? Miljarden aan asfalt en openbaar vervoer zijn niet dekkend en zullen dat ook niet worden, ondanks de accijnzen. Vindt de gedeputeerde vervoersarmoede in onze provincie onacceptabel? Hij schrijft dat ons mobiliteitssysteem op allerlei wijzen tegen de grenzen aanloopt. Het vraagt om een omslag in het denken, aldus de gedeputeerde in de eerste zin van zijn Statenvoorstel, want een goede bereikbaarheid is en blijft cruciaal voor het functioneren van onze maatschappij en economie – aldus de heer Van der Maat. Betekent dit voornamelijk bij wegen dat we files moeten voorkomen en voor openbaar vervoer dat iedereen er toegang toe moet hebben? Graag een reactie.

GroenLinks heeft een kritisch-positieve grondhouding naar de Koers 2030. We gaan 55 miljoen euro extra toevoegen aan de vele miljoenen die we er jaarlijkse al in steken, en de devil zit in the detail en de uitvoering. Welke garanties kan de gedeputeerde geven voor het openbaar vervoer en het opvangen van de magere jaren waar we nu in zitten? Als vervoersarmoede inderdaad onacceptabel is, waar ligt volgens hem dan de ondergrens? En hoe maakt hij deze afweging: financieel, in de zin dat een ritje met de bus niet duurder mag worden dan een x-bedrag en dat iedereen op een bepaalde afstand OV tot zijn beschikking heeft? Graag een reactie op deze twee punten. En kan hij aangeven hoe die 55 miljoen euro grofweg wordt verdeeld over de regio's en over fiets, OV en auto?

Dan als laatste, voorzitter, wegen. De gedeputeerde schrijft dat hij de Brabanders in staat wil stellen flexibele en bewuste keuzes te maken over het vervoersmiddel én tijdstip dat men wil gebruiken. Geldt dat laatste ook voor automobilisten, vraag ik hem, en, zo ja, in welke zin? Een regionale kilometerheffing is zinloos, maar hoe zou een landelijke kilometerheffing ondersteunend kunnen zijn aan deze visie? Zou de gedeputeerde daar, even los van alle politieke gevoeligheden van het onderwerp, over willen reflecteren? Zoals ik het in het document lees, sluit dit perfect aan op deze visie.

Voorzitter, ik rond af. Ik wil ik de gedeputeerde bedanken voor een goed stuk en ik zie uit naar de beantwoording.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Van den Berg van de PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Kijk, dat een GroenLinkser dankt voor een goed stuk op mobiliteitsgebied, dat moet toch wel veelzeggend zijn! Het is nog maar acht jaar geleden dat wij spraken over heel veel nieuwe projecten, komomleidingen, snelwegverbredingen, het ging om miljardenprojecten, en wat krijgen we nu? Wat krijgt de automobilist voor zijn kwart miljard euro aan opcenten die hij per jaar kwijt is: een draak van een beleidsstuk; in plaats van focus op het oplossen van knelpunten staat het vol met duurzaamheid, gedragsverandering, omdenken, transitie, et cetera. Wie dacht met een verfrissend rechtse coalitie van CDA, VVD en Forum voor Democratie te maken te hebben – Forum, die niet eens wenst te spreken op dit kernbeleid van de provincie –, die komt van een koude linkse kermis thuis. Dit stuk is nagenoeg een op een overgenomen van de vorige socialistische coalitie.

En dan het sturen met kaders: kaders die door de volksvertegenwoordiging meegegeven zouden moeten worden, maar hier voorgekauwd en tot voldongen feiten gepromoveerd zijn door enkele tientallen NGO's – dat zijn 'niet gekozen organisaties'. De PVV ziet liever duidelijke kaders, zonder wollig taalgebruik, vanuit de

volksvertegenwoordiging, onze Staten dus. Kan de gedeputeerde mij één kader noemen dat door de Staten is aangedragen eigenlijk? En wie heeft bepaald dat wij moeten 'omdenken' van het bezit van auto's naar het delen van auto's, elektrische auto's ook nog? We horen dat graag als PVV.

We hadden er graag ook uitvoerig over kunnen spreken, dan hadden we ook kunnen discussiëren over deze kaders, maar op een enkele minuut themavergadering na is dit niet gebeurd, en dat is eigenlijk te gek voor woorden voor iets wat een van de allerbelangrijkste kerntaken van de provincie is.

Wat had de PVV graag gezien qua kaders? Volgens mij zie ik de heer Smeulders, voorzitter, of-

De **voorzitter**: Ja, hij doemt wel op, maar ik zie niet 'Inter' ingetypt, dus-

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou, ik schrik altijd als ik hem zie, maar dat is dus niet nodig.

De **voorzitter**: Gaat u gewoon verder, mijnheer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Wat had de PVV graag gezien qua kaders? Wij hadden veel meer asfalt willen zien, vooral de Ruit en ook bijna alle snelwegen, die moeten verbreed worden, meer slimmigheid natuurlijk waar nodig. We hadden willen zien dat het OV veilig werd, zonder agressief asieltuig – het is toch absurd dat je in de buurt van Grave niet meer gewoon in een bus kan zitten! –, dat de opcenten van de automobilist ook veel meer naar de automobilititeit gaan en een stop op het stimuleren van elektrisch rijden, dat kan de markt prima zelf doen. Ook ophouden met de bouw van XXL-blokkendozen en daarmee nog meer massa-immigratie en nog meer verkeer op onze wegen. Weg met die nutteloze milieuzones en al helemaal geen emissievrije stadscentra-

De **voorzitter**: De heer Philippart interrumpeert.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil toch wel even bezwaar maken, als ik het goed heb gehoord, dat de heer Van den Berg over asieltuig spreekt. Volgens mij is dit niet de manier hoe wij in onze Staten moeten debatteren met elkaar.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik heb een tegenvraag voor de heer Philippart. Hoe wil hij dat volk dat uit het AZC te Grave-

De **voorzitter**: Zullen we ons wel beperken tot het onderwerp waar het hier over gaat?

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik heb het hier over tuig dat hier asiel zoekt, maar niets te zoeken heeft, dat de bussen onveilig maakt. U weet heel goed wat ik daarmee bedoel. Daar bedoel ik echt niet alle mensen mee die daar zitten, maar wel dat deel dat hier de boel leegrooft, steelt en de boel onveilig maakt. Als de heer Philippart daar een ander woord voor heeft, hoor ik dat met plezier.

De heer **Philippart** (GL): Ja, voorzitter, ik wil ook graag aan u aangeven- Kijk, ik vind dit gewoon ver buiten de orde hoe de heer Van den Berg hier over een generieke groep mensen spreekt die vanuit oorlog zijn gevlucht, vanuit politieke redenen zijn gevlucht, die hier over één kam worden geschoren als tuig. Dit is gewoon je reinste racisme.

De **voorzitter**: Ik kan me voorstellen dat we ons beperken tot het onderwerp, dat we opletten welke woorden we gebruiken. Mensen die bussen vernielen, generiek, mag je op deze manier bestempelen en laten we allerlei andere kwalificaties daarbuiten houden, ook aan de groepen waarover wordt gesproken. De heer Van den Berg vervolgt zijn betoog.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter, ik heb het over de 'veiligelanders' die hier bussen echt onveilig maken, vandaar. Maar goed, ik was gebleven bij de milieuzones en de emissievrije stadslogistiek zoals die gepland wordt. Ja, dat gaat dus echt de nekslag worden voor de kleine middenstand.

Een aantal zaken dan nog die wij in moties hebben gegoten en hierbij willen indienen. Het aangeven door de Staten dat voorfinanciering zeer gewenst is indien daarmee snelwegen sneller verbreed zouden kunnen worden. Dat hebben we eerder gedaan en dat moet wat ons betreft vaker plaatsvinden.

Dan 'Liever vanrails langs de wegen dan bomen kappen'. Daar is 'ie weer: veiligheid voorop en waar dat echt redelijkerwijs niet anders kan, zal er her en der wel een boom sneuvelen, maar laten we vooral heel zuinig zijn op die prachtige laanstructuren die we hebben. En als we het over 'pracht' hebben, hebben we het ook over de berm en de geluidswallen. Ze kunnen vol gezet worden met prachtige planten en bloemen, die geluid dempen, fijnstof vangen, stikstofoxiden eten en CO₂ omzetten in zuurstof, maar die vooral zoveel mooier zijn dan die even lelijke als dure en zinloze subsidiepanelen-

De **voorzitter**: Ik neem aan dat dit ongeveer uw laatste zin is? Want u bent door uw tijd heen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja hoor- die nu overal geplaatst worden. Kortom: een mooier en beter bereikbaar Brabant. Het kan zoveel beter dan dit beleidskader.

Tot zover in de eerste termijn, voorzitter.

Motie M167-2020: Voorfinancieren om aanpak snelwegen te versnellen

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 6 november 2020;

behandelend het Statenvoorstel 80/20 Beleidskader Mobiliteit: 'Koers 2030';

constaterende

- dat vele Brabantse snelwegen onvoldoende capaciteit hebben;
- dat verbetering en verbreding van deze wegen vaak (te) lang op zich laat wachten;

overwegende

- dat juist in komende economische crisis een goed moment is om versneld te investeren in het Brabantse rijkswegennet (de meeste snelwegen en N65);

verzoeken het college

- onderzoek te doen in hoeverre projecten versneld kunnen worden en of voorfinanciering vanuit de provincie hierbij een significante bijdrage kan leveren;

en gaan over tot de orde van de dag."

Harry van den Berg, PVV.

Motie M168-2020: Liever vanrails dan bomen kappen

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 6 november 2020;

behandelend het Statenvoorstel 80/20 Beleidskader Mobiliteit: 'Koers 2030';

constaterende

- dat er prachtige bomen langs veel Brabantse wegen staan;
- dat dit in veel gevallen verkeersonveiligheid geeft;

overwegende

- dat veiligheid voor alles gaat;
- dat veiligheid niet ten koste van alles hoeft te gaan;

verzoeken het college

- daar waar voor de veiligheid aanpak van het bomenbestand vereist is, eerst te kijken of de veiligheid afdoende met vangrails geborgd kan worden en alleen als dat niet redelijkerwijs mogelijk is over te gaan tot bomenkap;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Harry van den Berg, PVV.

Motie M169-2020: Liever bloem en groen dan subsidie en zwart langs Brabants wegen

“Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 6 november 2020;

behandelend het Statenvoorstel 80/20 Beleidskader Mobiliteit: ‘Koers 2030’;

constaterende

- dat er veel zwaar gesubsidieerde zonnepaneelconstructies langs snelwegen worden geplaatst;
- dat dit de belastingbetaler bijzonder veel geld kost en de opgewekte elektriciteit in toenemende mate waardeloos wordt;

overwegende

- dat zonnepaneelvelden de omgeving tot wel 4 graden Celsius opwarmen (minder verdamping, zwart oppervlak);
- dat zonnepaneelconstructies doorgaans lelijk zijn en bloemen- en plantenbermen prachtig;
- dat bloemen en planten een luchtzuiverende, stikstofoxiden- en fijnstofvangende werking hebben;
- dat bloemen en planten direct CO₂ omzetten in zuurstof;
- dat bloemen en planten een prachtig, natuurlijk beeld geven en goed zijn voor de biodiversiteit;

verzoeken het college

- op te houden met het stimuleren van zonnepanelen langs wegen en in de plaats daarvan zich in te zetten voor de verfraaiing van de wegbermen en geluidswallen met prachtige bloemen en planten;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Harry van den Berg, PVV.

De **voorzitter**: Dank u wel. Nou, de heer Smeulders is al een tijdje aan het warmlopen, in ieder geval in beeld, en hij heeft nu dan ook het woord.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank je wel, voorzitter. Ja, hier spreekt de schrik van Harry van den Berg! Ik was inderdaad na hem aan de beurt, ik denk: nou, ik zet mijn camera alvast aan, nou ja goed, daarmee jaag ik hem blijkbaar erg op de kast, dus ik zal er in het vervolg mee opletten!

In september hebben we de startnotitie ‘Koers Mobiliteit’ in de themabijeenkomst besproken. Die is inmiddels uitgewerkt door de gedeputeerde en zijn team in een beleidskader Mobiliteit 2030. Bij de bespreking in september was de PvdA-fractie al enthousiast over de startnotitie en ik kan jullie vertellen: dit beleidskader is voor ons ook dik in orde. We zullen daar dan ook voor gaan stemmen. De belangrijkste reden hiervoor is dat we vijf jaar geleden als PS bij het bestuursakkoord ‘Beweging in Brabant’ een trendbreuk hebben ingezet. We zijn toen echt naar een breed, inclusief mobiliteitsbeleid gegaan met focus op multimodaliteit, dus niet alleen infrastructuur, maar auto’s, en we geloven ook in slimme mobiliteit, investering in OV en fiets en aandacht voor verduurzaming én – misschien vindt mijnheer Philippart dat geen fijne opmerking – ook asfalt als dat nodig is. Dat is een breed mobiliteitsbeleid, daar staat de PvdA-fractie voor en wij zien dat brede

beleid – dat woord komt uit het vorige bestuursakkoord – ook weer terug in deze visie. Het zal u dus niet verbazen dat wij daar gewoon hartstikke enthousiast over zijn.

In de themabijeenkomst heb ik een aantal spanningsvelden genoemd omtrent het afwegingskader met daarop de voorkeuren van de PvdA-fractie, en het mooie is: de punten die ik genoemd heb zien we ook terug in de uitwerking. Ik heb toen gevraagd: gaan we investeren in Brabant waar de euro het hardste rendeert?

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie van de heer Philippart, klopt dat?

De heer **Philippart** (GL): Dat klopt, ja. Ik was even benieuwd of ik de heer Smeulders goed had begrepen dat hij het idee had dat wij mordicus tegen asfalt waren.

De **voorzitter**: Mijnheer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank je wel, voorzitter. Nou, 'mordicus' is misschien stevig uitgedrukt, maar ik kan mij uit de vorige Statenperiode ook wel discussies met uw partijgenoot-, tenminste: ik weet niet of hij nog lid van GroenLinks is, maar uw voormalig GroenLinks-vertegenwoordiger, mijnheer Smeets, herinneren, en die was wel gewoon tegen asfalt, ja, dus ik heb wel een beetje dat beeld. Misschien kunt u dat corrigeren.

De heer **Philippart** (GL): Zoals u weet, zijn wij onafhankelijk verkozen volksvertegenwoordigers, wel natuurlijk onder de vlag van hun partij, waarbij GroenLinks niet mordicus tegen asfalt is. Maar wij zeggen: kijk eerst naar oplossingen als bijvoorbeeld een spitsheffing, een kilometerheffing, en er is nu ook gebleken uit de coronacijfers dat 10 procent minder verkeer in de spits zorgt voor een halvering van de files en 20 procent minder verkeer in de spits zorgt voor geen files. En GroenLinks zegt: voer eerst dat in, kijk hoe het daar dan mee zit, en ga pas daarna eventueel nadenken over nieuwe wegen en ga niet onnodig wegen bijbouwen, want we weten: dat heeft alleen maar een aanzuigende werking op de automobilist.

De **voorzitter**: Maar u kunt dit soort zaken ook in uw tweede termijn betrekken natuurlijk. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank u wel. Mijnheer Philippart heeft gewoon gelijk: het gaat erom dat je asfalt aanlegt als het nodig is. Dat heb ik net ook gezegd. Dat past bij een breed mobiliteitsbeleid. Op dit moment vinden wij ook dat de files flink verminderd zijn doordat mensen minder op weg gaan omdat ze meer thuis werken. Nou, hartstikke goed, moeten we vooral zo houden, dat willen GS ook, heel goed. Dat betekent niet dat je vervolgens niks meer aan het Brabantse wegennet hoeft te doen, want op sommige punten kun je wel verwachten dat, als de Covid-crisis verdwijnt, er toch weer knelpunten ontstaan, vooral op snelwegen, en die moeten we gewoon aanpakken.

Ik was gebleven bij de knelpunten die ik in de themabijeenkomst heb benoemd: investeren op de plek waar het het hardste rendeert, of overal evenveel investeren? Nou, we lezen terug dat het college wil investeren waar het rendeert. Grote steun daarvoor. Ook als het gaat om het moeilijke vraagstuk 'waar moeten er bussen blijven rijden, of gaan we echt naar slimmere mobiliteit, of gedeelde mobiliteit?'. Nou, die visie heeft nog steeds onze voorkeur en is ook verweven in deze mobiliteitsvisie. Nou, de vraag "worden Brabantse wegen echt veiliger, gaan we nou echt naar minder verkeersdoden in plaats van meer verkeersdoden?' Nou, GS durven ook onconventionele maatregelen te nemen, wij steunen dat. En ten slotte: als we willen dat er minder gevlogen wordt, gaan we dan ook zorgen voor betere grensoverschrijdende treinverbindingen? Het mooie is: ook dat zien we weer terug en ook in het Toekomstbeeld OV Zuid-Nederland. Dus steun daarvoor.

Nog één punt. Wat we misten in de visie-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd. Mevrouw Arts heeft het woord.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. De heer Smeulders noemt de onzekerheden die ook in het stuk zitten. Is hij het met mij eens dat het een goede zaak zou zijn om voor het einde van deze bestuursperiode te kijken of we de goede dingen aan het doen zijn?

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, ik weet niet waar u precies op doelt, mevrouw Arts, maar volgens mij is het altijd onze rol als PS om te kijken of we, en GS, de juiste dingen doen. Daar moeten we gewoon scherp op blijven. Ik heb er eigenlijk best veel vertrouwen in. Ik heb sowieso al vijf jaar veel vertrouwen in het mobiliteitsbeleid van deze gedeputeerde, dus ik heb eigenlijk geen aanleiding om hier verscherpt toezicht op te houden, zeg maar.

De **voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, het kan zijn dat er na corona toch een andere situatie ontstaat en zou het dan toch niet zinnig zijn om eind 2022, zeg maar, een soort tussenevaluatie te houden? Wij kunnen natuurlijk gewoon de gedeputeerde daarom verzoeken.

De heer **Smeulders** (PvdA): Daar ben ik het wel mee eens. Ik denk overigens dat de gedeputeerde het daar ook mee eens is, want die kennen we ook als iemand die graag werkt op basis van actuele cijfers en data, dus ik ga ervan uit dat we ook na de coronacrisis de mobiliteitsgegevens in Brabant blijven monitoren en op basis daarvan ons beleid aanpassen, in ieder geval de uitvoering daarvan, en bijvoorbeeld ook de verkeersmodellen aanpassen als er echt structureel minder verkeer op de weg is. Maar ik vraag de gedeputeerde om er dadelijk nog eens op in te gaan; dat kan, denk ik, helpen.

Ik wil nog een motietje aankondigen, met VVD, SP en D66 ingediend, om de koers die we in het verleden hebben ingezet als provincie om spoorse doorsnijdingen op te heffen, om daarmee door te gaan. Beter voor de verkeersdoorstroming, voor de leefbaarheid bij de spoorovergangen, minder barrièrewerking en een veiliger vervoer over het spoor, dus belangrijk om daarmee door te gaan.

Ten slotte nogmaals grote complimenten aan de organisatie en de gedeputeerde, want dit is echt een visie die uitstekend aansluit bij de omgevingsvisie en een gebalanceerd, inclusief en toekomstgericht mobiliteitsbeleid geeft.

Dank u wel.

Motie M170-2020: Erover of eronder!

“Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 6 november 2020;
constaterende dat:

- de provincie in het verleden stevig heeft ingezet op het wegnemen van spoorse doorsnijdingen;
- het aantal gelijkvloerse spoorwegovergangen in Brabant daardoor flink verminderd is;

overwegende dat:

- het opheffen van gelijkvloerse spoorse doorsnijdingen zorgt voor vermindering van de barrièrewerking van het spoor, betere verkeersdoorstroming, een verbetering van de leefbaarheid bij spooroverwegen en betere spoorveiligheid;
- het wenselijk is om de koers voort te zetten om zoveel mogelijk spoorwegovergangen in Brabant op te heffen en dit aansluit op het toekomstbeeld OV Zuid-Nederland;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

- het beleid voort te zetten om zoveel mogelijk spoorse doorsnijdingen op te heffen;
- samen met de Brabantse gemeenten actief op zoek te gaan naar kansen om gelijkvloerse overwegen op te heffen;
- gebruik te maken van ondersteuning die de Rijksoverheid daarin kan bieden (bv. via het Landelijk verbeterprogramma overwegen of een nieuwe regeling);

en gaan over tot de orde van de dag.”

Stijn Smeulders, PvdA

Margriet Bräuner, VVD

Liesbeth Sjouw, D66

Willemieke Arts, SP.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Smeulders. Het woord is aan de heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Voorzitter. Eerder, bij de behandeling van mobiliteit in de themabijeenkomsten en het bestuursakkoord, heeft 50PLUS al aangegeven dat er speciale aandacht moet zijn voor de ouderen. De gedeputeerde heeft destijds toegezegd extra aandacht te besteden aan de mobiliteit van de ouderen, maar waar wordt deze aandacht zichtbaar in het mobiliteitsplan? Daarbij wil ik nog een kanttekening maken bij het filmpje dat in de laatste themabijeenkomst werd getoond, waarbij werd aangenomen dat ouderen wel meer te besteden hebben. Dat blijkt uit geen enkel inkomensplaatje. Erger nog: ze leveren al jaren in, waarbij de pensioenen al 20 procent zijn gekort.

Afnemende mobiliteit onder ouderen leidt tot meer eenzaamheid. Als dan ook nog het openbaar vervoer onbetaalbaar wordt, dan komen de ouderen in een sociaal en emotioneel isolement, en daar zitten ouderen zelf, hun familie en vrienden én 50PLUS niet op te wachten. Andere Europese landen gaan ons voor en maken openbaar vervoer voor kwetsbare groepen en gepensioneerden goedkoop, dan wel gratis, sommige landen zelfs gratis voor iedereen. 50PLUS vindt dit een plan om ook in Brabant te onderzoeken. Met de verlaging van de kosten voor openbaar vervoer wordt dit vervoer weer een interessante keuze voor de inwoners. Met het aanbieden van betaalbaar, op maat, duurzaam, veilig, robuust, maar vooral slim openbaar vervoer, waar keuzes te maken zijn, bereiken we niet alleen dat er meer gebruikgemaakt gaat worden van het openbaar vervoer, maar dit heeft ook positieve gevolgen voor de afname van files, minder uitstoot van stikstof, CO₂ en fijnstof. Ook wordt de leefbaarheid verhoogd en ouderen blijven deel van onze maatschappij en kunnen hun sociale contacten blijven onderhouden.

Voor wat betreft het efficiënt maken van het wegennet in Brabant is ook nog winst te halen, niet door een Ruit om Eindhoven te maken, maar door wegen verder te optimaliseren. Dit laatste, optimaliseren, zal ook ingezet moeten worden op het gebied van spoorwegen en waterwegen.

Rekeningrijden zien wij niet als kans en is wat ons betreft onwenselijk. Afgelopen decennia zijn meerdere pilots gedaan met rekeningrijden. Deze hebben nu al miljarden gekost en zijn nooit tot resultaat gekomen. De perceptiekosten zijn veel te hoog, er is geen draagvlak voor en de privacyregels worden op de proef gesteld.

Voorzitter. Als laatste willen wij binnen het mobiliteitsplan heel veel aandacht vragen voor veiligheid. Hoe gaat de gedeputeerde hier invulling aan geven?

Tot zover onze eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Vlasveld van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Wij zullen allemaal een stapje terug moeten doen om vooruit te komen. De klimaatmonitor van Rijkswaterstaat laat zien dat de CO₂-emissie van wegverkeer in Brabant van 1990 tot 2018 is toegenomen van 3,6 miljoen ton naar 5,3 miljard ton. Brabant is

de enige provincie waar de CO₂-uitstoot ongeremd blijft toenemen. De 50 procent CO₂-reductie die we ons als provincie als doel hebben gesteld komt snel dichterbij. We hebben nog maar tien jaar. 50 procent is dan al een behoorlijke opgave, maar in de praktijk moeten we nog meer reduceren. Een simpel rekensommetje laat zien dat we qua wegverkeer ten opzichte van nu een reductie van wel 66 procent moeten realiseren. Werk aan de winkel dus. Gaan we dat halen met nog weinig concrete woorden over die gedragsverandering? We moeten echt flink onze kilometers op de weg minderen, om de klimaatdoelen die we onszelf hebben gesteld te behalen. CO₂-schaamte en vliegschaamte zou gemeengoed moeten zijn.

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie van de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, de Partij voor de Dieren heeft het over simpele rekensommetjes. Ik vraag altijd naar de rekensom. Wat zou het schelen als wij helemaal stoppen met vliegen en helemaal stoppen met autorijden? Hoeveel graden wordt het minder warm? Een simpel rekensommetje.

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik denk dat u het mij gaat vertellen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou ja, dat is onmeetbaar klein, dus vanwaar al die drukte? En waar zouden wij ons voor moeten schamen? Als wij stoppen met vliegen, dan scheelt dat 0,003 graden in 2100 wereldwijd, als al het vliegverkeer stilgelegd wordt. Dus ja, waarom moeten we ons schamen? Die schaamte is aangepraat, en dat vind ik iets om te schamen.

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Daar kan ik me niet in vinden. Ik ga graag verder met mijn bijdrage, als u dat goed vindt.

De **voorzitter**: Zeker.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Drastisch minder rijden is de ene kant van de medaille, de andere kant is de elektrificering van het wegverkeer. Dat wordt ook benoemd in het beleidskader. De provincie wil het goede voorbeeld geven. Om dit goede voorbeeld te geven: hoe staan Gedeputeerde Staten ten opzichte van een volledig elektrisch wagenpark van de provincie en zelf energie opwekken ten behoeve daarvan? Mijn volgende punt: logistieke hubs aan de rand van de stad, goederenafhaalpunten in wijken, nul emissie stadslogistiek in 2025, logistiek als dienst. Allemaal termen die voorbijkomen in de Koers Mobiliteit. Bij de discussie rondom de XXL-distributiecentra werd dit al kort aangestipt. De groeiende e-commerce vraagt steeds meer van ons, zowel qua ruimte alsook qua mobiliteit. Hoewel ik de aangedragen oplossingen uit de Koers Mobiliteit omarm, legt het niet de vinger op de zere plek. Ja, het helpt op het gebied van uitstoot en de leefbaarheid in de kernen, maar een vrachtwagen neemt nou eenmaal ruimte in, of hij nou op diesel of met een elektromotor rijdt, en de ruimte in Brabant is schaars. Niet alleen het aantal burgers op de weg neemt toe, maar ook het aantal privégoederen, zoals pakketjes, boodschappen, maaltijden, noem maar op. Ook hier geldt: we moeten een stap terug doen om vooruit te komen. Niet alles kan. Om de aarde leefbaar te houden moeten we keuzes maken. Oneindige behoeften gaat niet meer. Graag hoor ik welke keuzes de gedeputeerde gaat maken om de voorgenomen gedragsverandering in gang te zetten.

Tot slot, voorzitter. Door het vastleggen van deze koers omhelzen we ook de extra ambities verkeersveiligheid 2020-2023. In dat kader wil ik nog gezegd hebben dat het kappen van bomen noch het welzijn van de burgers, noch de verkeersveiligheid dient.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Van den Broek- O, sorry, op de valreep nog een interruptie van de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, nu krijgen we de situatie dat we in hemelsnaam niet weten wat het effect is en toch zegt u dat we van alles moeten doen. Ik wil dan toch eens weten waarom wij van alles moeten doen als u werkelijk geen idee heeft van het effect van wat u ons allemaal wilt ontzeggen. Waar komt dat vandaan? Wat schieten we ermee op als we allemaal doen wat u wilt? Wat schieten we ermee op, kunt u dat uitleggen?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dan streven we naar een leefbare aarde.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Wat is het verschil met als we dat niet doen wat u wilt? -

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik hoor nu dat bij elke maatregel die wij opnemen, dat dat helemaal niets zou helpen, maar dan vraag ik me af: hoe komt de heer Van den Berg dáár dan bij?

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, wat zou helpen is als we een kerncentrale gingen bouwen in plaats van overal zonnepaneeltjes neerleggen en elektrisch rijden op kolenenergie. Dat zou helpen. Al die maatregelen van u kosten klauwen met geld, dat kost heel veel koopkracht, heel veel koopkracht gaat ten koste van de welvaart, als het ten koste gaat van de welvaart, gaat het ten koste van het welzijn, gaat het ten koste van de gezondheid bij minder welvaart en minder welzijn. Dan hebben we een veel groter probleem dan die miljoenste graad, of welk verschil uw maatregelen allemaal gaan maken. Ik roep u dringend op daar eens een verhouding in te gaan zoeken.

De **voorzitter**: Ik laat mevrouw Vlasveld hier nog eventjes op reageren en dan ga ik naar mijnheer Van den Broek. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik denk dat we het op dit gebied als partijen gewoon niet met elkaar eens gaan worden. Wat ik wel aan wil geven is dat zowel het overal vol leggen met zonnepanelen als ook kolencentrales als ook kernenergie niet de oplossing biedt. De oplossing zit in het minder opwekken van energie en de energie die opgewekt moet worden, dient duurzaam te worden gedaan via zonnepanelen of windmolens.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, en dan ga ik nu toch echt naar mijnheer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Mobiliteit, een belangrijke taak en rol van de provincie. Het verbindt ons, Brabanders. Toegankelijkheid, bereikbaarheid en betaalbaarheid zijn van grote waarde, voorwaarde om de mobiliteit van iedere Brabander goed te kunnen faciliteren. De uitrol van onze

gedeelde mobiliteitsvisie in West-Brabant zit op dit moment in een bijzondere fase. Corona zorgt ervoor dat het OV niet optimaal kan worden ingezet en dat veel lijnen daardoor leeg lopen. Wij maken ons in de eerste plaats zorgen naar onze partner, de concessiehouders, maar ook andere belangrijke partners, zoals de vele vrijwillige chauffeurs op onze buurtbussen en zorgcorporatievervoersmiddelen. Deze vrijwilligers zijn in grote mate onderdeel van een kwetsbare doelgroep en wij zijn dan ook bezorgd hoe lang we het in deze impasse kunnen volhouden en op welke wijze we deze kunnen doorbreken.

Lokaal Brabant heeft haar zorg uitgesproken over de gedeelde mobiliteit en het OV in het bijzonder en we hebben daar vragen over gesteld. We zien in de beantwoording dat de gedeputeerde deze zorg met ons deelt en we merken dat het probleem al lang geen Brabants probleem meer is, maar ook landelijk weerslag heeft gekregen. Wij vragen dan ook of de gedeputeerde het met ons eens is dat we de termijn van het realiseren van de doelstellingen ambitie moeten bijstellen. Graag uw reactie.

Wij verwachten dat corona andere mobiliteitsvraagstukken gaat oproepen. We zien dat de stedelijke mobiliteit verandert. Er is inmiddels een ontstedelijking op gang gekomen. De wens van jonge gezinnen om uit de drukte van de stad te vertrekken wordt niet alleen door de klimaatopgave, maar mede door corona op dit moment versterkt. We zien daardoor een nieuwe mobiliteitsstroom ontstaan. De verbinding tussen stad en platteland is in beweging en op het onderdeel duurzame verstedelijking en vitaal platteland zal het ook impact gaan krijgen op de tegenovergestelde stroom van mobiliteit.

Een ander fenomeen dat door corona een nieuwe kans geeft in de mobiliteitsopgave is dat we veel meer thuis werken. Het ziet ernaar uit dat dit een meer structurele vorm gaat krijgen, ook na corona. Lokaal Brabant is er dan ook voorstander van om de kansen en innovatieve innovaties, waaronder datadeling, veel meer kans gaat bieden om onze infrastructuur te verbeteren, maar vooral slimmer te maken.

Het Statenvoorstel Beleidskader Mobiliteit 'Koers 2030' geeft ons voldoende aanknopingspunten en de knelpunten zijn goed benoemd. In de nabije toekomst zal beter onderzocht moeten worden hoe we duurzame, slimme en innovatieve verbindingen kunnen leggen tussen steden en regio's, waar de mobiliteit van het OV op dit moment een veel te lage snelheid heeft en daarmee contraproductief is, onaantrekkelijk en daardoor duur wordt voor de reiziger om het OV als vervoermiddel te gebruiken. Investeren in mobiliteitsopgaven, om deze meer integraal te maken, zal onder andere OV veel meer toegankelijker moeten worden, en dat kan alleen als hiervoor vraag en aanbod veel meer in lijn komen. Daarbij zal dit echt een versnelling geven als andere, waaronder OV, innovatieve mobiliteitsoplossingen aantrekkelijker zijn dan met de auto rijden. Pas daarna zal het gedrag ook kunnen veranderen. Lokaal Brabant is content met de beleidskaders zoals deze zijn opgenomen in de mobiliteitskoers 2030 en kan daarmee instemmen.

Ik wil graag even een reactie geven op een vraag die mevrouw Arts heeft gesteld-

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Arts wil al interrumperen, maar ze wordt al bediend. We halen mevrouw Arts er ook even bij.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): De tussentijdse evaluatie zoals opgeroepen door mevrouw Arts kunnen wij zeker onderstrepen. In de commissie Sturen en verantwoorden is communicatie en evaluatie een van de kaderstellende onderdelen die de Staten in staat stelt en ook de ruimte geeft om haar controlerende taak en nieuwe kaders te kunnen meegeven, ook tussentijdse kaders kan meegeven. Dus die ruimte moeten we zeker pakken en moeten we ook gebruiken. Ik ben daar een zwaar voorstander van.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dat was, neem ik aan, uw interruptie?

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, voorzitter, ik hoorde al uit de bijdrage van de heer Van den Broek dat hij het een goed idee vindt om over twee jaar nog eens eventjes naar de hele zaak te kijken.

De **voorzitter**: Zeker. Goed, dank u wel. En dan geef ik nu het woord aan de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. Ik begin met een groot compliment aan de gedeputeerde. Als je het voor elkaar krijgt om op toch zo'n lastig dossier als mobiliteit een beleidskader neer te leggen dat door het overgrote deel van de Staten omarmd wordt, met complimenten erbij, dan heb je gewoon iets heel goed gedaan. Ook de leesbaarheid en de verschillende keuze-elementen zitten er heel mooi in. Natuurlijk kijk ik dan ook – want ik heb op de hoek van mijn bureau natuurlijk altijd de omgevingsvisie liggen – hoe de uitwerking van de omgevingsvisie ook zijn uitwerking krijgt in de mobiliteitsvisie, en ik denk dat hier een voorbeeld ligt voor diverse beleidsvelden in Brabant hoe de keuzes die we gemaakt hebben op hoofdlijnen in de omgevingsvisie, ook z'n uitwerking krijgt in de verschillende beleidsterreinen, waarin bijvoorbeeld het integraal werken, het gebiedsgericht maatwerk, een mooie plek daarin krijgt. Ik hoop ook dat de uitwerking, die we later gaan bespreken, ook de scherpte erin kan leggen vanuit de keuzes die ook door de verschillende fracties hier aangedragen zijn. Daar ga ik nu niet op in, dat zullen we op een later moment daarin doen.

Ik wil nog voor één element de aandacht vragen, en eigenlijk deed de heer Van den Broek dat voor mij al en maaide hij het gras een beetje voor mijn voeten weg. Want als er één ding is dat op dit moment wel heel stevig onder druk staat, dan is het de bereikbaarheid, die door heel veel vrijwilligers in Brabant overeind werd gehouden, waarin we in Brabant, denk ik, ook wel uniek zijn. Hier zou ik graag op een kortere termijn met de gedeputeerde nog over door willen spreken, hoe we in coronatijd, maar ook ná coronatijd, die mobiliteitssystemen die we opgebouwd hadden met elkaar ook overeind kunnen houden in de nieuwe constellatie van dit beleidskader. Ik hoop dat we daar met elkaar op korte termijn over door kunnen spreken. Wij zullen dan ook instemmen met het beleidskader dat hier voorligt.

De **voorzitter**: Dank u wel. Met uw bijdrage zijn we gekomen aan het einde van de eerste termijn van uw Staten. Ook goed om te zien dat de heer Smolders weer bij ons is.

De heer **Smolders** (FvD): Goeiemiddag.

De **voorzitter**: Goeiendag. Ik stel voor dat we schorsen tot half vier. Bij dezen.

Schorsing (15.13-15.31)

De **voorzitter**: Dames en heren. Het is 'half' geweest en ik heb aangekondigd dat we zouden schorsen tot half vier, dus ik heropen de vergadering. Ik geef het woord aan gedeputeerde Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter, en vooral dank aan de Statenleden. Ook dank absoluut voor de vele complimenten; ik zal die op gepaste wijze doorgeven aan de mensen die ze het meest verdienen, namelijk het team dat hier heel hard aan heeft gewerkt

Van de griffier heb ik begrepen dat ik negentien minuten en nog wat seconden heb gekregen om al uw vragen te mogen beantwoorden, en u heeft nogal wat op tafel gegooid, dus ik ga mijn best doen, en dat betekent dus ook in hoog tempo, om die allemaal op een goede manier af te handelen. Ik heb daarom een aantal blokjes gemaakt, wel een beetje old school, langs modaliteiten, heerlijk afgebakend. Het past misschien niet bij de visie, maar het past, denk ik, wel bij deze behandeling. Eerst corona en proces, dan verkeersveiligheid, OV, spoor, gedeelde mobiliteit, auto, fiets, betalen naar gebruik, groeifonds, verduurzaming en nog wat losse puntje die dan waarschijnlijk openstaan.

Dus daar gaan we, te beginnen met corona. Een aantal partijen, VVD, SP, D66 en andere, hebben daar aandacht voor gevraagd, ook voor het proces van het beleidskader zelf. Gelukkig zijn we erin geslaagd om binnen de mogelijkheden zowel voor uw Staten volgens 'Sturen met kaders' het proces te doorlopen, de heer Smeulders gaf dat eigenlijk al keurig aan, maar zeker ook door met een speciale sessie, bijvoorbeeld rondom corona, digitaal de achterbannen mee te laten praten, zijn we er toch in geslaagd een goed proces te doorlopen en ook dit beleidskader tot een mooi product te maken. We hebben volgens mij ook in de themasessie al uitvoerig met elkaar gesproken over de positieve kanten – raar om dat zo te zeggen – van corona, die we willen vasthouden. Mooie voorbeelden, bijvoorbeeld hoe wij erin zijn geslaagd om met onderwijsinstellingen, toen zij aan het einde van de eerste lockdown met elkaar de tentamens in gang wilden zetten, dat er in no time eigenlijk flexibele OV-roosters gemaakt zijn om de studenten op het juiste moment naar hun tentamens te brengen. Ook met de werkgevers volop in gesprek, omdat zij ook aangeven: dit is het moment om te kijken hoe wij bijvoorbeeld veel beter nog aan spreiding kunnen gaan denken en ook op termijn – en daar kom ik dadelijk nog op terug bij OV – hopelijk tot veel meer gedeelde mobiliteit kunnen gaan komen.

D66 vroeg aan mij, en anderen vroegen dat ook: hoe kijkt u nou tegen die gedragsverandering aan? Ja, het is niet per se dat u – en 'u' zeg ik tegen de Brabander – iets moet. U moet helemaal niet uit de auto en op de fiets, of uit de bus en op de fiets. Het gaat erom dat wij inzetten bij gedragsverandering op meer bewustwording, bewustwording van de mogelijkheden, en door meer mogelijkheden te bieden willen wij ook iedereen in staat stellen om betere keuzes te maken.

Dat gezegd hebbende, ook weer naar corona: ja, we zien nu effecten, ja, we zien dat ook in de data, en tegelijkertijd hopen we natuurlijk dat er heel snel een vaccin is, zodat we, ja, helaas misschien ook wel weer naar die overvolle wegen en bussen kunnen, maar dat vooral de samenleving verder kan.

Mevrouw Arts vroeg of we dit beleidskader niet ook snel weer op tafel moeten hebben. In mijn beleving heeft dit beleidskader juist een methode centraal gesteld, en niet zozeer "we gaan die weg aanleggen, of dat fietspad verbreden", maar veel meer een methode, gebaseerd op data, gebaseerd op een werkwijze van samenwerking, en dat gekoppeld ook aan de programmering mobiliteit die u al een jaar van mij krijgt, maar ook volgend jaar weer krijgt. Daarin zou ik ook de toezegging willen doen om de indicatoren – daar vroeg mevrouw Arts naar – bijvoorbeeld ook gewoon in die programmering mee te nemen. Ik zou ook willen kijken, op het moment dat u het bijvoorbeeld nog eens een keertje, en daar kom ik dadelijk nog op terug bij het verzoek, van de heer Vreugdenhil was het volgens mij, over data wilt hebben en corona, want het is de data die we laten spreken, dat we dus niet één keer in deze bestuursperiode, maar wat mij betreft ieder jaar fundamenteel, maar niet op het niveau van het beleidskader, want dit beleidskader kan vanuit de methode in mijn beleving tot 2030 sowieso mee, maar veel meer in "wat doet u nu op basis van de data?", welke besluiten neemt u en hoe gaat u samenwerken met de regio? Dat is ook de reden waarom we de staat van de mobiliteit hebben, daar hebben we u ook eerder over bijgesproken, waarin we eigenlijk een soort van dashboard hebben van wat er gebeurt met de mobiliteit in Brabant. Op die manier willen we u blijven informeren en we zullen inderdaad ook streefcijfers gaan toevoegen – de vraag van mevrouw Arts. Dus op die manier zou ik graag invulling willen geven aan de behoefte van mevrouw Arts en een paar anderen om vooral niet één keer in deze bestuursperiode, maar ieder jaar op het niveau van de uitvoering met elkaar dat gesprek aan te gaan.

In dit kopje had ik ook nog twee losse vragen, eentje van de heer Spooren. Hij vroeg van: ja, maar u had toch aangegeven rondom de ouderen, dat wij daar ook aandacht aan zouden geven? Ja, dat hebben we ook gedaan. In het proces is namelijk naar voren gekomen dat mobiliteit voor iedereen juist een extra doelstelling moet zijn van dit kader. Dat hadden we op voorhand niet bedacht, dat hebben we nu wel ingevoerd. En mobiliteit voor iedereen hebben we ook gekoppeld onder andere aan de vergrijzing. Wat wij níet hebben gedaan, is specifiek een doelgroep benoemd. Want als we dat gaan doen, moeten we alle doelgroepen benoemen. Ik ga ervan uit dat ook de heer Spooren het belangrijk vindt dat er voor de jongeren aantrekkelijk

OV is en dat er misschien voor de mensen vanuit hun woon-werkverkeer aantrekkelijk OV is. Dus op die manier hebben we dat goed een plek proberen te geven en sluit het ook aan bij de OV-visie, die hiermee onderdeel wordt ook van dit beleidskader, de gesprekken die we daarover hebben gevoerd. Ik meen daarmee ook de vragen van GroenLinks een plek gegeven te hebben, die zijn gesteld als het gaat bijvoorbeeld over de betaalbaarheid en de bereikbaarheid van de kleine kernen.

Dat is het eerste kopje. Als daar geen vragen over zijn, wil ik doorgaan naar het puntje verkeersveiligheid. De heer Spooren vroeg daar terecht aandacht voor. "Wat gaan we daar nu doen?", was zijn vraag. Ook hier, zoals de OV-visie, en dat heeft te maken met de omgevingsvisie, die nu dit nieuwe beleidskader eigenlijk als uitwerking heeft, en daarmee plaatsen wij het Brabantse verkeersveiligheidsplan, het beheer van de wegenplan, en ook bijvoorbeeld de OV-visie, die worden hier integraal onderdeel van. Enkele weken of maanden geleden hebben we met elkaar gesproken over dat Brabantse verkeersveiligheidsplan en hebben we ook aangegeven – daar heeft u onlangs nog die dik twee miljoen extra voor gevoteerd – om de risico-gestuurde aanpak centraal te stellen, en vooral de samenwerking met gemeenten, om daar volle bak mee door te gaan. Dus op die manier willen we dat ook gaan doen.

Het CDA koppelde er ook nog eventjes, die geef ik hier een plek, de vraag aan van: ja, maar waar blijven nou de woorden 'vlot' en 'snel'? Wij hebben ervoor gekozen om de woorden 'veilig', 'samenhangend', 'robuust' en 'schoon' centraal te stellen, maar 'vlot' en 'snel' mag u plaatsen onder het woordje 'robuust'.

Dan zijn we bij de vraag van het CDA over de doelstelling. U geeft aan, ja, wij hebben daar ook mee zitten stoeien, want ik heb eigenlijk altijd gezegd "we kunnen geen getal opnemen, anders dan nul", nou ja, we hebben daar ook input voor gekregen vanuit de commissie Sturen en verantwoorden, die zeggen van: ja, je zult toch echt vaker en beter en meer getallen moeten noemen. Daarom hebben we in mijn beleving een heel ambitieus getal van de halvering van het aantal verkeersslachtoffers opgenomen. Als we die ambitieuze doelstelling halen, ben ik natuurlijk nog steeds niet tevreden, want het kan alleen maar nul verkeersslachtoffers zijn wat we accepteren. Maar tegelijkertijd wil ik hiermee wel invulling geven aan de behoefte om wel iets van sturing en tussentijdse momenten mogelijk te maken. En, wil ik in de richting van de heer Hendriks zeggen: als nou blijkt dat wij al veel sneller richting die halvering gaan, dan gaan we die doelstelling natuurlijk bijstellen, want de echte doelstelling is nul, maar ik zou hem op dit moment op 50 procent willen houden.

Dan kom ik bij de eerste motie van de PVV, 'Liever vangrails dan bomen kappen'. Onlangs hebben we die ook behandeld en daar is niks in veranderd, dus het advies blijft 'ontraden', eigenlijk vooral omdat hij overbodig is. Wij werken al op deze werkwijze, en dat is al gegarandeerd.

Kom ik bij het volgende stukje, en dat is OV, spoor en gedeelde mobiliteit. Helemaal aan het eind van de eerste termijn hadden de heren Van den Broek en Vreugdenhil volgens mij al een een-tweetje met elkaar, en ik kan me dat ook goed voorstellen, want er gebeurt op dit moment heel erg veel in het OV. De heer Van den Broek vroeg of wij onze OV-ambitie niet bij moeten stellen. Ja, als je naar het momentum nú kijkt, dan hebben we natuurlijk met een bizarre situatie te maken. Aan de ene kant willen we absoluut de vitale mobiliteitsinfrastructuur overeind houden, zeker zorginstellingen, ouderenhuisen, scholen, enzovoort, moeten bereikbaar blijven, en tegelijkertijd hebben we met een enorme financiële opgave te maken om dat allemaal mogelijk te maken en zal iedereen meteen beamen dat we geen lucht moeten vervoeren van dure belastingcenten. Dus de ambitie vóór corona houden we absoluut vast, en de ambitie vóór corona was dat we stevig moeten investeren en stevig moeten inzetten op het verder doorontwikkelen van gedeelde mobiliteit, dus ook openbaar vervoer, in Brabant. Maar tegelijkertijd is er wel iets aan de hand. De vraag van de heer Vreugdenhil moeten we volgens mij positief beantwoorden, maar het is wel aan u om dat te agenderen. Die vraag was: ik heb behoefte om op korte termijn over deze materie, eigenlijk zoals de heer Van den Broek daaraan appelleerde, door te praten. Het lijkt mij een goed plan en volgens mij kan het ook prima in de werkgroep OV, want alle materie die net over tafel ging is ook precies waar we nu op aan het stoeien zijn bij de uitwerking van de concessies en natuurlijk ook gewoon de noodmaatregelen. Dus wat mij

betreft kunnen we dat op korte termijn doen bij de werkgroep en kan ons ambtelijke team u ook helemaal bijspreken over alles wat er speelt en de dilemma's die erachter zitten.

Dan kom ik in het blokje bij motie 170 van de PvdA over spoorwegovergangen. Geen bezwaar, temeer ook omdat ik heel erg hoop dat er een nieuw verbeterprogramma, landelijk, over wegen komt. Als dat zo is, kan het maar duidelijk zijn dat Provinciale Staten – die uitspraak is al eerder gedaan, maar er is wel een actualiteit, denk ik, vanuit het toekomstbeeld en vanuit een mogelijk nieuw LVO –, dat uw Staten aangeven dat wij hiermee door moeten gaan. Dus daarbij is mijn advies 'geen bezwaar'.

In dit kopje ook nog even in de richting van de heer Hendriks van het CDA over de dorpsauto. Ik kan hem, denk ik, geruststellen, want wij hebben daar onlangs goede ervaringen mee opgedaan in Rucphen, en die werkwijze, wat niet top-down is van "we gaan eens een paar dorpsauto's uitrollen", maar heel erg gericht blijven kijken met de doorontwikkeling van de lijnen en de behoefte in de samenleving, en dus ook het initiatief dat genomen wordt in de samenleving vanuit Bravo Samen, om dit soort dingen mogelijk te maken, dan staan wij klaar, en daar is ook innovatiebudget voor, om dat soort combinaties te blijven maken.

Dan kom ik bij het kopje 'auto', en dan begin ik vooral bij de woorden van mevrouw Bräuner, die zegt "ja, gedeputeerde, ik wil meer daadkracht zien", daadkracht op de aanpak bij de bereikbaarheid van de Brainportregio. Ik hoop u daar op korte termijn in te kunnen bedienen. U noemde het zelf al even: de MIRT-studie, waar u onlangs ook over bent bijgepraat; in een themasessie hebben we daar een goed gesprek met elkaar over gehad, die ligt eind november op de BO MIRT-tafel. Dan horen we ook hoe ambitieus het Kabinet wil inzetten, bijvoorbeeld, zoals u zelf al aangaf, op doorontwikkeling van het HOV, de aanpak van spoorknoop Eindhoven, maar zeker ook op een robuuste oplossing, zoals u dat terecht noemde, voor het autoverkeer, want dat is ook absoluut nodig. En dat gaat dan even, want daar ging het gesprekje over, over bijvoorbeeld vooral de N2 en de A2, de A50, maar ook de Kennedylaan. Er is heel veel spraakverwarring tussen 'ring' en 'rondweg' en andere woorden, maar het gaat over dié verbinding eigenlijk. Ik heb u eerder aangegeven dat ik heel duidelijk heb gemaakt aan de gemeenten Nuenen, Helmond, Son, Laarbeek en Eindhoven dat ik eind deze maand van hen antwoord wil hoe zij de problemen die geconstateerd zijn in de eerdere bundelroute, niet de vraag óf er extra capaciteit moet komen voor de auto, maar wáár die moet komen, dat ik dat antwoord deze maand wil hebben. Het ziet er ook naar uit dat ik dat ga krijgen, zo rond de MIRT-behandeling eind deze maand, en ik zeg u toe, mevrouw Bräuner, dat ik op dat onderdeel ook, voor de kerst nog, een Statenmededeling naar u ga toesturen, specifiek over dit onderwerp, waarbij ik ook heel concreet zal aangeven wat u mag verwachten in de komende jaren van de provinciale verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld op de N615, de N612 en de N72, en hoe wij onze verantwoordelijkheid zien in relatie tot de verantwoordelijkheid die de gemeenten zelf hebben. Dus daar zeg ik u een Statenmededeling op toe eind dit jaar.

Kom ik nog hier bij de motie 167, die gaat over voorfinanciering, van de PVV. Die is ook overbodig. Wij kijken op dit moment al waar het zinvol is om dat vehikel in te zetten. In de volle breedte, zeker ook vanuit stikstof en corona, willen we natuurlijk alle projecten, en dat zijn er echt enorm veel, gewoon op tempo houden. Dus dank voor de aanmoediging, zeg ik in de richting van de heer Van den Berg, maar dit is al staande praktijk en daarmee is de motie overbodig.

Kom ik bij het blokje 'fiets'. Eerst maar richting het CDA ten aanzien van de F59 een aantal vragen. Als ik daar in het kort op mag reageren. Ten aanzien van Wayfinding, dat hebben we nota bene zelf eigenlijk geïnitieerd, een mooie innovatie ook vanuit onze fietsclub. De uitkomsten van die pilot zijn we nu aan het toepassen. Dus daar blijven we echt werk van maken. En ook hebben we al de afspraak gemaakt dat wij die F59, eigenlijk de eerste snelfietsroute, maar niet op het kwaliteitsniveau zoals we die willen, daar zijn we nu met gemeenten over in gesprek of we daar nog verbeteringen kunnen doorvoeren. Door corona heeft dat iets van een vertraging gehad, maar uw zorgen zijn gehoord en ik hoop u gerust te kunnen stellen, dat we daarop al meters maken.

Kom ik bij motie 165, 'Snelfietspaden', van D66. Daarbij is mijn advies: geen bezwaar, maar wel met een opmerking erbij. Ik vind het heel mooi hoe D66 heel scherp heeft, laat me zeggen, hoe we een ander type samenspel ook met de regio, met de gemeenten, gaan uitlijnen. Het klopt: de twee elementen die in die motie zitten, enerzijds van de fasering. Nu is het zo dat eigenlijk in één keer alle middelen ook op tafel moeten komen om over die route een bestuursovereenkomst te sluiten, en dat doen we bewust omdat we geen lappendeken willen. Vanuit corona kan ik me voorstellen dat we daar nu toch wat meer knips in gaan maken, om het tempo erin te houden voor de gemeenten die wel de financiering rond krijgen, maar inderdaad: dus wel expliciet met de afspraak dat de route wel door alle gemeenten moet worden vastgelegd, maar dat lees ik ook zo in de motie. En twee; maak gebruik van de bijdrageregeling, en die geeft de mogelijkheid ook om verschil te maken. Goed dat u die aanmoediging geeft, waarbij ik wel aangeef dat het vertrekpunt zal blijven een beetje de huidige verdeling, zoals we die ook in de subsidieregeling hebben, dus 50 procent gewoon voor het reguliere asfalt en 80 procent voor kunstwerken. Want als ik dat nu al loslaat, dan weet ik welke drukte gaat ontstaan op de portemonnee van de provincie. Maar de insteek is helder, en geen bezwaar.

Dat zit anders bij motie 166, 'Bevorderen gebruik van de fiets'. Daarvan zou ik willen zeggen: volgens mij doen wij dit ook echt al. Dus die wil ik ontraden, want die is overbodig. Wij hebben hier afspraken over gemaakt in BrabantStad-verband, via de krachtenbundeling met het Rijk en we zijn enorm bezig op het gebied van data. Dus deze motie is eigenlijk een brede aanmoediging, waarvoor dank, maar ik meen die niet nodig te hebben om gewoon volle bak meters te kunnen blijven maken, dus die ontraad ik.

Dan kom ik bij 'betalen naar gebruik', en langzamerhand zal daar toch wel een keer een interruptietje komen, mevrouw de voorzitter, dan kan ik ook nog een keer een slokje drinken nemen. De VVD, ja, daar moest ik even op schakelen. U heeft mij in een webinar gehoord en ik moest even bedenken waar dat nou precies was. Het was waarschijnlijk het webinar met Carlo van der Weijer dat hierover ging. GroenLinks vroeg mij te reflecteren op dit onderwerp, dus ik heb heel goed geluisterd naar uw eerste termijn en ik zou daar een aantal dingen over willen zeggen. In de eerste plaats: 'betalen naar gebruik' vind ik echt een beter woord dan 'rekeningrijden'. Deze visie sluit niet uit-, als 'Den Haag' daar, laat me zeggen, besluiten over zou nemen om iets dergelijks in te voeren, ja, dan is het niet zo dat wij meteen een probleem hebben met deze visie. Dus die lijn van redeneren zou prima kunnen passen in deze visie. En ik zit er ook heel-, ik, wij, GS, zitten daar ook heel pragmatisch in, maar wel: 'Den Haag' gaat hierover-

De **voorzitter**: De uitlokking is gelukt. De heer Philippart wil het woord.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn open antwoord in dezen en ik zou hem zelfs willen vragen: sluit een filosofie als rekeningrijden zelfs niet aan bij een visie als deze?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik denk dat uw vraag net iets te vroeg komt, want het antwoord is "zou kunnen", maar dat hangt heel erg af van een aantal dingen die ik nu ga zeggen. Dat heeft ermee te maken, en dat hoor ik ook in uw Staten breed, dat dit college er geen fan van zal zijn als er meteen een extra belastingdruk voor inwoners bij kan komen. Dit college zal geen fan zijn als er derving voor de provincie in de inkomsten plaats gaat vinden. Het college zal het ook belangrijk vinden dat er, ja ook wel een soort van fair playing field tussen de modaliteiten plaats gaat vinden. Wat deze mobiliteitsvisie zegt, is "het maakt niet uit of je met de auto, of met de fiets, enzovoort, wil, het gaat erom: ben je bewust van het gedrag". Het college is er geen voorstander van dat het ene gedrag wel bij wijze van spreken gefiscaliseerd zou zijn en het andere gedrag niet, of bijvoorbeeld, en dat is een zorg die we nu hebben bij de-

De **voorzitter**: De heer Philippart wil hierop reageren.

De heer **Philippart** (GL): Ja, maar ik wacht wel eerst even het antwoord af, en dan heb ik graag nog een vervolgvraag.

De **voorzitter**: Oké, prima. De heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): - of bijvoorbeeld, en dat zien we nu bij de vrachtwagenheffing: als je niet uitkijkt, heeft dat gewoon echt negatieve effecten voor het onderliggend wegennet. En de vraag is: waar gaan die inkomsten naartoe? Een spitsheffing bijvoorbeeld vindt dit college helemaal een ingewikkelde, dat is weer een andere dan het principe 'betalen naar gebruik', want veel mensen hebben geen alternatief. Dus terug naar uw vraag: sluit het er niet bij aan? Ja, dat zou kunnen. Het principe 'betalen naar gebruik' zou kunnen aansluiten bij deze beleidsvisie, maar er zijn wel heel veel mitsen en maren, en ook wel een paar belangrijke sturingsvragen, die eerst beantwoord moeten worden, wil dit college kunnen aangeven of we daar dan fan van worden of niet. 'Den Haag' is echt als eerste aan zet. Voor de zomer zal het ongetwijfeld onderdeel zijn van onderhandelingen, zelfs de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie heeft er volgens mij in het conceptprogramma inmiddels iets over opgeschreven, en tot die tijd wil ik u adviseren: lees de brief eens die onlangs naar de Tweede Kamer is gegaan, want als u dit thema interessant vindt, kunt u daar nog verder kijken hoe dat dossier zich ontwikkelt.

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank voor dit uitgebreide antwoord. Ik zal het zeker doen. Ik had het CPB-rapport wel gelezen, maar die Tweede Kamerbrief nog niet. Zou het dan op basis van uw antwoord ook opportuun kunnen zijn als we zouden onderzoeken hoe een belastingneutrale kilometerheffing-, wat voor positieve effecten een landelijke invoering voor Brabant zou kunnen hebben?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik vind dat prematuur. De inschatting van dit college is, met al het werk dat wij te doen hebben: laat dit dossier nou eerst maar even in Den Haag uitgespeeld worden, en daar moeten we voor klaar staan, al is het maar vanuit mijn andere portefeuille, als gedeputeerde financiën, want voordat je het weet betekent het gewoon een bleeder in onze begroting, dus we moeten daar wel op zitten, we moeten dat volgen, maar ik vind het geen verstandig idee, maar goed: anders moet u die vraag vooral ook richting uw collega-Statenleden inbrengen, om hier nou al anticiperend allerlei activiteiten op uit te gaan zetten, want er zijn nog zoveel mitsen en maren die niet door ons beantwoord gaan worden, maar door 'Den Haag' eerst.

De heer **Philippart** (GL): Misschien als laatste, als afronding, mevrouw de voorzitter: is er misschien iets van een signaal dat we – ik ga ervan uit dat u redelijk goed bent ingevoerd, ook in het Haagse – richting Den Haag zouden kunnen geven, dat wij er in ieder geval vanuit Brabant in deze visie toch wel interesse in hebben?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik ga ervan uit dat het Kabinet gewoon gezamenlijk na de Ministerraad inbelt op deze vergadering, dus zij kunnen nu kennisnemen van wat wij hier wisselen met elkaar! Ik denk dat dat voldoende signaal is.

De heer **Philippart** (GL): Daar gaan we dan maar van uit. Dank u wel.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik had nog tweeënhalve minuut, begreep ik van de griffier, dus het tempo wordt nog hoger.

We zijn nu bij het Groeifonds, motie 164 van D66. Die ontraad ik, om een aantal redenen. U heeft het college aangemoedigd om vooral de kansen van het Groeifonds te gaan benutten. Ik kan u aangeven dat wij maandagochtend u gaan informeren over hoe wij-

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie door de heer Spooren. Maar CS vond ik een beetje cryptisch, dus ik moest dat even uitzoeken, sorry.

De heer **Spooren** (50PLUS): Het is geen Chrisje Staten of zoiets, maar gewoon Chris Spooren-

De **voorzitter**: Precies!

De heer **Spooren** (50PLUS): Ik wil nog even op dat rekeningrijden terugkomen. Ik hoorde de heer Van der Maat een beetje wikken en wegen, maar hij is het toch wel met mij eens dat de afgelopen tien, twintig jaar vele pogingen om rekeningrijden in te voeren mislukt zijn en miljarden hebben gekost en dat we vanuit het buitenland zien dat rekeningrijden massa's sluipverkeer veroorzaakt in dorpen langs de snelwegen? Daar gaan we toch niet echt in Brabant iets mee doen, neem ik aan?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik hoor u twee dingen zeggen. Eén: zie ik ook dat het nog niet is gelukt? Ja, dat zie ik. En twee: gaan 'we' daar iets mee doen in Brabant? Nee, wij zijn niet aan zet, dat was juist mijn punt. Het is een kwestie die eerst in Den Haag beantwoord zal moeten worden. Richting de heer Philippart heb ik aangegeven dat het principe, dus los van rekeningrijden – dan gaan er allerlei beelden spelen –, het principe van betalen naar gebruik een principe is dat niet haaks staat op de visie zoals die voorligt. Maar tegelijkertijd zeg ik daarbij: 'Den Haag' is hier aan zet. De woorden en de insteek die u daarbij kiest zijn ook beelden die ik ken uit het verleden, en dat maakt, denk ik, een onderstreping van hoe belangrijk het is over wat voor type en wat voor vorm, enzovoort, enzovoort, je het hebt. Kijk, als betalen naar gebruik betekent dat je tegen nog lagere kosten gebruik kunt maken van heel veel modaliteiten, en dat er daarmee een vaste inkomstenbron komt voor het investeren in de infrastructuur, wat zo belangrijk is in Brabant, ja, dan klinkt dat heel anders dan een allesverslindend project waar iedereen chagrijnig van wordt.

Ik ga door met het Groeifonds: ontraden. We hebben absoluut niet stilgezeten, zeg ik in de richting van D66, want het klopt: de heer Meijer heeft eerder een aanmoediging uitgesproken om daarmee aan de slag te gaan. Maandagochtend ontvangt u er bericht over wat we met die aanmoediging hebben gedaan. De reden dat ik nu déze ontraad, is dat wij in ons voorwerk weten hoe dit proces een beetje werkt, en dat betekent dat sowieso reguliere voorstellen die eigenlijk via het MIRT zouden moeten gaan geen kans van slagen hebben en, ja, dat is wel het zoals u dat hier neerlegt. Tegelijkertijd wil ik er nog wel bij zeggen dat het Groeifonds als zodanig absoluut heel erg belangrijk is, omdat we in deze tijd ook gewoon positief moeten blijven kijken naar belangrijke investeringen die plaats moeten vinden. Maar ik wil deze echt ontraden, omdat die het proces kan verstoren van wat ik u maandag op ga sturen en ik op voorhand al weet dat dit geen succes gaat worden, omdat het via het MIRT is. Ik vind het natuurlijk heel mooi dat D66 dit zegt, terwijl u ook weet dat staatssecretaris Van Veldhoven van D66 is en ik ook het conceptverkiezingsprogramma van D66 heb gelezen waar dit in staat. Kijk, als wij een belletje vanuit Den Haag krijgen, van de staatssecretaris, van: "Brabant, wilt u hier iets mee doen?", ja, dan wordt het anders. Dus misschien dat u daar nog even op kunt duwen aan die kant, dan zou het speelveld nog kunnen veranderen.

Laatste kopje, verduurzaming. Laadinfra van het CDA werd ingebracht. Een terecht punt wat u zegt. U zegt van "ja, het gaat toch niet alleen om de aantallen, maar ook om de dekking?". Ja, maar met veel aantallen kun je een betere dekking krijgen. Ik kan u, denk ik geruststellen. Mijn collega De Bie trekt er hard aan, het is

zijn portefeuille. Wij hebben met Vattenfall onlangs nog een contract, samen met Limburg, afgesloten om laadpalen te realiseren in Brabant, nog eens 2000 extra stuks, en vanuit de Nationale Actieagenda Laadinfra zijn we nu ook een expertisecentrum aan het ontwikkelen, juist om gemeenten, want daar moet de vraag vandaan komen, te ondersteunen om op de juiste plekken ook overal die laadpalen te gaan realiseren.

Ik meende ook nog een vraag gehoord te hebben, en dan kom ik aan het einde van mijn eerste termijn, van de Partij voor de Dieren, die vroeg van "hoe zit het nou met die verduurzaming van ons eigen wagenpark, in het bijzonder de dienstauto's-

De **voorzitter**: U wordt, voordat u daar komt, geïnterrupteerd door mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Ja. U sprak net over een deal met Vattenfall over 2000 extra laadpalen. Gaat de provincie alleen in zee met grote partijen, of hebben kleine partijen die ook laadpalen leveren een mogelijkheid om hieraan mee te doen?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Op die vraag kom ik in tweede termijn even terug, mevrouw Bräuner. Ik had het even afgestemd met collega De Bie, dus ik zal even checken hoe dat zit.

Dienstauto's nog eventjes, een heel concrete vraag van de Partij voor de Dieren. Ik besef dat ik niet alle vragen heb kunnen beantwoorden, maar u heeft mijn tempo gehoord en in die minuten heb ik geprobeerd zoveel als mogelijk te doen. Eind 2021 hebben wij weer een nieuw leasecontract dat we gaan sluiten. De vorige keer was al de insteek om volledig EV te gaan. Ja, dan zouden we op een Tesla X uitkomen en dat vonden we maatschappelijk niet uit te leggen, gelet op de kosten daarvan. We gaan nu opnieuw kijken hoe ver we kunnen komen met verduurzaming, maar het kostenplaatje speelt daar natuurlijk ook in mee, zult u begrijpen. Tot zover- O nee, nog één motie, mevrouw de voorzitter: 169, 'Liever bloem en groen dan subsidie en zwart langs Brabants wegen'. Die ontraden wij, want wij kijken in de aanbestedingen gewoon naar duurzaamheid en innovatie. Dat is ook een van de kaders waar mijnheer Van den Berg zelf om vroeg: afspraken die we daarover hebben gemaakt als het gaat over beheer en onderhoud van onze infrastructuur en hoe wij verduurzaming daarin mee willen nemen.

Dat was het.

De **voorzitter**: Dank u wel, en daarmee zijn we gekomen aan het einde van de eerste termijn vanuit het college. Dan gaan we naar de tweede termijn van uw Staten. Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor snelle en toch zeer complete antwoorden. Ook dank voor de toezegging dat u voor de kerst naar PS komt met de maatregelen die gemeenten gaan nemen in de Brainportregio. Daar zijn wij heel erg blij mee.

Wij zijn mede-indiener van de D66-motie voor de snelfietspaden, juist vanwege het antwoord dat mijnheer Van der Maat ook gaf. We zijn het ook eens met de opmerking dat er wel commitment en eigenaarschap bij de gemeenten moet blijven, maar dat die het zwaar hebben in coronatijd en daardoor soms nu niet de middelen hebben om in die snelfietspaden te investeren. Dat snappen wij en toch moet dat wel doorgaan, anders krijg je de lappendeken die je eigenlijk niet wilt.

En we hebben de PvdA-motie over de spoorovergangen mede ingediend, omdat een goed idee nou een keer een goed idee is.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Bedankt voor het beantwoorden van de vragen in een hoog tempo. Bedankt voor de toezegging dat, op het moment dat jullie op schema liggen van de doelstelling voor minder verkeersdoden, jullie bereid zijn om die doelstelling te vergroten.

Ik had één vraag over motie 170, 'Erover of eronder!'. Mevrouw Bräuner had het er net ook over. Volgens mij gaf u in uw beantwoording aan dat het al gebeurt en volgens mij is een motie overbodig als het al gebeurt. Dus ik vraag me af of ik het goed heb begrepen en dat het ook echt gebeurt. Want nogmaals: als iets gebeurt, is het overbodig.

Blij dat er budget is voor initiatieven conform de dorpsauto in Rucphen en in Boerdonk. Fijn dat de provincie bereid is om samen met de gemeenten te kijken of de F59, die als pilot is aangelegd een paar jaar geleden, geoptimaliseerd kan worden, zodat de fietsers er meer gebruik van gaan maken.

En ik zou nog graag een antwoord willen hebben op motie 170, of ik het goed heb begrepen dat het al in gang is gezet, want dan is hij volgens mij overbodig.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik bedank ook de gedeputeerde voor de vlotte beantwoording van alle zaken en zeker voor zijn toezegging, uitgebreid, dat hij zeker ieder jaar in wil gaan op de vraag of wij onze doelen en indicatoren op orde hebben en halen. Daar ga ik hem aan houden en als het zou betekenen dat wij iets met deze beleidsvisie moeten, dan komen wij daar als Staten wel mee. Daar kan hij gerust op zijn. Ik heb nog wel twee vragen openstaan voor wat betreft het geld. Ik heb de opmerking gemaakt dat het voor ons, als SP, geen enkel probleem zou zijn, als er een financieel probleem blijkt te zijn bij het in stand houden van het OV, met name ook op het platteland, om daar extra geld voor beschikbaar te stellen. Ik ben blij dat de gedeputeerde heeft toegezegd dat wij daarover op korte termijn ook een bijeenkomst kunnen hebben, zoals ook de ChristenUnie-SGP en Lokaal Brabant al vroegen.

En ik heb nog een vraag gesteld die ik niet beantwoord heb gehoord over projecten die wij samen met andere overheden en instanties initiëren en waar dan in de loop van de tijd budgetoverschrijdingen, of zelfs herhaalde budgetoverschrijdingen, plaatsvinden, of er een mogelijkheid is om dat wat beter onder controle te houden. Daar wil ik nog wel graag een reactie van de gedeputeerde op.

In mijn eerste termijn heb ik al gezegd dat wij dit een goed stuk vinden. Ik sluit me aan bij de complimenten voor degenen die dit dossier tot stand hebben gebracht.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Arts. Dan ga ik door naar mevrouw Sjouw van D66.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Dank u wel, voorzitter. Nog een aantal opmerkingen. De heer Van der Maat hoorde ik zeggen dat, als we het over gedrag hebben, we willen dat mensen bewust zijn en dat ze de goede keuze maken. Maar wie bepaalt dan wat goed is? Want ik denk dat bijvoorbeeld mijnheer Van den Berg zomaar eens een heel andere goede oplossing zou kunnen hebben dan ik bijvoorbeeld heb. Dus toch even nader uitleg wat de gedeputeerde daar nou precies onder verstaat.

De motie over het Groeifonds kan wat ons betreft, maar ik zal het nog even terugleggen met GroenLinks, worden ingetrokken. We zullen zeker contact opnemen met 'Den Haag' om te kijken of ze het daar met ons eens zijn.

Wat betreft de motie over het bevorderen van de fiets zal ik ook nog even met de anderen nagaan wat we daarmee doen. Wat mij betreft mogen we hem wel laten staan, want ik vind fietsen belangrijk, en zeker snel en handig fietsen, dus wat mij betreft mag daar echt wel een tandje bij.

Als laatste had ik de vraag gesteld waar de gedeputeerde nou echt warm van wordt en wat in 2030 voor hem echt bereikt moet worden. Ik zou het fijn vinden als ik daar ook nog een antwoord op krijg.

Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij hadden nog een paar openstaande vragen, maar in het algemeen zou ik misschien nog wel eens van de gedeputeerde willen weten hoe hij tegen het risico, en gewoon het feit aan zich, van de vervoersarmoede aankijkt en het punt dat hij eigenlijk in de eerste zin van zijn Statenvoorstel maakt over het cruciaal zijn voor het functioneren van de maatschappij en de economie, of dat vooral betekende bij wegen dat we die files moeten gaan voorkomen en bij het openbaar vervoer dat iedereen daar vooral betaalbaar en bereikbaar toegang toe moet hebben. Als hij daarop nog even zou kunnen reflecteren, dan zou dat worden gewaardeerd.

Het andere is: kijk, een spitsheffing lijkt in deze Staten iets te veel van het goede. Toch geloof ik, en ben ik er vast van overtuigd, dat heeft de coronacrisis ook laten zien, dat files als sneeuw voor de zon kunnen verdwijnen. Dus volgens mij zou dat kunnen zonder de automobilist of de werkgevers met extra kosten op te zadelen, want het is gewoon een kwestie van een hefboom: waar je enerzijds geld ophaalt, kun je op de andere kant het geld ook uitgeven. Maar het geld dat we zouden besparen op vele wegen, zou over vele miljarden gaan, wat we vervolgens kunnen steken in beter openbaar vervoer, zelfs misschien slimmere wegen, we zouden natuur besparen, we zouden sneller voldoen aan onze CO₂-ambities en ga zo maar door. Ik wil mijn collega's van de Staten toch uitnodigen om eens met een wat neutralere blik in dit onderwerp te duiken en te kijken welke kansen er liggen.

De **voorzitter**: Uw tijd zit erop, dus zou u willen afronden?

De heer **Philippart** (GL): Ik zal afronden. Wellicht dat dan ooit nog de voorpagina van het VVD-programma zal worden: nooit meer files, altijd doorrijden, van vroem-vroem, of tegenwoordig zoom-zoom. Tot zover. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Zomaar gratis tips! Nou, dat is mooi. De heer Van den Berg heeft het woord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, daarop aansluitend: het doet me denken aan de VVD-slogan dat auto's geen files veroorzaken, maar slecht beleid wel. Ja, zwart is soms de goede oplossing, niet in de vorm van zonnepanelen, maar wel in asfalt vaak, en dat komt volgens ons toch echt veel te weinig voor.

Even wat betreft onze moties en de adviezen daarover. De motie over de vangrails laten we toch even staan. Omdat we bijvoorbeeld op de weg tussen Oirschot en Hilvarenbeek veel discussies zien, willen wij als Staten toch even een duidelijk signaal geven van: jongens, in principe, houd die hele mooie laanstructuren in stand en probeer dat bomenkappen echt zoveel mogelijk te voorkomen.

Hetzelfde geldt een beetje voor de voorfinanciering: duidelijk aangeven als signaal van "wij zijn daartoe bereid en we willen heel graag zaken versnellen die wat verderop in het MIT zitten momenteel, dat we die naar voren kunnen halen". Dat zou ongelooflijk fijn zijn. Ik denk in de toekomst ook aan projecten als de A2 richting Weert bijvoorbeeld, of de Maasbruggen, zowel bij Den Bosch als richting Nijmegen.

De bloemen en planten, ja, ik blijf erbij dat zonnepanelen alleen maar zorgen voor lokale opwarming, waar planten voor verkoeling zorgen. Ze zijn veel mooier, ze vangen geluid en fijnstof. Zoveel voordelen, zoveel moois, waarom dan die dure, lelijke panelen? Ik geef dit de Staten ter overweging en uiteraard brengen we ook die motie in stemming.

Tot zover de tweede termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank je wel, voorzitter. Allereerst dank voor de reactie aan de gedeputeerde. Die was weer buitengewoon, dus heel helder.

Ik wil nog even kort ingaan op de reactie van de heer Hendriks over de motie omtrent de spoorwegovergangen, motie 170 is dat. Nou, de gedeputeerde heeft een positieve reactie gegeven, dat vinden wij natuurlijk heel fijn; hij zegt: goed dat PS hier een uitspraak over doen, want ik zie wel kansen om én Haags geld binnen te halen én om de spoorwegovergangen in Brabant op te heffen. Nou, super. De belangrijkste reden om deze motie in te dienen is omdat daar niks over in dit beleidskader staat. Als wij nu een langjarig beleid tot 2030 gaan opstellen, dan vind ik het wel belangrijk om als Staten bij dat beleid wel dit signaal te geven dat dit belangrijk blijft, omdat we het in het verleden wel deden. In die zin vind ik deze motie wel degelijk relevant en ik hoop ook dat de CDA-fractie daar ook voor gaat stemmen.

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie door de heer Van den Berg en de heer Hendriks. Eerst de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, daarop aanvullend: ik vraag me eigenlijk af, want we hadden jaren geleden al de SPODO-1 en 2-projecten, waarom die eigenlijk niet helemaal uitgevoerd zijn. Ik mis dat ook wel in dit beleidskader. We kunnen in die zin ook die motie van harte ondersteunen. Wat is daar fout gegaan, waarom is dat nooit helemaal uitgevoerd?

De **voorzitter**: Maar u interrumpeert nu richting de heer Smeulders en u stelt een vraag aan de heer Van der Maat.

De heer **Van den Berg** (PVV): De heer Smeulders zat tot voor kort ook in het college, misschien dat hij weet waarom het allemaal-

De **voorzitter**: Ja, dat is een bijdehand gedachtebruggetje, dank u wel! De heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wij vinden de motie wel sympathiek hoor, maar het gaat mij een klein beetje over een eenduidig beleid. Als de motie overbodig is, vind ik dat die gewoon niet in stemming gebracht hoeft te worden. Bij andere moties krijgen we een negatief advies als hij overbodig is en daarom gewoon mijn vraag, want als hij overbodig is, wordt het dus uitgevoerd, dus hoeft hij volgens mij niet in stemming te worden gebracht. Dat wil niet zeggen dat wij tegen de motie zijn hè? Begrijp me goed!

De **voorzitter**: Dan ga ik nog even naar de heer Spooren toe-

De heer **Smeulders** (PvdA): Mag ik hierop reageren, voorzitter?

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

De heer **Smeulders** (PvdA): Mag ik niet reageren, of gaat eerst de heer Spooren-

De **voorzitter**: Ik ga eerst even de heer Spooren het woord geven en daarna kunt u reageren op het pakketje dat is neergelegd.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter, motie 170 klinkt erg sympathiek en daar zal eigenlijk ook niks op tegen moeten zijn, ik vraag me alleen af hoe we dat met z'n allen gaan betalen, want ik herinner me nog een

fiasco in Vught met een onderdoorgang, en in Best was het ook niet echt helemaal goed geregeld met de financiën. Hoe gaan we dat betalen? Want als we alle spoorwegen ondergronds of overtunneld, of via viaducten, en noem het allemaal maar op, moeten gaan maken, hoe gaan we dat betalen? Ik vind het sympathiek, ik snap wat ermee bedoeld wordt, ik zou er ook voor willen zijn, maar ik wil ook wel weten hoe het geld-

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk, denk ik. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel. Even in reactie, eerst op de heer Van den Berg. Ja, mijnheer Van den Berg zegt eigenlijk "goed idee die motie, gaan we steunen, maar we hadden in het verleden SPODO-1 en SPODO-2, en, meneer Smeulders: kunt u eens uitleggen, want u zat in het college, waarom daar niks van terecht is gekomen?" Nou, volgens mij ben ik nooit gedeputeerde geweest, dus die vraag ook aan de heer Van der Maat. Maar volgens mij zijn er in Brabant wel degelijk heel veel projecten in SPODO-1 en 2 geland en hebben we daar echt spoorwegovergangen in Brabant mee kunnen opheffen. Dus volgens mij is juist het doel dat er een SPODO-3 komt met Rijksgeld, om ook aan te sluiten op de opmerking van de heer Spooren. Hier moet ook gewoon Rijksgeld voor komen en dan kunnen we kijken wat we in onze integrale programmering, ook samen met de gemeentes, daaraan kunnen doen. Dat gaat mijnheer Van der Maat misschien dadelijk ook nog wel zeggen, maar ik doe het ook eventjes.

De **voorzitter**: De heer Philippart wil interrumperen.

De heer **Philippart** (GL): Voorzitter. Ik werd net even door de zeer ondersteunende griffie gewezen op het feit dat, als ik een motie indien, ik die dan ook wel moet aankondigen, ook in de daadwerkelijke digitale fysieke setting in dezen. Dus bij dezen heb ik een motie ingediend over betalen naar gebruik.

Motie M171-2020: Onderzoek betalen naar gebruik op de wegen

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 6 november 2020;

behandelend het Statenvoorstel 80/20 Beleidskader Mobiliteit: 'Koers 2030';

overwegende dat:

- betalen naar gebruik op wegen kan leiden tot een reductie van files;

constaterende dat:

- minder files bijdraagt aan de Brabantse economie, natuur, gezondheid en veiligheid;
- economische schade wordt geleden door bedrijven en ondernemers door files;
- de Covid-19 crisis heeft bewezen dat de verkeersmodellen klopten dat 10 procent minder verkeer leidt tot een halvering van de files en dat 20 procent minder verkeer alle files nagenoeg oplost;

verzoeken het college om:

- een onderzoek in te stellen naar de positieve effecten in Noord-Brabant van een betalen naar gebruik op de weg op de economie, natuur, gezondheid en veiligheid;

en gaan over tot de orde van de dag."

Michiel Philippart, GroenLinks

Liesbeth Sjouw, D66

De **voorzitter**: Oké, dat was niet helemaal een echte interruptie, maar de motie is nu wel ingediend. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, ik wil ook nog even reageren op de heer Hendriks, die zegt "overbodige moties moet je niet indienen en als ze al overbodig zijn, moet GS zeggen dat ze overbodig zijn". Ja, daar ben ik het volledig mee eens, alleen, dat heb ik net al geprobeerd uit te leggen: deze motie is niet overbodig. Er staat niks in dit beleidskader voor de komende tien jaar en ik vind dat de provincie daar wel iets aan moet doen, dus vind ik dat wij als PS daar op dit moment een signaal over af moeten geven. Dus is de motie hartstikke relevant.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tot zover, dank u wel.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Dan ga ik naar de heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Mijnheer Spooren was al geweest.

De **voorzitter**: Nou ja, u had nog een keer gekund, maar dan ga ik naar mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Andere collega's hadden het al eerder aangestipt: het schrappen van de onrendabele lijnen. De Partij voor de Dieren is groot voorstander van het bereikbaar houden van het buitengebied met het OV. Echter zien wij ook in dat het niet nuttig is om lege bussen te laten rijden. Er werd al aangegeven dat er een alternatief moet komen voor die bussen. Wij willen de gedeputeerde met klem vragen om een rendabel alternatief uit te rollen. Een deelauto kan bijvoorbeeld niet door iedereen gebruikt worden. Het alternatief dient dan ook tegemoet te komen aan de wensen van de gebruiker en goed werken voordat de buslijn geschrapt wordt. Zorgvuldigheid is hier op zijn plaats.

Over de dienstauto: dank voor de antwoorden hierover. De gedeputeerde geeft aan dat eind 2021 weer een nieuw leasecontract ingaat, dus dat de auto's binnenkort vervangen worden en dat er behoefte is om voor elektrisch vervoer te kiezen. Ook werd aangegeven dat de vorige keer gekeken is naar een Tesla model X en dat dit maatschappelijk niet uit te leggen valt in verband met de hoge kosten. Gelukkig is het aanbod van elektrische auto's flink toegenomen, waardoor er in mijn optiek zeker een wagen moet zijn die aan alle voorwaarden voldoet. Gezien de hoge ambitie van Gedeputeerde Staten op het gebied van mobiliteit én de voorbeeldfunctie die GS aangeven uit te willen stralen, lijkt het me maatschappelijk niet verantwoord om nog in een fossiele-brandstofauto te rijden. Bij dezen daarom nogmaals mijn oproep om echt op te nemen in de aanbesteding om elektrisch te gaan rijden.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik ga toch weer even terug naar mijnheer Spooren, want ik dacht al dat hij het niet had begrepen. Ik gaf hem het woord en toen zei hij "ik ben al geweest", maar ik gaf u het woord in tweede termijn. Maar dan ga ik u nog voor de herkansing nu in tweede termijn het woord geven.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter, dat was even een vergissing, omdat ik een interruptie had gedaan en daarop antwoord had gekregen.

De **voorzitter**: Maar ik was bezig u in tweede termijn het woord te geven. Ik begrijp het misverstand. U kunt nu alsnog de tweede termijn gaan doen.

De heer **Spooren** (50PLUS): Uw tempo is ongekend!

Voor de tweede termijn heb ik heel weinig. Ik ben blij dat de heer Van der Maat wijst op de mobiliteit niet alleen voor vergrijzing, maar ook voor jong. Dat vinden wij goed, want de jongeren van nu zijn de ouderen van de toekomst, dus wij zijn daar blij mee.

De integraliteit van het mobiliteitsplan steunen wij van harte.

Met betrekking tot motie 170 heeft u antwoord gegeven en daar gaan wij ons op beraden.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, en dan kom ik nu bij de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Dank in ieder geval aan gedeputeerde Van der Maat: uitgebreid, goede antwoorden. Zeker goed om te horen dat we elkaar nog gaan spreken binnenkort omtrent corona en openbaar vervoer, maar zeker ook onze vrijwilligers. Fijn dat dat in ieder geval ook ruimte krijgt.

Corona is niet alleen een negatief effect, het heeft ook positieve effecten, hoe moeilijk dat ook is uit te leggen in deze tijd. Het zorgt dat wij ook kansen gaan zien en dingen creatiever gaan worden, om slimmer en innovatiever met dingen om te gaan. Dat pakt ons nu op, en dat is vaker als je in een gedwongenheid komt: dan ga je creatief worden. Ik hoop dat we dat ook inderdaad met elkaar nog meer gaan benutten, om daar goede oplossingen te vinden, want die zijn wel wenselijk. Dus de opgave ligt er en ik ben blij met het voorstel, en zeker met het kaderbeleid dat nu voorligt.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van den Broek. Dan ga ik naar de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter.

Voorzitter, heel kort. Dank voor de beantwoording van de gedeputeerde en ook de beantwoording specifiek op het punt van de buurtbussen en het vervoer in het landelijk gebied. We gaan graag met elkaar in gesprek om te kijken hoe we die bijeenkomst goed voor kunnen bereiden, zodat we ook echt een goed gesprek kunnen voeren dat ook recht doet aan de situatie die op dit moment in het landelijk gebied ook speelt.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik direct door naar de beantwoording door de gedeputeerde. De heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter. In de vorige Statenvergadering ben ik op mijn vingers getikt omdat ik had gereageerd op een motie die niet officieel was ingediend, dus ik wil echt reageren op moties die in iBabs staan. Ik begin even aan de tweede termijn, maar dan moet ik op het eind nog even die motie van GroenLinks lezen, want de vorige keer was daar wat discussie over en ik heb geprobeerd te leren van de feedback die ik toen heb gekregen.

De VVD vroeg: Vattenfall, hoe zit dat, is dat nou exclusief? Vattenfall heeft een grote aanbesteding gewonnen en die zou gemeenten moeten kunnen ontzorgen. Dat betekent natuurlijk niet dat de gemeenten exclusief alleen maar bij Vattenfall terecht kunnen en ook vanuit ons expertisecentrum blijven wij natuurlijk gewoon breed kijken. Ik hoop dat dat een beantwoording is naar tevredenheid. De gemeente zijn er uiteindelijk altijd zelf gewoon aan zet.

In de richting van de heer Hendriks moet ik even scherp zijn. Hij zei "bedankt gedeputeerde, dat we nu ten aanzien van verkeersdoden die kpi gaan aanpassen". Ja, dat heb ik niet gezegd. Ik heb aangegeven "dank dat u mij uitdaagt om het nog ambitieuzer te doen", maar ik vind dit al heel ambitieus. Zodra wij de 50 procent reductie in beeld krijgen, prima, dan openen we per direct het gesprek om de ambitie weer aan te passen, want er is maar één ambitie die eigenlijk echt kan, en die is nul verkeersdoden uiteraard.

Motie 170 van de PvdA, daar vroeg de heer Hendriks ook naar: wat is daar nou het advies? Het advies is 'geen bezwaar', en dat heeft er vooral mee te maken dat ik gewoon heel erg hoop dat het Rijk met een nieuw LVO (Landelijk Verbeterprogramma Overwegen) komt en dat ik weet dat een aantal gemeenten staan te springen – ik zal geen namen noemen van gemeenten, maar jullie kennen ze ook allemaal – om daar nog stappen in te zetten, juist ook vanwege de verkeersveiligheid. De heer Spooren zegt er terecht bij "een tunneltje kost gauw 20 miljoen", als ik het zo mag zeggen, dus we moeten wel realistisch blijven in de mogelijkheden die we daadwerkelijk hebben om die ongelijkvloerse kruisingen bij het spoor te gaan realiseren. Maar het advies is 'geen bezwaar'.

Richting mevrouw Arts van de SP: het klopt, laten we ieder jaar, maar dus wel als- Ik zie een interruptie.

De **voorzitter**: Die zie ik ook. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, over die spoorse doorsnijdingen. Ik weet bij Rijen, de weg die nu opgeknapt wordt, de 631, die stond in ieder geval in de SPODO-2, maar ik denk zelfs in de SPODO-1 al. Enig idee waarom daar nooit wat van terechtgekomen is? Want, ja, anders blijven we aan de gang.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Via een aparte LVO-deal hebben wij twee tunnels voor de prijs van één, die hebben we uitgedeeld bij Rijen, en daar zit deze ook bij. Maar als ik die nu verkeerd zeg, mijnheer Van den Berg, zeg ik met een hint richting mijn adviseurs, om me daarover te appen. Volgens mij gaan we 631 nu aanpakken. Het zijn twee tunnels, want we doen ook meteen de tunnel in Gilze en Rijen zelf, bij de kern van Gilze en Rijen. Dat is een LVO-deal en daar zit veel Rijksgeld in, en dat is ook geld van ons en geld van de gemeente zelf.

Dan mevrouw Arts: het klopt inderdaad, laten we dat per jaar doen, maar het is niet op het niveau van het beleidskader zelf – dat stellen we nu vast –, maar wel op het niveau van de data, de concrete afspraken die we met de regio's maken, de afwegingen die daaraan ten grondslag liggen, zeker met teruglopende financiën, want daar hebben we het nog helemaal niet over gehad. Er komt natuurlijk een enorme besparingsopgave op het mobiliteitsdomein af. Daar baal ik van, maar het is niet anders: ook mobiliteit moet een grote verantwoordelijkheid nemen in die bezuinigingsopgave. En de indicatoren voegen we dan toe, inclusief de tussentijdse metingen en de streefwaarden. Dus daar gaan we elkaar op vinden en ik kijk uit naar die besprekingen.

Mevrouw Arts gaf ook, samen met mevrouw Vlasveld, nog even aan ten aanzien van de instandhouding van het OV op het platteland, dat daar extra geld voor uitgetrokken moet worden. Ik verwijs eventjes naar de bespreking die we natuurlijk gewoon bij de OV-visie hebben gehad, en die OV-visie wordt nu ook integraal onderdeel van dit kader, dus dat blijft allemaal staan. Daar hebben we uitvoerig gesproken ook hoe wij binnen de mogelijkheden, juist door die knip te maken tussen waarschijnlijk de aanbesteding die we gaan doen voor de hoofdlijnen, voor Bravodirect en voor Bravoflex en Bravo Samen gaan we veel meer maatwerkgericht op basis van eigen budget kijken hoe we die behoeften ook van de bereikbaarheid op het platteland goed kunnen houden. Het is wel zo, zeg ik in de richting van mevrouw Vlasveld: als er gewoon niet genoeg mensen zijn, kunnen we het gewoon niet betalen. Dat zal blijven staan, maar dan zeggen we niet "en daarmee is het klaar", daarmee blijven we kijken of er andere vormen – dat sluit weer aan bij uw appel – zijn om daar toch een stap op te kunnen zetten. En het is zo dat er absoluut geld bij het OV bij moet, al is het maar vanwege de SLOF-derving, dus de studentenderving die wij te verhapstukken hebben.

U vroeg ook nog even naar projecten, en vooral de controle daarop. Ja, dat is een blijvend aandachtspunt. Er zijn inderdaad een aantal projecten-, u noemde er een heel bijzondere, dat is ook wel de meest bijzondere die ik in mijn portefeuille heb: het Wilhelminakanaal, ja dat is zo'n never ending story, zou ik bijna willen zeggen. Soms heb je van die projecten-

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie door mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, voorzitter, sorry dat ik het verhaal van de gedeputeerde moet onderbreken. Ik wilde nog even terugkomen op die studentenkorting. Hebben wij die nu te danken aan het feit dat door studenten minder gebruikgemaakt wordt van het OV?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nee, dat is een landelijke ontwikkeling. Dat geldt voor iedereen. Onafhankelijk van corona is dat een doorontwikkeling in het systeem, maar het betekent – en die informatie komt nog een keer naar u toe – dat we alleen al voor de concessie West-Brabant een kleine miljoen per jaar moeten gaan bijleggen voor hetzelfde product als we nu hebben. Ik ben niet van plan aan u voor te stellen dat de ambitie omlaag gaat. Dus voor het vasthouden van de ambitie moet er budget bij en ik kan u ook alvast verklappen: tegen de tijd dat die concessie West-Brabant daadwerkelijk op de markt komt, en dat gaat waarschijnlijk later zijn vanwege corona, zal mijn voorstel zijn om er nog wat meer budget bij te doen, om de groei na corona ook daadwerkelijk mogelijk te kunnen maken. Dus hier zit een gedeputeerde voor u die absoluut de opdracht ziet om het openbaar vervoer aantrekkelijk te houden, maar niet ten koste van alles. Het moet wel zinvol zijn; dat zult u ook met mij eens zijn.

Mevrouw **Arts** (SP): Uiteraard, maar ik begrijp dat wij de bedragen die voor de rest van Brabant gelden nog van u te horen krijgen?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, daar kom ik gewoon iedere keer met de concessie absoluut bij u op terug, als die op de markt komt.

Mevrouw **Arts** (SP): Maar die bedragen gaan toch nu al in?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nee, dit is bij de ingang straks van de nieuwe concessie.

Mevrouw **Arts** (SP): Oké.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Even kijken. Ja, u vraagt terecht aandacht voor control van de grote projecten. Nou ja, we hebben daar gewoon echt een goed projectmanagement op zitten. Dat laat onverlet dat we soms, of het nou archeologie is, of soms zelfs nieuwe eisen van bijvoorbeeld een ProRail of Rijkswaterstaat, met dat soort tegenvallers te maken hebben, ook omdat het gewoon enorm grote en complexe opgaven zijn. Maar goed dat u daar aandacht voor blijft vragen in onze richting.

Dan kom ik bij een aantal vragen nog van D66. Ja, wie bepaalt nu eigenlijk wat een goede keuze is? Dat is een heel terechte en mooie vraag. De insteek, zeg ik nogmaals, bij gedragsverandering is eigenlijk veel meer gedragsbewustzijn, dus dat wij veel meer de mogelijkheden in beeld brengen. Nou, dat heb ik net aangegeven. U wilt één stap verder, en ik snap waar u naartoe wilt. Laat me dan heel concreet bijvoorbeeld de Brainportstudie / MIRT-studie benoemen. Daarin bespreken we eind van de maand met de minister dat er 62.000 woningen de komende jaren in het hart van de Brainportregio Eindhoven bij gaan komen. Dat betekent gewoon dat er enorm veel mensen bij komen, gelukkig ook enorm veel banen bij komen. We kennen allemaal Eindhoven een beetje: dat is al passen en meten. Dus als er nog zoveel groei bij komt, dan weet je dat je op een gegeven moment niet meer met drie, vier banen gewoon tot aan die mooie bowlingballetjes bij de Berenkuil kunt rijden om te parkeren en vervolgens lekker te gaan shoppen. Nou, daar zit dus de stuurknop voor wat je wel en wat je niet mogelijk maakt, bijvoorbeeld vanuit verstedelijking, en dat je veel duidelijker gaat zeggen, ook vanuit parkeerbeleid: we kunnen niet anders dan dat u liefst per fiets, of via gedeelde mobiliteit, gaat. Dus daar zit de stuurknop, maar vervolgens is het de eigen afweging, de

eigen keuze, of je daar gebruik van maakt. Als je er vervolgens voor kiest om toch naar die ene parkeergarage te gaan waar je een hoog tarief moet betalen en waarvan het even duurt om daar te komen, dat is dan je eigen keuze. Dus zo moet u die verhouding zien.

En u daagde mij ook uit van: ja, waar wordt u nu echt warm van? Ik ben alleen bang dat de voorzitter mij dadelijk gaat onderbreken-

De **voorzitter**: Ja, want u heeft nog één hele minuut!

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Daar was ik al bang voor, en ik moet eigenlijk nog zoveel dingen zeggen over wat er allemaal moet gebeuren tot 2030, maar laat ik het heel kort doen. Minder verkeersdoden, die staat op 1, 2, 3 en 4. En vervolgens-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Philippart, en gelukkig telt dat dan weer niet mee. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik dacht ook: dan druk ik maar snel op de knop, dan heeft hij misschien iets meer ruimte om in ieder geval mijn vragen, die ik nog open had staan vanuit de interruptie, te beantwoorden. Dat ging dus over die vervoersarmoede. Ik heb inmiddels begrepen dat onze motie ook op iBabs staat. Ik had eigenlijk nog even gewacht met die motie, omdat de gedeputeerde zelf schreef, letterlijk: "De hoge ambities met betrekking tot de mobiliteitstransitie overstijgen de provinciale invloedssfeer", dus daarom had ik ook even gewacht met het indienen van de motie. Dus ik ben benieuwd hoe hij aankijkt tegen die vervoersarmoede.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Maar dit gaat dan niet van mijn tijd hè?, dit is een reactie op een interruptie-

De **voorzitter**: Dit is een reactie op een interruptie en als u verder gaat, dan gaat het van uw tijd af.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Vervoersarmoede, ja, ik vind dat, zal ik heel eerlijk zeggen, een ingewikkeld begrip, temeer omdat ik de definitie al een complexe vind. Ik snap het punt erachter en daarom hebben wij natuurlijk ook mobiliteit voor iedereen nadrukkelijk geformuleerd. Ik vind dat veel beter dan 'vervoersarmoede'. Daarom investeren wij absoluut in de doorontwikkeling van de fiets. De fiets is natuurlijk bij uitstek een heel dichtbij, goed toepasbare vervoersmodaliteit om uit de vervoersarmoede te ontsnappen. Daarom investeren wij in het OV, kijken we samen met de gemeenten hoe wij laagdrempelig ook gewoon het OV goed bereikbaar kunnen houden. Daarom blijven we ook volop investeren in de automobiliteit, want als je een beetje gaat rekenen, dan is het voor heel veel mensen juist interessant dat je met je oude Fiat Panda, enzovoort-, dat blijft hartstikke interessant. Ik snap de thematiek, die thematiek hebben wij geprobeerd te verankeren ook in mobiliteit voor iedereen. Ik vond alleen, dat geef ik er bij aan, ik heb aan GS voorgesteld om dat begrip 'mobiliteitsarmoede' niet over te nemen, omdat ik dat begrip onvoldoende positiviteit vind uitstralen. Ik vind dat je juist moet argumenteren vanuit waar je naartoe wilt, en dat hebben wij in deze visie gedaan.

De heer **Philippart** (GL): Voorzitter-

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

De heer **Philippart** (GL): Dank voor het antwoord. Waar het natuurlijk over gaat-, kijk, ik snap wel dat het natuurlijk niet al te positief overkomt, maar het gaat uiteindelijk over de-, ik vroeg in mijn inbreng ook

aandacht voor die ondergrens. Het moet uiteindelijk, zoals nu bijvoorbeeld-, daarom noemde ik de huizenmarkt, dat jongeren nu bijvoorbeeld überhaupt geen huis meer-, amper nog aan een huis kunnen komen. Er is op een gegeven moment natuurlijk wel een bepaalde grens tot waar we vinden dat een minimum-voorzieningsniveau door de overheid moet worden gegarandeerd, en zeker ook voor die burgers die geen gemotoriseerd voertuig hebben, en dat is een kwart van die Brabanders. Daarom probeerde ik eigenlijk een beetje zicht te krijgen op: waar ligt die ondergrens bij deze gedeputeerde?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, kijk, dat kan ik echt niet in dertig seconden zeggen. Het is een heel mooi geformuleerde vraag, maar we hebben het hier over de inzet van mobiliteit. U appelleert aan mobiliteitsarmoede, ik geef aan: mobiliteit voor iedereen, en bijvoorbeeld waarom wij dus volop blijven investeren in fiets. U haalt er nu een thematiek bij-, het is een mooi gestelde vraag, maar ik kan nu niet aangeven: de ondergrens ligt hiér, alsof die kwantitatief te bepalen is of zo. Daar kan ik u geen verder antwoord op geven dan wat ik tot op heden heb gedaan.

De **voorzitter**: Ik kan me voorstellen dat u verder gaat met uw beantwoording.

De heer **Philippart** (GL): Misschien nog een laatste, afsluitende vraag?

De **voorzitter**: De allerlaatste!

De heer **Philippart** (GL): Ja. Is het misschien een idee om daar dan op een later moment nog eens op door te akkeren met u en de Staten, en dat we het dan bijvoorbeeld over prijs en afstand kunnen hebben van en tot het openbaar vervoer?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, ik denk dat het een uitstekend idee is, als wij volgend jaar, zoals mevrouw Arts aangeeft, bij de programmering mobiliteit met elkaar in gesprek gaan over de gemaakte keuzes, dat u mij aanspreekt over hoe mobiliteit voor iedereen een plek heeft gekregen. Ik zou u daar alvast wel in mee willen geven dat u uw vraag dan niet bijna conceptueel abstract positioneert, maar hem ook helemaal doorvertaalt naar de afwegingen die dan in de regio spelen en de keuzes die we hebben gemaakt en de mobiliteitsopgaven die daar spelen. Want dat is het: we kunnen er theoretisch over spreken, maar uiteindelijk moet het super-concreet worden. Laten we dat gesprek dan volgend jaar doen, als u Statenbreed de programmering gaat agenderen. Dan bereid ik me daar op voor.

De **voorzitter**: Ik hoor een duidelijk afspraak. En nu heeft u volgens mij nog 45 seconden om antwoord te geven op die afrondende vraag.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, D66: verkeersveiligheid, minder verkeersslachtoffers, goed, ik zal daar op een later moment nog wel langer op reageren, want ik heb daar nog veel meer over te zeggen.

Dan kijk ik nog even- Ja, vroem-vroem, zoom-zoom. Ik vond het een mooie, dus wie weet leidt het nog tot een amendement bij het verkiezingsprogramma van de VVD.

De PVV gaf aan alle moties aan te houden. Dat is natuurlijk het goed recht van de PVV. Ik wil wel aangeven dat bij Hilvarenbeek, die u benoemde, zelfs een paar bomen gekapt moeten worden om überhaupt vangrails te kunnen plaatsen. Die bomen staan gewoon bijna echt op de weg, maar goed, dat maakt niks uit voor uw afweging, denk ik, om die moties te agenderen.

En richting mevrouw Vlasveld-

De **voorzitter**: De heer Van den Berg interrumpeert volgens mij.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, even voor de goede orde: we houden ze niet aan, maar we dienen ze gewoon in.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): O, excuses, dat was verkeerd, ja, excuus. Ik dacht: ik kan het proberen!
Mevrouw Vlasveld: dienstauto. Ja, wie weet komen we wel weer op hybride uit. Ik blijf zeggen: gedeputeerden gaan niet in een auto van 130/140 mille rijden. Dat krijg ik niet uitgelegd. Maar ik snap uw aanmoediging en het is ook de inzet om te kijken hoe ver we kunnen gaan. Maar helaas, elektrische voertuigen waar ook iemand van 1.90 m gewoon achterin rechtop kan zitten, die zijn er nog niet, laten we zeggen, als middenklasser te bestellen. Maar ik snap heel goed uw aanmoediging en op die manier gaan we kijken, absoluut.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee zijn wij aan het einde gekomen van de bespreking-

De heer **Philippart** (GL): Voorzitter, nog een advies over de motie?

De **voorzitter**: O ja, dat klopt. Advies over de motie, gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Weet je wat: zuurstof in de Brabantse politiek, oordeel Staten!

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de beraadslagingen over mobiliteit. Ik stel voor dat we even vijf minuten schorsen, zodat u allemaal eventjes iets in de sfeer van koffie of zo, whatever, kunt pakken, en dan gaan we over vijf minuten door naar het Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf 2020.

Tot zo meteen.

Schorsing (16.35-16.40)

De **voorzitter**: Dames en heren, we gaan verder. Ik heropen de vergadering en we starten met de bespreking van het Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf 2020.

Statenvoorstel 74/20 Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf 2020

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken heeft het woord.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel.

Voorzitter. er ligt een helder voorstel voor ons wat ons betreft: haal in deze ingewikkelde, onvoorspelbare tijd geen geld uit de risicoreserves van het ontwikkelbedrijf. Want je kunt dat geld op een later tijdstip nog wel eens hard nodig hebben voor een van de vele maatschappelijke projecten waarin de provincie via het ontwikkelbedrijf participeert. De VVD ondersteunt het voorstel om het positieve saldo van 7 miljoen euro nu niet vrij te spelen uit het ontwikkelbedrijf en dit dus te laten staan in de risicoreserve, want er komt een moment waarop we teruggaan naar, naar keuze, het oude of nieuwe normaal, en dan zullen we ons, lekker populair geformuleerd, toch uit de crisis moeten investeren. Wij kunnen ons voorstellen dat er de komende tijd heus ook wel wat meevallers zullen zijn in het ontwikkelbedrijf, zoals een mogelijke vrijval van middelen, nu bijvoorbeeld de plannen voor het Logistiek Park Moerdijk onherroepelijk zijn, maar tegelijkertijd zullen er door corona ook wel projecten zijn waar de tegenvaller groter is dan we nu verwachten. Wij horen graag van

de gedeputeerde of het college de mening van de VVD deelt dat het verstandig is om nu geen, noem het maar overtollig geld uit de risicoreserve te halen, totdat duidelijk is wat de effecten van de verschillende coronagolven zijn. Wij kunnen ons als VVD overigens best voorstellen dat er Brabanders zijn die kansen zien bij een overtollig saldo van 7 miljoen euro, in de hoop dat de Staten die volgende week bij de begroting aan het een en ander willen besteden. Maar die Brabanders vragen wij ook op dit moment om daar nog eens goed over na te denken. Want lijkt het ook hen uiteindelijk niet veel verstandiger om te zorgen dat we voldoende geld in de reserve laten zitten van een ontwikkelbedrijf dat projecten realiseert die meerwaarde opleveren voor heel veel Brabanders in heel veel verschillende sectoren, van wonen tot werklocaties, van bestrijden van ondermijning tot behoud van monumenten, en van projecten in de binnenstad tot projecten in de natuur? Wat ons betreft stuk voor stuk projecten die vanaf de start van de realisatie voor werkgelegenheid zorgen en die bijdragen aan een nog beter Brabant. Daarom steunen wij het voorstel om de middelen nu in de reserve te laten zitten, zodat we zeker weten dat de provincie straks haar financiële bijdrage kan leveren, een bijdrage-

De **voorzitter**: Ik interrumpeer u even, omdat de heer Van der Wel een interruptie heeft.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Een oproep van de VVD aan de Brabanders, om hier iets over te vinden, maar volgens mij zijn er maar 55 Brabanders die hier iets van kunnen vinden, dus aan wie is die oproep nu precies gericht? Kunt u wat partijen noemen die misschien het geld wel uit die reserve willen halen?

De **voorzitter**: En dan ga ik ook nog eventjes, voordat u mag antwoorden, naar mevrouw Roijackers, die ook een interruptie heeft.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter. Aandachtig luisterend naar wat mevrouw Dirken van de VVD tegen ons zegt, heb ik toch een vraag over wat zij beweert over hoe fijn het is om straks een reservepotje te hebben van 7 miljoen euro dat ten goede kan komen aan alle Brabanders. Tegelijkertijd realiseert mevrouw Dirken zich natuurlijk ook dat wij volgende week de financiële doorvertaling van het bestuursakkoord gaan vastleggen, met daarin een voorgestelde bezuiniging van 30 miljoen euro op een aantal terreinen die, zou je kunnen zeggen, ten goede komen aan juist heel erg veel Brabanders, zoals vanochtend ook aan de Staten toegelicht. Hoe denkt mevrouw Dirken daarover, wat voor signaal de VVD nu afgeeft aan die groepen en groeperingen?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Laat ik beginnen met de vraag van mijnheer Van der Wel, die vraagt: hoe denken andere partijen hierover? Ja, mijnheer Van der Wel, dat is het nadeel als je als eerste partij mag reageren. Ik ga zo meteen horen wat alle andere partijen hiervan vinden, dus daar kan ik u nog niks op antwoorden.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel bedoelde volgens mij iets anders. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, goed, u doet een oproep, hè?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, precies, maar u vraagt mij om partijen te noemen en ik kan geen partijen noemen, want ik ben de eerste die aan de beurt is. Wat ik wel bedoelde, is: als ik mensen in mijn omgeving hoor die ook de krant lezen en die zien dat er 7 miljoen euro over is, al zit dat technisch gezien iets anders in elkaar,

die hebben dan meteen allerlei ideeën van “nou, dat kun je als provincie wel dááaraan besteden, of dááaraan besteden”. En meestal is dan het gevolg dat wij bij een begrotingsbehandeling een deel van dat soort voorstellen terugzien in moties, om dat soort dingen te gaan doen. Vandaar dat mijn oproep in de volle breedte is: joh, mensen, besef je allemaal in welke financiële situatie wij op dit moment zitten met een ontwikkelbedrijf, gegeven de coronagolven? En we weten niet of dit de laatste is, of dat er nog meer op ons afkomt. En besef je dat ook de provincie het geld maar één keer uit kan geven en dat wij nu een reserve hebben in een ontwikkelbedrijf die we niet voor niets hebben? En als wij alle projecten waarvan wij met z'n allen gezegd hebben dat we die belangrijk vinden uit willen kunnen voeren, dan moeten we ook zorgen dat we daar geld voor hebben. Dat is wat ik probeerde te vertellen.

In antwoord op mevrouw Roijackers: ja, wij hebben een hele discussie met elkaar gevoerd over 30 miljoen. Ik hoop dat we die vanmiddag niet nog een keer over gaan doen, want dan doe ik de hele oproep van onze voorzitter teniet om iets efficiënter met elkaar te gaan vergaderen en het over het onderwerp te hebben waar we het over zouden moeten hebben. Dus ik vraag ook aan iedereen om vandaag vooral bezig te zijn met het ontwikkelbedrijf en de dingen bij de begroting bij de begroting te laten, voor zover mogelijk, maar vooral ook om die dingen niet door elkaar te gaan halen, omdat het feit dat we nu een reserve over hebben nog niet wil betekenen dat we die over drie maanden nog over hebben. En daar zit mijn punt: denk deze keer, in deze bijzondere omstandigheden, heel goed na, dat het niet zomaar iets is wat je nu over hebt.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers wil interrumperen, de heer Van der Wel wil interrumperen en de heer Vreugdenhil volgens mij ook. Ik ga het in die volgorde doen. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Bijzondere omstandigheden in de coronacrisis betreffen onder meer de Brabantse cultureel ondernemers, die door de coronacrisis hard worden geraakt, maar ook bijzonder hard worden geraakt door wat wij volgende week op voorstel van GS mogelijk gaan beslissen met elkaar. Vanochtend hebben we in de themasessie cultuur te horen gekregen dat wij te snel aan het afbouwen zijn, door sociaal ondernemers en verenigingen, om echt sociaal-maatschappelijk rendement te krijgen van wat deze coalitie beoogt te willen doen om de brede welvaart te vergroten in deze moeilijke omstandigheden. Beweert de VVD nou echt dat we deze 7 miljoen euro moeten oppotten in het ontwikkelbedrijf en niet mogen inzetten voor die sectoren en die grote groepen Brabanders die direct worden geraakt door de coronacrisis?

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Ik constateer dat er toch wel twee tegenstrijdigheden zitten in het verhaal van de VVD. De ene tegenstrijdigheid is dat mensen tegen haar zeggen “zou je dat geld gewoon dan niet, die 7 miljoen, uit de reserve halen?”. Dan zou ik zeggen: als volksvertegenwoordiger zeker naar mensen luisteren. Dat is dan één. Het tweede punt is: zij zegt “die 7 miljoen kan nog wel eens nodig zijn”, maar alle kosten zijn gedekt in dit verhaal, de reserves zijn intact, de risicoreserve ook. De facto is alles gedekt wat gedekt moet worden, inclusief de risico's, en dan constateren we dat die 7 miljoen gewoon vrij besteedbaar zou kunnen zijn. Ik vind de oproep van de VVD aan de andere fracties, om dan te zeggen van “doe dat dan niet”, wel een beetje kort door de bocht, want het is niet nodig. We houden geld op zak dat we daar niet voor hoeven te gebruiken. Wat vindt zij daarvan?

De **voorzitter**: Dan ga ik nog naar de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik vind het echt een beetje jammer dat mevrouw Dirken het meteen in het licht schetst van “dan gaan we het uitgeven aan andere dingen”, want ik wil het eigenlijk wat fundamentele trekken. We hebben niet voor niks in het beheerstatuut afgesproken dat

we een bandbreedte van 0,75/1,25 aanhouden, om het daarmee ook gelijk te laten lopen met de projectportefeuille die we daarin hebben. Dus mijn vraag concreet aan u is: vindt u dan dat de projectportefeuille zodanig niet op orde is dat er nog risico's in zitten die we niet door hebben? Want dan zou ik ermee in kunnen stemmen, maar dan hoor ik het ook graag. En twee: waar wilt u dan die bandbreedte hebben? Is dat 1,8, 2,0, 2,25? Want anders zijn we echt wel geld aan het oppotten dat eigenlijk uitgegeven zou moeten worden aan maatschappelijke ontwikkelingen die er op dit moment zijn, en dan gaat het helemaal niet aan cadeautjes, maar gewoon de fundamentele vraag die hier voorligt.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken gaat antwoorden. Ik stel overigens ook wel voor om een deel van de discussie gewoon volgende week te voeren. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Daar wilde ik mee beginnen, want volgens mij moeten we het vandaag specifiek hebben over het ontwikkelbedrijf en niet over de rest, wat bij de begroting hoort. Dus in algemene zin. Mevrouw Roijackers vroeg of ze de VVD nou hoort beweren dat we iedereen die nu goed geld kan gebruiken dat geld niet moeten geven. Nee. Het pleidooi van de VVD is, en dat is misschien ook wel meteen het antwoord op de heer Vreugdenhil: wij hebben dat beheerstatuut ook vormgegeven in een wat normalere tijd dan waar we nu in zijn. Ik wou dat ik, net als jullie allemaal, het antwoord wist hoeveel last de projecten die in deze portefeuille zitten wel of niet gaan krijgen van alles wat er nu om ons heen gebeurt. Dus wij vinden het, net als het voorstel van het college zelf, niet meer dan logisch dat we daar op dit moment voorzichtig mee zijn. Je kunt nu zeggen "dan haal je dat extra geld dat je conform de spelregels nu eruit zou mogen halen, eruit", om vervolgens over een jaar tot de conclusie te komen, of een halfjaar, of – ik heb geen glazen bol – weet ik veel wanneer, te constateren dat je dat niet had moeten doen omdat je, om die projecten alsnog te realiseren, ergens anders de middelen vandaan moet halen om dat te doen. Nou, dan vind ik onszelf als overheid niet betrouwbaar. Dus gegeven de bijzondere omstandigheid waarin we nu zitten vind ik het verstandiger om te zeggen: laat dat geld nu waar het is, laten we wachten tot we weer in een iets normalere situatie terecht komen, dan kunnen we kijken wat er van die extra reserve nodig is. Dat is ook precies het voorstel van het college volgens mij, als ik het goed begrijp. En dan kun je daar alsnog een besluit over nemen. Maar door nu alleen maar puur naar een getal te kijken dat zegt wat we in de risicoreserve moeten houden, en dan zeggen "we romen de rest maar af", dan negeer je volgens mij wat er op dit moment in werkelijkheid aan de hand is. Ik snap de oproep heel goed van iedereen die zegt "ja, maar er zijn toch sectoren waar we nu op gekort hebben", dat zijn er heel veel, mevrouw Roijackers noemt er een, nou, ik heb vanmorgen een andere sessie bijgewoond dan zij, ik heb in het rondetafelgesprek Samenleving bijvoorbeeld gehoord dat de mensen die bezig zijn met het realiseren van nieuwe woonvormen in de categorie van het butterfly-effect, ook heel graag gebruik zouden willen maken van regelingen zoals we die in het ontwikkelbedrijf hebben, en zo zullen er vele initiatieven op dit moment in Brabant zijn. Ja, dan denk ik: joh, laten we wat al die dingen betreft nou niet op basis van een motie, of op basis van een enkele vraag, besluiten gaan nemen, maar laat dat lopen op de manier waarop we dat normaal doen, zeker in de tijd waarin we nu zitten.

En mijnheer Van der Wel: ja, ik ben volksvertegenwoordiger en ja, ik neem serieus wat ik van iedereen om mij heen hoor, maar ik ben niet één op één degene die maar door brieft als in zo'n Chinees fluisterspel van "de een zegt dit en wij geven dat door". Volgens mij hebben wij als volksvertegenwoordigers ook de taak met z'n allen gekregen om goed op de financiën van de provincie te passen en daar weloverwogen besluiten over te nemen. Dat hebben ze ons als taak opgedragen, dus ik vind vragen van buiten terecht, maar dat ontslaat mij nog niet van de plicht om daarover na te denken.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik was bezig aan mijn laatste zin, voorzitter. Nogmaals, zoals gezegd: wij steunen het voorstel om de middelen nu te laten zitten, om ook straks een financiële bijdrage te kunnen leveren om Brabant in de volle breedte weer voorspoedig van corona te laten herstellen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Thijssen van het CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. In het voorjaar hebben we de bestuursopdracht 'Terugdringen van het woningtekort en leegstand' vastgesteld. Toen hebben we ook afgesproken om voortaan niet meer twee keer per jaar, maar een keer per jaar, en dan net voor de begroting, de ontwikkelingen in het ontwikkelbedrijf tegen het licht te houden. Vandaag dus een nieuw begin.

Een nieuwe start, voorzitter, begint niet altijd vlekkeloos, zo ook niet vandaag, want vandaag in één keer behandelen is voor sommigen te veel van het goede, en dus wordt het vandaag besproken en volgende week stemmen. Voor ons prima, het zij zo.

Als we naar de inhoud kijken, dan zijn er voor het CDA twee punten van belang. Het eerste punt is de ontwikkeling in de kredietruimte. Die is eigenlijk prima op orde. Er is ruimte om te ontwikkelen, er is ruimte om verkenningen ten uitvoer te brengen, en die ruimte groeit zelfs de komende jaren nog, dus dat is prima. Het tweede punt is de risicoreserve. Nou, die is ruim te noemen – mevrouw Dirken sprak er zojuist ook al over –, die is ruim te noemen en ligt zelfs boven de norm, gaf de heer Vreugdenhil net al aan. Maar het is ook heel logisch, voorzitter, dat die boven de norm ligt, want in het voorjaar nog, bij het vaststellen van de bestuursopdracht 'Terugdringen van het woningtekort en leegstand', hebben wij juist besloten om middelen toe te voegen aan de risicoreserve. Het zou dan heel ongepast zijn, vinden wij, om nu alweer af te romen, zeker nu we gisteren het nieuws gehoord hebben dat we als politici gaan participeren in het voormalige CSM-project in Breda-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, die vergadering van 8 mei, waar het CDA aan refereert, ging over woningtekort, over leegstand en transformaties en in een lange, lange rij beslispunten stond ergens dat beslispunt 4.c. Ik vroeg me af: heeft het CDA gezien en gehoord in die vergadering, of teruglezend de notulen, dat de Staten hebben stilgestaan bij specifiek dát punt? En is het CDA het met GroenLinks eens dat wij het misschien als Staten wel eens over het hoofd hebben kunnen zien dat de financiën, voor het eerst in de Statengeschiedenis, van het ontwikkelbedrijf zijn losgeknipt van de begrotingsbehandeling, waarmee wij het dus eigenlijk onszelf hebben aangedaan dat wij de financiën niet meer integraal kunnen bekijken? En mijn tweede vraag: is het CDA van mening dat het elegant is gegaan, de informatievoorziening die is gegeven over precies het project dat nu wordt genoemd, namelijk: SuikerUnie / CSM-terrein?

De **voorzitter**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Nou, om met de eerste vraag te beginnen: los van de vraag of iedereen in de gaten had wat er besloten is, vind ik het juist heel goed dat we het losknippen van de begrotingsbehandeling. Kijk, het ontwikkelbedrijf is natuurlijk een heel belangrijk onderdeel van waar we met de provincie mee bezig zijn en door het los te knippen kunnen we in een separaat, uitgebreid debat spreken over de ontwikkelingen in het ontwikkelbedrijf, terwijl, als je dat bij de begroting zou doen, je het risico loopt dat het ondersneeuwt in alle onderwerpen die op die dag worden behandeld. Dus ik vind het juist heel goed dat we dat losgeknipt hebben.

En om uw tweede vraag te beantwoorden: ja, natuurlijk hoort het zo te zijn dat wij als Provinciale Staten eerder geïnformeerd worden dan de media. Ik twijfel niet aan de intentie van het college om dat ook altijd te doen. Kennelijk is er iets misgelopen, maar dat is voor ons niet zo'n punt.

Dan ga ik verder, voorzitter.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Thijssen** (CDA): Dus wij vinden het ongepast om af te romen. En er is nóg een belangrijke reden om die risicoreserve intact te houden, en dat is corona. Daar heeft mevrouw Dirken al heel verstandige woorden over gezegd, daar kan ik me bij aansluiten. Het geeft ons een comfortabel gevoel dat die risicoreserve daardoor nu wat aan de hoge kant is, want die zullen we nog hard nodig hebben waarschijnlijk.

Tot slot, voorzitter, een vraag aan het college. De stukken zijn opgesteld voordat de Raad van State een uitspraak deed in het LPM-dossier. Inmiddels ligt die uitspraak er en wij zijn benieuwd welk effect deze uitspraak van de Raad van State heeft op ons ontwikkelbedrijf. Vallen er bijvoorbeeld voorzieningen vrij, of geeft het andere effecten? Daar zijn we benieuwd naar.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Twee zaken rondom dit voorstel wat onze fractie betreft. Daarnet kwam het al in diverse interrupties-

De **voorzitter**: Ik zie dat u nog een interruptie had, mevrouw Roijackers, op het CDA?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Zeker, want de heer Thijssen zei dat hij het een goed idee vindt om het ontwikkelbedrijf los te bespreken van de begroting. Nou, daar kan GroenLinks het alleen maar mee eens zijn, daar hebben wij heel vaak om gevraagd. Is de heer Thijssen het er dan niet mee eens dat je die grote pot financiën, van wel 253 miljoen euro, bij de jaarlijkse bespreking van de provinciale financiën moet bespreken, en specifiek bij het moment dat je die financiële doorvertaling maakt van het hele bestuursakkoord voor vier jaar?

De **voorzitter**: De heer Thijssen nog even een korte reactie.

De heer **Thijssen** (CDA): Volgens mij begrijp ik niet helemaal de vraag van mevrouw Roijackers. Ik vind het heel logisch om het apart te doen, en natuurlijk hoort bij de begrotingsbehandeling volgende week ook het ontwikkelbedrijf, dus dat kan op hoofdlijnen nog onderwerp van gesprek zijn.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers nog?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Het projectenboek van meer tweehonderd pagina's dat wij hier onderhanden hebben tijdens deze vergadering verdient inderdaad een aparte inhoudelijke behandeling door onze Staten. Een financieel besluit over wat je moet doen met een surplus aan reserves hoort bij een begrotingsbehandeling, en specifiek een begrotingsbehandeling die een financiële doorvertaling is van een nieuw bestuursakkoord. Is de heer Thijssen het daarmee eens, of niet? En als het antwoord 'nee' is: waarom niet?

De **voorzitter**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Nou, nee, daar ben ik het, denk ik, niet mee eens, omdat het ontwikkelbedrijf een apart hoofdstuk is met een apart besluit. Het is qua bespreking natuurlijk wel een integraal onderdeel van de begroting, maar je besluit hier over de risicoreserves, en dat kan separaat.

De **voorzitter**: Ik denk dat we in dit gesprek niet veel verder gaan komen dan de wisseling die u zojuist met elkaar heeft gehad. Ik ga naar de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, voorzitter. Even doorgaande op de discussie die daarnet speelde: het is wat mij betreft logisch om het meerjarenperspectief integraal te beoordelen bij de behandeling van de begroting. Het gaat immers over vele miljoenen euro's aan provinciaal geld. Nu is het zo dat wij het dus nu, op dit moment, apart behandelen, in de Statenvergadering vóór de begrotingsbehandeling. En hoe komt dit? Door een besluit – mevrouw Roijackers haalde het net al aan – bij de behandeling van de bestuursopdracht met betrekking tot woningtekorten, een besluit dat onopgemerkt en onbesproken is. En ja, dat is ook kritiek op onszelf. Ook wij zijn daar onvoldoende alert op geweest. Tijdens de agendavergadering, twee weken geleden, was er bij diverse fracties ook enige verbazing over dat dit op deze manier gebeurt. Daarom dienen wij een motie in, die mede wordt ingediend door GroenLinks, PvdA, D66, PVV, Partij voor de Dieren en 50PLUS, om het beheerstatuut opnieuw aan te laten passen en ter vaststelling aan de Staten toe te laten komen, waardoor het meerjarenperspectief weer bij de begroting behandeld wordt in plaats van in een aparte vergadering. Min tweede punt ligt in het verlengde van het eerste. Wij hebben moeite met het niet aframen van de risicoreserve. Het ligt boven de normindicator, daar hebben we het al eerder over gehad, en dan hebben we het ook echt over miljoenen, wat nu vastgelegd wordt, vóór de begrotingsbehandeling. Dit ontnemt ons de kans om het integraal te kunnen beoordelen bij de begrotingsbehandeling en de SP kan hier dan ook niet mee instemmen.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil interrumpeert.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Ik kan de lijn van de heer Everling volgen, alleen hebben wij in het verleden een heel stevig rapport gehad van de Zuidelijke Rekenkamer, dat ons als Staten opdroeg om juist die portefeuille separaat te bespreken. Ik ben het met u eens dat het, omdat er een financieel besluit aan gekoppeld wordt hierin, nu eigenlijk vermengd wordt met elkaar, maar bent u het met mij eens dat wij wel als Staten die portefeuille separaat moeten bespreken en dat dat niet bij een begrotingsbehandeling kan, om dan vervolgens de financiële consequenties te laten landen in de begrotingsbehandeling? Kijk, want dan kan ik u volgen.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Dank je wel, voorzitter. Ja, ik denk dat dat ook gewoon de bedoeling zou moeten zijn. Ik bedoel: we hebben het over een nogal flinke portefeuille waar veel van afhangt, waar we een hoop mee kunnen doen en waar een hoop mee gebeurt, en dat verdient het echt om apart behandeld te worden. Ik kan me voorstellen dat we dat prima in een themavergadering zouden kunnen doen, om er daar met elkaar op de inhoud goed over door te bomen. Maar goed, zoals de heer Vreugdenhil zelf ook aangeeft: de financiële consequenties horen wat ons betreft echt thuis bij de integrale beoordeling in een begrotingsbehandeling, vandaar dat wij deze motie op die manier hebben ingericht.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil nog?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nee, voorzitter, met deze uitleg kan ik ermee instemmen, waarbij het wel nadrukkelijk de intentie is – en zo hoor ik het ook van de heer Everling – om separaat, bijvoorbeeld in een themabijeenkomst – die zou zich er heel goed voor lenen –, die orderportefeuille te bespreken, zodat die wel voorafgaand besproken wordt, zoals ook de rekenkamer ons opgedragen heeft.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Everling was volgens mij klaar met zijn betoog hè?

De heer **Everling** (SP): Ja.

Motie M172-2020: Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf integraal beoordelen

“Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 6 november 2020;

behandelend het Statenvoorstel 74 / 20 over het Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf 2020;

constaterende:

- dat het Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf voorheen bij de begrotingsbehandeling en de jaarstukken aan PS ter vaststelling aangeboden werd;
- dat tijdens de behandeling van een voorstel over de aanpak van woningtekorten het beheerstatuut dusdanig is gewijzigd waardoor het meerjarenperspectief voortaan apart ter vaststelling aan PS voorgelegd wordt;

overwegende:

- dat met het Ontwikkelbedrijf vele miljoenen provinciaal geld gemoeid is en het daarmee gewenst is het in samenhang en integraal met - en dus niet los van - de provinciale begroting te behandelen;

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- het beheerstatuut ontwikkelbedrijf provincie Noord-Brabant aan te passen waarbij in plaats van het vaststellen van het meerjarenperspectief plaatsvindt in de Statenvergadering voorafgaand aan de begrotingsbehandeling, het vaststellen eenmaal per jaar gebeurt bij de behandeling van de begroting;
- het aangepaste beheerstatuut bij haar eerstvolgende (reguliere) wijzigingsmoment, doch uiterlijk met de eerstvolgende perspectiefnota, ter vaststelling voor te leggen aan PS;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Maarten Everling, SP

Hagar Roijackers, GroenLinks

Stijn Smeulders, PvdA

Liesbeth Sjouw, D66

Alexander van Hattem, PVV

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Chris Spooren, 50PLUS.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Sjouw, van D66.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ja, voorzitter. De vele projecten die succesvol door het ontwikkelbedrijf worden uitgevoerd leiden tot concrete en zichtbare resultaten, projecten op een breed scala aan terreinen als economie, cultureel erfgoed, landbouw, energie, natuur, water en wonen, en niet te vergeten de projecten ter stimulering van de transformatie van onze binnensteden, en wat D66 betreft mogen daar zeker de middelgrote steden aan toegevoegd worden, zoals ook eerder aangegeven in onze motie in mei. Met de kennis en de expertise van de provincie, de extra financiën en het aangaan van risicodragende participatie kunnen we als provincie een wezenlijke bijdrage leveren aan Brabant, en daarmee natuurlijk aan onze inwoners. De laatste maanden, zeker in de corona, blijkt steeds meer dat we afhankelijker worden van onze

directe woonomgeving en dat de plek waar we wonen en werken van groter belang wordt in onze steden en onze dorpen. De economische onzekerheid die de corona met zich meebrengt rechtvaardigt wat ons betreft de overschrijding van een half procent van het weerstandsvermogen voor dit jaar. Wij willen onze steden en dorpen zo gaan inrichten dat het een gezonde en duurzame omgeving is, juist kijkend naar de samenhang van groen, ruimte en rust. Dit is, kortom, een integrale blik op onze directe woonomgeving. En natuurlijk is het van belang dat we dit samen doen met de diverse spelers die hier verantwoordelijk zijn, om ook zo samen tot innovatieve oplossingen te komen. Wij zijn zeer tevreden dat het ontwikkelbedrijf ook maximaal wordt ingezet, en dit mogelijk te maken, waarbij ook risico genomen wordt. De aankoop van het CSM-terrein in Breda is hier een mooi voorbeeld van.

De **voorzitter**: Ik zie de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Ik hoor mevrouw Sjouw van D66 spreken over groen, ruimte en rust, maar hoeveel groen, ruimte en rust blijft er nog over als ik kijk naar de projecten die op stapel staan, onder andere via het ontwikkelbedrijf, in het kader van de verdozing, ten koste van het groen, en de windturbines onder andere, waarmee de rust ernstig verstoord wordt?

De **voorzitter**: Ik zie dat ook de heer Van der Wel beoogt te interrumperen. Ja.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, het verhaal van D66 triggerde mij ook, in die zin dat ze er dan van uitgaat dat al die 150 projecten die daar staan allemaal aan die doelstelling van D66 voldoen. Mijn vraag is: hoe toetst u nu of al die verschillende projecten – de heer Van Hattem noemde er een aantal – voldoen aan uw kader, als D66? Is dit allemaal wel wat u wilt, al die 150 projecten?

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Even de laatste eerst. Wat ik probeer te zeggen, is dat wij het van belang vinden dat juist bij het inrichten ook van nieuw stedelijke gebieden het van belang is dat de burger die daar woont ook groen en rust om zich heen heeft. Dat is in de coronacrisis ook duidelijk gebleken, dat we dat heel erg belangrijk vinden. Ik heb dat niet voor alle projecten uitgezocht, maar dat is wel de intentie die ik achter de meeste projecten zie, dat het wel van belang is dat we die elementen zeker gaan terugbrengen in de projecten, en daar doelde ik eigenlijk op.

Mijnheer Van Hattem vroeg eigenlijk een beetje hetzelfde, maar misschien heb ik het dan niet goed begrepen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Als mevrouw Sjouw van D66 het niet goed begrepen heeft: in de projecten zitten heel veel plannen op het gebied van windenergie, op het gebied van XXL-distributiecentra, dus wat er aan plannen ligt van het ontwikkelbedrijf gaat juist ten koste van die groen, ruimte en rust, en vooral rondom de steden. Ik noem bijvoorbeeld Wijkevoort als project in Tilburg, waar nu een groene leefomgeving wordt opgeofferd voor een grootschalig distributiecentrum. Dus mijn vraag aan D66 is: hoe kunt u nu zeggen dat de projecten die op stapel staan gaan bijdragen aan groen, ruimte en rust, terwijl precies het omgekeerde gebeurt?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Nou, ik denk, als ik naar de plannen voor Wijkevoort kijk, dat dat niet een ouderwetse blokkendoos is, maar dat er juist heel veel groen, heel veel water en heel veel klimaatadaptieve elementen ingebracht worden, en dat zijn de elementen die we juist bij deze projecten willen ondersteunen. Dat zijn de elementen die ook in dit soort projecten beter naar voren komen. Dus daar zijn wij zeker voor.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem, voor het laatst.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, daar zit nou net de crux. Ik weet niet waar mevrouw Sjouw dat groen en die ruimte in ziet, ik toch vooral gewoon heel veel blokkendozen, waar juist de leefomgeving, de omwonenden, heel erg op tegen zijn, waarvoor zelfs een referendum is aangevraagd aan de gemeenteraad van Tilburg, om daar inspraak over te hebben, wat onder andere door de fractie van D66 in de raad van Tilburg is geweigerd. Dus ik vind het echt gewoon een onzinnig verhaal bijna om te spreken over die elementen terug te laten komen, terwijl daar gewoon ordinair blokkendozen worden neergezet in wat nu een groene ruimte is, een groen gebied, en waarvan ook toegezegd is dat het een groen gebied zou blijven. Dus er gebeurt nu precies het tegenovergestelde van wat mevrouw Sjouw beweert met het verhaal van groene ruimten om de stad heen.

De **voorzitter**: Mevrouw Sjouw gaat hier nog even op reageren en dan gaat ze verder met haar betoog.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ja, mijnheer Van Hattem, ik vind het prachtig dat u het mooi heeft over groen en dat u zich er heel druk over maakt dat de natuur in Brabant goed hersteld wordt. Toch ben ik het niet met u eens. Sommige blokkendozen hebben we misschien wel nodig en als we ze dan nodig hebben, dan moeten we ervoor zorgen dat ze echt mooi groen zijn en dat ze klimaatadaptief zijn. Dus daar zijn wij echt wel voorstander van.

Dan wil ik graag doorgaan-

De **voorzitter**: De heer Van der Wel heeft nog een interruptie. Ik zou wel willen vragen om dingen te zeggen die ook nog een nieuw element inbrengen in deze discussie. Mijnheer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. Mevrouw Sjouw zegt terecht in haar antwoord "ja, ik ken al die projecten niet". Daar zit wel een beetje de crux, want ik ben door dat boek gegaan en ik kwam wel bekende dingen tegen, maar ook heel veel onbekende dingen. Zouden wij als Staten gewoon niet meer, of beter, naar die verschillende onderdelen moeten kijken en daar ook een weging aan moeten geven, want nu staat er een mooi alineaatje van drie zinnen met "zo is het", maar wij weten eigenlijk helemaal niks over wat u zegt over inpassing landschap en groen. We weten daar helemaal niks van en we besluiten hier wel over. Bent u het met me eens dat we daar gewoon breder over geïnformeerd zouden moeten worden en daar meer ook zelf over na moeten denken, of die projecten daar wel of niet in passen?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ik heb net bij de heer Vreugdenhil en Maarten Everling gehoord dat een inhoudelijke discussie over dit onderwerp – want nu moeten we het heel snel tussendoor doen en is het de vraag of dit een inhoudelijke behandeling is, of een financiële behandeling –, dus ik ben het er helemaal mee eens om daar een themabijeenkomst over te houden en daarin de projecten goed met elkaar te bekijken en er ook inhoudelijk mee aan de slag te gaan. Ja, zeker, dat ben ik met u eens.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Dan de conclusie. De besluitvorming die volgende week voorligt om de financiële ruimte binnen de risicoreserve van het ontwikkelbedrijf boven de norm van het weerstandsvermogen niet af te romen, gezien het feit dat dit geen verplichting is, dat dit wat ons betreft ook echt eenmalig is en daar volgend jaar weer kritisch naar te kijken en we door corona in een onzekere tijd leven, kunnen wij hiermee instemmen.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): voorzitter. Het ontwikkelbedrijf is het best bewaarde geheim van de provincie. Hierin doen we grote projecten met grote impact tegen logischerwijs forse kosten, terwijl we er relatief weinig verantwoording over afleggen aan de Brabanders. Woensdag lazen we nog dat we blijkbaar als provincie tien of twintig miljoen euro gaan investeren in het CSM-terrein in Breda. Goed dat de gedeputeerde inzag dat dit eerst naar de volksvertegenwoordiging had gemoeten en dan pas naar buiten.

GroenLinks heeft vaker gezegd dat het ontwikkelbedrijf inhoudelijk los besproken moet worden van de begrotingsbehandeling, omdat je de projecten en investeringen anders geen recht doet, en we horen daar heel wat weerklank over. Goed dat we dit nu doen, maar jammer dat het zoveel over financiën moet gaan. Want inhoudelijk zijn wij als GroenLinks deels best tevreden met de projecten die ten goede komen aan woningbouw, aan energiebesparing, aan veiligheid, aan herbestemming van erfgoed, liefst ook kleinschalig – we hebben vanochtend ook goed geluisterd –, aan verbetering van ons landschap en aan transformatie van industrie- of spoorzones op een manier dat de Brabanders en de bezoekers er veel plezier van hebben.

Sociaal rendement van onze grondposities vinden wij een goede suggestie, die wij nog aan het ontwikkelbedrijf extra toegevoegd zouden willen zien. Maar soms lijkt het ontwikkelbedrijf vooral garant te staan voor 'moetjes', omdat andere partijen er geen geld voor hebben. We hebben ons in deze Staten vaker kritisch uitgesproken over Metalot/Nyrstar, en zeker ook over de Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij, over de glastuinbouw in Deurne, over Ruimte voor Ruimte. Het is onze Staten veel te rooskleurig voorgespiegeld, daar hebben wij als GroenLinks altijd voor gewaarschuwd en helaas blijkt zoveel jaar na dato dat het inderdaad economisch en maatschappelijk nauwelijks rendeert.

Maar om hier vandaag geen oude platen af te spelen, enkele nieuwe vragen en opmerkingen over natuur. Hoe draagt het project 'Delta zichtbaar in beweging' concreet bij aan natuurherstel en onze wateropgave? Wat zijn de natuurdoelen en hoe worden deze gerealiseerd? Bij mogelijke inzet van provinciaal natuurgeld moet er natuurlijk wel een natuur-plus op zitten.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrumped, mevrouw Roijackers, door de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. Ik heb eigenlijk een beetje dezelfde vraag aan mevrouw Roijackers, want ik hoor dat ze deels heel enthousiast is over de projecten in het ontwikkelbedrijf, en dan hoor ik ook een aantal projecten waar ze iets minder enthousiast over is, maar is mevrouw Roijackers ook heel enthousiast over de logistieke parken die erin zitten, logistieke bedrijventerreinen zoals Wijkevoort, waar GroenLinks bijvoorbeeld in de raad van Tilburg ook voor heeft gestemd?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, mijnheer Van Hattem lijkt weinig geluisterd te hebben naar mijn fractiegenoot Michiel Philippart, want het is heel duidelijk wat onze visie en ons standpunt is over grootschalige XXL-logistiek, blokkendozen. We zijn er heel trots op hoe GroenLinks, overigens ook samen met D66, dat enorme Wijkevoort klimaatadaptief heeft weten te krijgen, veel groener dan het oude plan was, veel meer natuur heeft geïntegreerd en energiezuiniger. Maar als u leest hoe wij zien dat wij om moeten gaan met ons landschap, dan zit er geen woord Chinees bij, dat onze Statenfractie wel klaar is met die grootschalige logistieke blokkendozen, zoals ik overigens, mijnheer Van Hattem, dat ook klip-en-klaar heb verwoord bij Logistiek Park Moerdijk, als u zich dat nog herinnert.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, maar dan moet ik toch steeds vaststellen dat GroenLinks hier een dubbele boodschap heeft, want ik heb heel goed geluisterd naar wat onze collega Philippart hierover verteld heeft, en ook geschreven heeft in het Brabants Dagblad, en daar had hij heel terechte kritiek op die

blokkendozen, daar konden we ons volledig bij aansluiten, ook in zijn kritiek op de huisvesting van arbeidsmigranten bijvoorbeeld, om vervolgens hier in de Staten toch weer een ander verhaal af te steken. En als ik dan naar de raad van Tilburg kijk, gaat GroenLinks ook weer mee met Wijkevoort. Dus wat is nou de principiële boodschap van GroenLinks ten aanzien van die grote logistieke blokkendozen? Want op het ene moment is het "we stemmen ermee in", in de raad wordt ermee ingestemd, en ze zijn er heel trots op dat er een kleine aanpassing in zit, nou, het is nog gewoon een industrie categorie 4B-bedrijventerrein, dus een zware industriële categorie-

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Hattem** (PVV): Mijn vraag is: wat is nu het werkelijke gezicht van GroenLinks, of blijven we hier heel de tijd een soort van groene Januskop houden ten aanzien van de logistieke bedrijventerreinen?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers heeft de vraag scherp en die gaat antwoorden, volgens mij.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. Om te beginnen wil ik zeggen dat de heer Philippart zeer consistent is in het verhaal. Dat wij omwille van de beeldvorming over arbeidsmigranten niet instemmen met de motie betekent dat wij op dat deel van die motie echt tegen waren. Wij hebben ons in Tilburg bij ons groene en linkse verhaal gehouden en dragen daar de bestuurlijke verantwoordelijkheid die in de vorige bestuursperiode unaniem is genomen door een voltallige raad. En dat geeft die klem aldaar rond Wijkevoort, waar wij als GroenLinks, zeker als je kijkt hoe in heel Brabant logistiek zich ontwikkelt, geen voorstander van zijn. Maar ja, je zit wel in de bestuurlijke verantwoordelijkheid en in een coalitie. Maar ons verhaal is van meet af aan consistent en coherent op de groene en linkse punten. Maar als u nooit bestuurlijke verantwoordelijkheid neemt, of nooit in een coalitie zit, zult u deze ervaring in de raad niet snel hebben.

De **voorzitter**: Misschien kunt u ook uw betoog vervolgen-

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, misschien toch een interruptie hierop-

De **voorzitter**: Een korte!

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja. Ik moet dan toch vaststellen dat, als GroenLinks bestuurlijke verantwoordelijkheid neemt, dan gooien ze hun principes overboord, en dat is niet alleen in de gemeente Tilburg, maar ook in Den Bosch, daar gaan ze ook mee met Heesch-West, ook een grootschalig industrieel complex met grootschalige logistiek. En de heer Philippart heeft toch een tweeledige boodschap afgegeven-

De **voorzitter**: Wilt u het kort houden.

De heer **Van Hattem** (PVV): -over de arbeidsmigranten. Dus nogmaals mijn punt: wat blijft er over van die boodschap van GroenLinks? Is het alleen maar: als er een klimaatsausje overheen zit, dan kan opeens alles bij die grootschalige bedrijventerreinen, of wordt er echt gekozen voor groen landschap, een groene leefomgeving-

De **voorzitter**: Uw punt is, denk ik, helder, mijnheer Van Hattem. Mevrouw Roijackers gaat antwoord geven en gaat dan ook verder met haar betoog.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Zeker, want u spreekt nu met de Provinciale Statenfractie en mijn voorgangers hebben zich over Wijkevoort in het kader van het ontwikkelbedrijf expliciet uitgesproken, en dat was niet positief. Dus u kent ons standpunt als Provinciale Statenfractie, maar u heeft zo'n warme belangstelling voor de Tilburgse dynamiek, dat – ik weet niet of het in uw partij is toegestaan om in twee gemeenteraden te zitten, naast uw lidmaatschap van de Eerste Kamer en van onze Staten –, maar u moet uw vragen dáár neerleggen. En zij, onze fractie aldaar en onze bestuurder, als u haar spreekt, kunnen uitleg geven en duiding, zoals ze bijvoorbeeld keurig op hun website hebben gedaan, wat de afwegingen zijn geweest rond Wijkevoort. En deze grote woorden over principes werp ik, voorzitter, bij dezen echt verre van me, want ik vind dat dat veel te ver gaat en ook onze integriteit ten aanzien van specifiek dit dossier eigenlijk te grabbel gooit.

De **voorzitter**: Wilt u verder gaan met uw betoog? U bent helder.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja.

Wonen, vooral transformatieverkenningen, hoewel ze in Breda overduidelijk al verder zijn inmiddels. Met op pagina 32 iets interessants, want in 2009 reserveerde Provinciale Staten 250 miljoen voor woningbouw. Daarbij vormden we uit de algemene middelen een risicoreserve van 3,6 miljoen euro, die inmiddels is opgeheven, maar waarbij het surplus gaat naar de reserve ontwikkelbedrijf. En dan komen we bij het kernpunt wat GroenLinks betreft, want de reserves van het ontwikkelbedrijf zijn 235 miljoen euro. GS leggen onvoldoende uit waar de miljoenen precies voor nodig zijn en inmiddels – het is al vaak gedebiteerd – komt de ratio weerstandsvermogen uit boven 1,79 procent, ruim boven de bandbreedte die overheden met elkaar hebben afgesproken in het Besluit begroting en verantwoording, waar de provincie zelf naar verwijst. Maar het is nog erger dan de provincie in dit Statenstuk tegen ons zegt, want GroenLinks heeft technisch uitgevraagd bij de begroting en u kunt nu de beantwoording van de technische vragen even nazoeken, om te verifiëren wat ik nu ga zeggen. Als wij zouden aframen tot die 1,25 procent die overheden zien als de bovengrens van waar je reserves toe kunt oppotten, dan kom je uit op 9,7 miljoen euro, niet op 7 miljoen, maar op 9,7 miljoen euro, die je zou kunnen besteden aan zaken in het algemeen belang. Ga je aframen naar 1,0, dan zit je nog net onder dat gemiddelde, dan kom je uit op 14,2 miljoen euro, wat een ander licht zet op de keuzes die we blijkbaar volgende week bij voorstel van het college moeten gaan maken met elkaar.

Het hoeft geen betoog dat ik het terugbrengen van de ratio weerstandsvermogen wenselijk vind, want GroenLinks vindt niet dat wij gemeenschapsgeld moeten oppotten. We vinden het dan ook echt bezwaarlijk dat ons nu wordt voorgesteld om beslispunt 2 toch te gaan nemen. Wij zijn er voorstander van dat te gaan doen bij de begroting, waar het thuishoort. Want in die begroting wordt ons intussen wel gevraagd toe te werken naar een bezuinigingsopgave van 30 miljoen euro. Er wordt bij alle beleidsvelden, met uitzondering van mobiliteit, voorzien in een achteruitgang. De gedeputeerde voor mobiliteit en financiën zei net iets anders tegen ons bij het vorige agendapunt, maar als je kijkt in de begrotingsstukken op pagina 133, dan zie je dat het beleidsveld mobiliteit, die twee thema's bij elkaar opgeteld, de enige is die groeit in de loop van de komende vier jaar. Wij rekenen ons in de jaarbegroting arm, maar ons ontwikkelbedrijf werd ouderwets rijk en dat ontwikkelbedrijf ondersteunt vooral het beleidsveld economie. Mobiliteit blijft dus ongemoeid en je zou kunnen zeggen: goed gedaan VVD.

Volgende week gaat het over de miljoenenbezuiniging die vooral ook de VVD-agenda uitvoert dat je cultuur en samenleving wel mag afbouwen, en ook dat het met de natuur wel wat minder kan. We mogen dit geld, die 9,7 miljoen euro, of die 14,2 miljoen euro, dus blijkbaar niet inzetten om op die beleidsvelden de harde klappen wat te verzachten, en dat is extra wrang op een dag dat wij vanochtend in de themavergadering zijn toegesproken door de verenigingen en de ondernemers en de organisaties die al vele jaren actief zijn in Brabant op het gebied van sociale veerkracht. Op ons verzoek valt het financiële besluit volgende week en

wij vinden inderdaad dat het beheerstatuut gewoon moet veranderen, om te zorgen dat we integraal de financiële afweging maken. Daarom dienen wij samen met de SP en andere die motie in. GroenLinks vindt dat het ontwikkelbedrijf deels mooie dingen doet, maar is nog niet overtuigd van de noodzaak om de ratio weerstandsvermogen zo groot te houden, terwijl elders zo'n verschraling toeslaat. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan is nu het woord aan de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Dit Statenvoorstel vraagt de vrije financiële ruimte binnen de risicoreserve van het ontwikkelbedrijf in 2021 niet af te ramen vanwege "de ontwikkelingen in de portefeuille van het ontwikkelbedrijf". En om welke ontwikkelingen gaat het dan? Ik citeer: "de thema's stedelijke transformatie, energietransitie en economie, die naar verwachting een fors beslag zullen gaan leggen op het investeringskrediet en de risicoreserve van het ontwikkelbedrijf." Daar is dus 'fors' geld voor nodig. Verantwoordelijk FvD-gedeputeerde Eric de Bie geeft in het meerjarenperspectief aan, en ik citeer: "te zoeken naar meerwaarde. Hierbij is het ontwikkelbedrijf een verbindende schakel." Hij ziet blijkbaar een grote meerwaarde in de klimaatkolder van de energietransitie, want daarover wordt gesteld, en ik citeer: "Er wordt ingezet op de versnelling en verbreding van de energietransitie. We zien deze transitie als een gedeelde opgave waarvoor draagvlak en draagkracht van groot belang zijn."

En voor de energietransitie worden ook projecten genoemd. Allereerst de aardgasvrije wijken. Het Rijk selecteert een aantal gemeentelijke projecten, waarbij wordt gesteld, en ik citeer: "Mogelijk kan de provincie een rol spelen bij de niet geselecteerde initiatieven." Dus van deze toch al totaal onrendabele en onzinnige projecten gaat dit college dus ook nog de meest onrendabele ondersteunen! De inzet op aardgasvrije wijken is absurde kapitaalvernietiging. Kan GS aangeven waarom ze het ontwikkelbedrijf voor deze klimaatgekte inzet?

Dan komen we ook nog bij wind- en zonne-energie. Het ontwikkelbedrijf werkt met de Kempengemeenten aan "grootschalige zonne- en windenergie", evenals in Waalwijk en Geertruidenberg. Hoe zit het met draagvlak onder de burgers bij deze verwoesting van landschap en leefomgeving?

Verder, en ik citeer: "Met de gemeenten Den Bosch en Oss is een samenwerkingsovereenkomst gesloten en loopt een verkenning van de mogelijkheden van duurzame energie in het poldergebied tussen Den Bosch en Oss." Via het ontwikkelbedrijf wordt dus het megawindpark Duurzame Polder mogelijk gemaakt. Waar nota bene de FvD eerder terecht tegen ageerde, gebruikt nu hún gedeputeerde het ontwikkelbedrijf om dit park op te tuigen! Waar is hier het draagvlak, nu onder andere in Rosmalen en Lith massaal verzet is tegen deze windturbinehel? Graag een reactie van het college.

Het meerjarenperspectief bevat ook de nodige verkenningen voor grote logistieke blokkendozen, zoals het project Heesch-West. Hier is sprake van stevig verzet en ruim 1300 zienswijzen van omwonenden. En Wijkevoort in Tilburg, waarover wordt gesteld dat, en ik citeer: "er aandacht is voor natuur en landschap" en "bedrijven en natuur zijn in evenwicht met elkaar". De omwonenden weten wel beter, zij tekenen massaal protest aan tegen deze logistieke megablokkendozen, waarmee heel hun groene leefomgeving zal worden verruïneerd. En hoezo draagvlak en draagkracht van groot belang als een burgerinitiatief voor een referendum hierover door de Tilburgse raad geweigerd wordt? Hoe kan dit college daar dan tóch via het ontwikkelbedrijf aan meewerken, als draagvlak niet serieus wordt genomen?

Om de ellende van de verdozing compleet te maken, helpt het ontwikkelbedrijf ook mee aan het Logistiek Park Moerdijk. Is daar oog voor draagvlak bij de omwonenden? En draagkracht, wat moet dat betekenen bij deze logistieke parken? De massale inzet van arbeidsmigranten in zulke blokkendozen in plaats van werkgelegenheid voor onze Brabanders?

Motie M175-2020

“Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 6 november 2020;

ter bespreking van Statenvoorstel 74/20 Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf 2020;

constaterende dat:

- het college via de tussenkomst van het Ontwikkelbedrijf inzet op een veelheid aan grote plannen met een forse impact op de leefomgeving en de leefbaarheid in Brabant en van de Brabanders;

- draagvlak ontbreekt voor deze plannen of niet vastgesteld is of er sprake is van draagvlak;

overwegende dat:

- draagvlak een belangrijke pijler uit het Bestuursakkoord is;

dragen GS op:

- dat ook bij projecten via het Ontwikkelbedrijf sprake moet zijn van draagvlak onder de (betrokken) Brabanders en dat deze projecten daarom referendabel moeten zijn;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Patricia van der Kammen, PVV.

De **voorzitter**: Dank u wel voor uw eerste termijn. Dan geef ik nu het woord aan de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. GS vragen ons twee dingen: het meerjarenperspectief van het ontwikkelbedrijf vast te stellen en het weerstandsvermogen boven de normindicator niet af te romen. Over allebei die dingen wil ik kort iets zeggen; ik heb maar twee minuten.

Het meerjarenperspectief vaststellen: zeker. Er zijn zo weinig stukken waar onze fractie zo enthousiast van wordt als over het meerjarenperspectief van het ontwikkelbedrijf. Het zit er allemaal in: meerwaardebenadering, integraal werken, samen met de buitenwereld en – dat is het allerbelangrijkste – echt iets realiseren, iets voor elkaar krijgen. De provincie is vaak toch een beetje een beleidstijger. Hier krijgen we iets voor elkaar en onze fractie is, en dat weten jullie, bij uitstek team ontwikkelbedrijf.

Nou, dan de financiële kant van het verhaal: niet afromen van het weerstandsvermogen boven de normindicator. Wij vinden het een hele, hele verstandige keus van GS om dat nu niet te doen. Daar geven GS drie redenen voor, en dat kunnen we ons ook goed voorstellen. 1. Onzekerheden die buitengewoon zijn, buitengewone tijden vanwege de Covid-crisis. 2. De ambities voor nieuwe projecten. Nou ja daar zijn wij juist heel blij mee, hoe meer ambitie hoe beter, de onderwerpen die genoemd worden, prima. 3. Ja, deze tijd, deze crisis, vergt toch wel investeringen van de overheid. We kunnen ons hier ook een beetje uit de crisis investeren. Het levert werkgelegenheid op, maatschappelijk rendement, gekoppeld aan financieel rendement voor de provincie. Dus wij zijn hier gewoon echt een groot voorstander van. En tegen de partijen – ik spreek mevrouw Roijackers dan misschien een beetje aan –: als u middelen voor cultuur en samenleving wilt regelen, dan kunt u ook gewoon naar de knelpuntenbuffer kijken, de vrij beschikbare bestuursakkoordmiddelen, in plaats van het ontwikkelbedrijf aanspreken. Dus in die zin, wij zouden daar dan veel eerder voor kiezen. Van harte steun voor dit voorstel.

En dan als laatste punt de motie die de SP heeft gemaakt omtrent het integraal behandelen met de begroting: daar zijn wij gewoon een groot voorstander van, en die dienen wij mede in.

Dank je wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ah, kijk! Ik denk al!

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja dat is wel een beetje uitlokken natuurlijk hè? Natuurlijk is er een knelpuntenbuffer, maar wij kunnen deels wel volgen wat wordt opgebouwd, het betoog dat wordt opgebouwd in die begroting, dat het de komende jaren echt wel gaat teruglopen, en die rentestand en dat soort zaken. Het accres gaat iets beter dan verwacht, maar toch, weet je: het wordt krapper. Dus als we aan de ene kant dit ontwikkelbedrijf hebben, zo redeneren wij, met deze opgepotte miljoenen – 9,7 kan er zo van af –, en aan de andere kant hebben we die opgave rond cultuur – het gaat zo slecht met de gezelschappen – en sociale veerkracht, en natuur trouwens, dat gaan wij als GroenLinks natuurlijk niet vergeten, dan vinden wij het echt gerechtvaardigd. Ik heb ook betoogd hè, dat wij in het verleden geld uit de algemene middelen hebben gehaald dat nu wordt opgepot, extra, weer in dat ontwikkelbedrijf, in die reserve, het gaat gewoon weer terug wat ons betreft en het komt in beweging voor de Brabanders. Zó hebben wij hem geredeneerd.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, nou fijn dat u dat nog een keer schetst. Het is een kans om dat nog een keer te doen. Wij redeneren precies omgekeerd. Wij vinden de meerwaarde van het ontwikkelbedrijf voor Brabant, zeker in deze tijden, zo enorm, dat we daar juist in willen investeren. Ik ben het met u eens: we zullen moeten ombuigen financieel gezien, de wijze waarop GS dat doen is ook niet helemaal de wijze waarop de PvdA-fractie dat zou doen, maar goed, als er dan iets verschoven moet worden, dan kijken wij dus naar de vrij besteedbare middelen die er gewoon zijn en gaan we juist de maatschappelijke meerwaarde die een ontwikkelbedrijf kan genereren zeker in stand laten.

De **voorzitter**: Daarmee zijn we volgens mij aan het einde gekomen van deze bespreking hè? Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. 50PLUS is in het algemeen tevreden over het werk van het ontwikkelbedrijf, wat niet wil zeggen dat alle projecten ons aanspreken, omdat draagvlak niet altijd voldoende wordt meegenomen en de aard van de projecten ons niet altijd aanstaat. Maar dat is een andere discussie.

Terug naar het voorstel. Vanmorgen hebben we het gehad over goede kaders stellen, om te kunnen controleren en beslissen. Nou, hier is het kader duidelijk: een weerstandsvermogen tussen 0,75 en 1,25. Wij willen hier dan ook niet van afwijken, mede omdat, zoals ook al eerder is gezegd, weerstandsruimte en risicoreserve voldoende is. En als men hier van af had willen wijken, dan hadden wij een voorstel verwacht om het kader voor het weerstandsvermogen aan te passen en niet meteen de 7 miljoen euro toe te eigenen als extra reserve.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Van der Wel-

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter!

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik had nog een interruptie op de PvdA binnen de termijn van de PvdA.

De **voorzitter**: Die heb ik niet op tijd kunnen zien. U was trouwens nog in beeld, dus u had ook even kunnen roepen, maar goed, dan geef ik u nog even de ruimte om die interruptie te doen.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel. Even in alle scherpthe richting de PvdA: begrijpen we nu goed in Brabant dat voor de PvdA stenen gaan voor mensen?

De heer **Smeulders** (PvdA): Hahaha! Ja, dank je wel, voorzitter. Ik wilde beginnen met: ik ben altijd in voor een goed gesprek met mevrouw Roijackers, en daarom geef ik nog graag antwoord op haar vraag, ook buiten mijn termijn, maar ik vind dit geen goed gesprek. Ik vind het echt heel platgeslagen en simplistisch. Voor de PvdA gaan stenen niet per se voor mensen, daar moet je juist een heel afgewogen afweging in maken. Dat wil niet zeggen, mevrouw Roijackers, dat het dan zo hoeft te zijn dat je niet gaat investeren in het ontwikkelbedrijf en wel bijvoorbeeld in samenwerking, of in cultuur, want ik denk dat we het allebei doen. Dus ik vind wat u doet toch een beetje kort door de bocht, en daar doe ik niet aan mee.

De **voorzitter**: Goed, volgens mij was dit wel voldoende. Mijnheer Van der Wel, had u nog-

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Geen interruptie.

De **voorzitter**: Oké. Kan ik dan gaan naar de heer Van den Broek, of ga ik dan te snel?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ik heb geen interruptie, maar ik heb wel een bijdrage.

De **voorzitter**: Ja, precies, dát was het! Ik dacht al: weigert u hem nou, of zo, maar dat is niet zo. U heeft het woord en daarna gaan we naar mijnheer Van den Broek. Mijnheer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Ja, 175 miljoen, maar even afgerond in tweeënhalve minuut, dan kun je alleen tot de kern komen. Wat ons betreft moet de provincie zich meer richten op de kerntaken. Het ontwikkelbedrijf presenteert een aanzienlijk eenzijdig programma, gericht op vooral economische ontwikkeling. De provincie bemoeit zich met van alles en nog wat, doet grote investeringen en neemt aanzienlijke risico's, en de provincie stuurt graag projectontwikkelaar en ondernemer met belastinggeld. Een voorbeeld zijn de vele industrieterreinen, de goedkope gronden voor meer van hetzelfde, zoals de XXL-terreinen, ten koste van het Brabants landschap. Heesch-West wordt genoemd en Wijkevoort. Wat je ziet, is dat de provincie deels uitvoerend is, deels financier en deels vergunningverlener. Wat ons betreft bijt dat elkaar flink. Want aan de andere kant moeten we de provinciale belangen wel verdedigen, zoals natuurbescherming en ons landschap. Het moet niet zo zijn dat we een provincie hebben die bedrijven door en langs de regels laat werken zonder een faire balans en een gelijk speelveld. Voorbeeld is wat we zien op een nieuw industrieterrein in Oosterhout, Rodenburg Polymers: dicht gelegen tegen de natuur is er wel degelijk sprake van aantasting van het landschap en de natuur wat ons betreft. En wat ons betreft zien we ook dat Provinciale Staten veel te weinig mee worden genomen in de verschillende projecten. Ik ben blij met de steun van D66 onder andere, en misschien ook andere, om die individuele projecten gewoon wat meer voor het voetlicht te brengen, dus gewoon meer te praten over: is dat nu echt wel zo, voldoen die projecten echt aan de zaken waarvan wij hier denken dat ze aan voldoen?

Als laatste wil ik zeggen dat we de projecten met een speciaal sociaal rendement wel belangrijk vinden. Dat betekent dus ook bijvoorbeeld projecten waarbij het erfgoed gebruikt wordt, want dat is wel een kerntaak van de provincie. Dat soort projecten vinden we wel belangrijk, maar voor de rest vinden we wel dat er een beter afwegingskader moet komen en dat we als Provinciale Staten meer met elkaar op de details moeten gaan letten.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie van de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u voorzitter. Ja, ik hoor Van der Wel spreken, aan het begin van zijn betoog, over speelgeld. Is hij het misschien met mij eens dat er bij zo'n ontwikkelbedrijf toch wel erg sterk sprake is van speelgeld zoals het handgeld dat eerder destijds door gedeputeerde Pauli werd gebruikt in de sector economie, dat dit ook een vorm is waarbij het college wel heel erg de vrije hand heeft om geld in te zetten voor allerlei projecten, waarin ze via allerlei integrale kaders de boel aan elkaar kunnen knopen, waarbij de Staten dus eigenlijk te weinig invloed hebben op de sturing van die projecten?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Nou ja, goed, samengevat: de heer Van Hattem noemt het woord 'speelgeld', dat heb ik zelf niet genoemd, maar ik ben wel heel kritisch over de rol van GS in dezen en de vrijheid die PS hier geven in dit investeringsprogramma. Als je het op de man af vraagt, zijn er maar heel weinig Statenleden die precies weten wat de verschillende projecten inhouden en in die zin ben ik het helemaal eens met de heer Van Hattem dat we hier veel geld in hebben zitten, dat we aanzienlijke risico's nemen, dat we als PS te weinig aan het stuur zitten en dat we dus, ja, eigenlijk helemaal niet weten of het wel voldoet aan al die kaders die wij eigenlijk met elkaar hebben afgesproken. Dus ja, er zit te veel ruimte voor GS wat ons betreft in dit programma.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dan is het inderdaad een freudiaanse verspreking geweest waar we elkaar goed in kunnen vinden.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel verder?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Nee, voorzitter, netjes binnen de tweeënhalve minuut.

De **voorzitter**: Zeker. Oké, dank u wel. Dan ga ik naar de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Inhoudelijk een prima stuk, een prima Statenvoorstel, ons ontwikkelbedrijf, meerjarenplan. Inderdaad: inhoudelijk jaarlijks moeten we dit wel gaan bespreken. Ik denk dat dat iets is wat we vanmorgen met 'Sturen met kaders' ook duidelijk hebben gemerkt met elkaar, dat dat belangrijk is. De discussie vandaag blijft wel enigszins hangen op het financiële aspect en de financiële ruimte, hoe we daarmee omgaan. Bij het voorstel, punt 2, de vrije financiële ruimte binnen de risicoreserve, heb ik dan ook een tweetal vragen die ik graag aan de gedeputeerde zou willen voorleggen. Het college stelt voor om het overschot niet terug te laten vloeien naar de algemene reserve en als buffer vast te houden voor de risico's onder andere als gevolg van corona. Daarom de vraag: kunt u een ruimere onderbouwing geven van de risico's, en graag andere dan corona, waardoor het college dit voorstel doet om het overschot als buffer aan te houden? Graag uw toelichting.

Mede door de uitspraak van de Raad van State inzake het toestaan van de regel externe saldering in de zaak Logistiek Park Moerdijk valt een behoorlijk gereserveerd bedrag aan risico vrij. Kunt u ons aangeven wat hier de omvang van is? En wat zijn de voornemens van het college om met deze vrijgekomen gelden te gaan doen? Ik verwacht graag de toelichting van de gedeputeerde hierop alvorens ik er verder in de tweede ronde op inga.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik als laatste het woord aan de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter. Ik wil u even meenemen naar 2009. In 2009 hadden wij een knetterend debat in de Brabantse Staten naar aanleiding van een rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over het grondbedrijf toen nog. Dat knetterende debat heeft eigenlijk een hele mooie uitwerking gehad, want daaruit is een nieuw beheerstatuut

ontstaan, eerst op het grondbedrijf, later op het ontwikkelbedrijf en zijn wij ook door de rekenkamer erop gewezen dat wij onze controlerende taak hierop beter zouden moeten uitvoeren. Daarnaast heeft het opgeleverd dat we daarmee ook een nieuw format hebben gekregen waarlangs we de projecten konden beoordelen en konden volgen naar de toekomst toe en telkens goed op de hoogte werden gehouden van de stand van zaken. Het heeft ook een aantal nieuwe spelregels opgeleverd tussen GS en PS, onder andere over de informatievoorziening in allerlei projecten, over het risicomanagement en bijvoorbeeld ook een specifieke passage over de aankoop van gronden en opstallen in andere provincies. Dat had ook een geschiedenis met 2009. Deze Statenbehandeling leent zich er niet voor om die controlerende taak hier uit te voeren met elkaar, maar dat was wel nadrukkelijk de opdracht van de rekenkamer en ik zie dat zowel bij de Staten als bij GS we aan het verslappen zijn op het nakomen van die afspraken. Want bijvoorbeeld in het voorjaar werden we verrast dat het college opstallen had gekocht in andere provincies, waarvan je de vraag kan stellen van "zijn we daar als Staten ook goed over geïnformeerd?" Afgelopen week werden we verrast als Staten over de aankoop van CSM. Ondanks dat, denk ik, heel veel partijen er inhoudelijk mee in kunnen stemmen, hebben we hier afspraken over gemaakt in het beheerstatuut en vinden we er niks van terug in wat hier nu voorligt met elkaar. Als het gaat over de uitspraak van de Raad van State over Moerdijk: die uitspraak is al geweest, maar we behandelen hier nu nog een stuk dat eigenlijk nog verwijst naar die uitspraak die moet komen, terwijl we nu al een meerjarenraming moeten vaststellen, terwijl we nu het gesprek hadden moeten voeren met het college van "welk risicoprofiel is er nou nog over?" en dergelijke. En daarom vind ik het dus ook niet goed om het op deze manier te bespreken. We moeten echt volgens mij nog eens een keer als Staten de conclusies van de rekenkamer doorlezen en met elkaar in een, wat mij betreft themabijeenkomst dieper ingaan op het hele ontwikkelbedrijf en de portefeuille die daar zit, om vervolgens de financiële discussie dan ook echt bij de begrotingsbehandeling vast te kunnen stellen. Want ik vind het veel te kort door de bocht om nu al te zeggen van "we hebben 1,25 als weerstandsvermogen, maar alles wat eroverheen gaat, ach: dat laten we maar zitten", terwijl we niet eens weten op heel veel lopende projecten wat op dit moment het risicoprofiel daarin is. Die opmerking wil ik meegeven, om als Staten hiervan te leren, maar zeker ook richting het college van GS om ervan te leren en nog eens een keer notie te nemen van de afspraken die we met elkaar gemaakt hebben en ook in de informatievoorziening naar de Staten het college op te roepen om zich te houden aan de spelregels die we met elkaar gemaakt hebben, zodat wij voldoende in staat worden gesteld om onze controlerende rol daarin ook daadwerkelijk uit te voeren.

De **voorzitter**: Dank u wel. Met uw bijdrage zijn we gekomen aan het einde van de eerste termijn van uw Staten. Ik stel voor dat we gaan schorsen en dat we om zes uur weer beginnen. Ik begrijp dat u normaal gesproken ook een snack krijgt in de Statenzaal, die zult u dan thuis even zelf moeten organiseren. Tot zo meteen.

Schorsing (17.42-18.00)

De **voorzitter**: Dames en heren. Op mijn telefoon is het zes uur en we zouden om zes uur verder gaan. Ik heropen de vergadering. Het woord is aan gedeputeerde De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Alvast in z'n algemeenheid reagerend: de middelen van het ontwikkelingsbedrijf moeten revolverend, marktconform en met afgedekte risico's worden uitgezet, maar dat wil niet zeggen dat het risicoloos is. De provincie heeft geen coronafonds, dus dat betekent dat het ontwikkelingsbedrijf in z'n eigen reserves moet voorzien. Niemand kan de toekomst voorspellen. Wij voorzien in dit coronatijdperk tegenvallers, en die kunnen niet mals zijn. Normaal gesproken zou 7 miljoen euro aan het einde van het begrotingsjaar toekomen aan de algemene risicoreserve, omdat inderdaad de ratio groter is dan 1,25, maar in dit geval willen wij daar een uitzondering op maken. Wij verwachten echt meer risico's,

en dat komt niet zomaar uit de lucht vallen. Wij willen in deze tijd meer vet op de botten hebben. Dat is een kwestie van gezond verstand en een gedegen financieel beleid en ik ben blij dat ik dat van verschillende fracties ook gehoord heb.

De risico's zijn moeilijk te bepalen. Je ziet risico's niet altijd, maar dat ze er zijn weet je, want de lockdown duurt nu steeds langer. We weten niet hoe lang die duurt en daarmee worden de economische gevolgen ook steeds ingrijpender. Je moet dan met name denken aan de afwaardering van vastgoed. Op het moment dat wij daar een hypotheekrecht op zouden hebben, zou daar een tekort op kunnen komen. Dat is nog allemaal koffiedikkijken, maar ik denk dan vooral nu aan concrete situaties, bijvoorbeeld het project Catharinadal, daar hebben wij een bedrag van 2,2 miljoen euro uitgeleend, er is uitstel van betaling verleend, de kazerne in Eindhoven, 750.000 euro is daar uitgeleend, en het Monumentenfonds 4,9 miljoen euro, daar is ook uitstel van betaling. Dat wil niet zeggen dat we die bedragen allemaal kwijt zijn, dat dat het risico is, maar het betekent wel dat de risico's potentieel aanzienlijk zijn. En dan hebben we het nog niet over eventuele domino-effecten, dat, als de crisis helemaal toeslaat, dan versterkt dat vaak-

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil interrumpeert u, mijnheer De Bie.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik kan het helemaal volgen wat de heer De Bie zegt, die ook aangeeft: we lopen tegen een aantal risico's aan. Alleen, wat mij wel bevreedt, is dat we in deze rapportage die zaken niet terugzien. U komt met een aantal heel concrete voorbeelden, en ik snap dat ook, alleen, die zou ik dan ook graag verwerkt willen zien in de meerjarenplanning zoals we die vaststellen. Kijk, want dan kun je goed de afweging maken als Staten van: hoeveel vet op de bot hebben we nodig, waar moeten we ongeveer rekening mee houden? Ik vond dit nog een rapportage die eigenlijk flink gedateerd is op een heel aantal punten.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, dat kan. Ik zal uw opmerking ter harte nemen, maar feit is dat dit de stand van zaken is.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil geef ik nog een keer het woord, dan ga ik naar mevrouw Roijackers en dan kom ik bij u terug.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, want ik vind dit toch te kort door de bocht, mevrouw de voorzitter. Neem bijvoorbeeld alleen al hoe er gesproken wordt over LPM, terwijl daar gewoon eigenlijk al een maand geleden een aantal ontwikkelingen zijn geweest. Dan wil ik toch van de gedeputeerde horen – kijk, want ik vind het onze verantwoordelijkheid om hier ook onze controlerende rol op uit te oefenen, en ook gewoon scherp in te zijn –: op welke wijze neemt u ons dan ook in de komende maanden mee om wel die scherpere erin te krijgen? Want blijkbaar gebeurt er veel, blijkbaar staat er veel op de rol en daar wil ik dan ook vanuit onze verantwoordelijkheid in meegenomen worden, dus toch een concreter antwoord van de heer De Bie daarop.

De **voorzitter**: Ik geef nu het woord aan mevrouw Roijackers en daarna kunt op allebei antwoorden. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter. De partij van de heer De Bie zit nog niet zo lang in onze Provinciale Staten, maar ik kan zeggen: het is zó moeilijk om grip te krijgen op het ontwikkelbedrijf. Ik zit nu ijverig mee te schrijven met de bedragen over Catharinadal en de kazerne Eindhoven, en die 4,9 miljoen bouwt zich ook

een beetje op, zal ik maar zeggen, maar ik wil me echt aansluiten bij wat de heer Vreugdenhil zegt. Wat denkt de gedeputeerde over de Staten nu informeren over grote bedragen en grote risico's, afgezet tegen het feit dat we natuurlijk volgende week echt een besluit hierover gaan nemen met elkaar?

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, je zou verwachten dat het huidige systeem voorziet in het meenemen van de Staten, maar dat is kennelijk niet het geval, dus dat moeten wij ons aantrekken. Ik zou eigenlijk aan u willen vragen: wat heeft u nodig? En als we dat dan doen, zouden we het in een themavergadering kunnen bespreken.

Als het gaat over LPM, mijnheer Vreugdenhil: dat is tamelijk recent. Alle stukken, meerjarenperspectief, begroting en dergelijke, hebben een aanlooptijd nodig en dat kon niet meer meegenomen worden. Maar u heeft in de Statenmededeling wel kennis kunnen nemen van de ontwikkelingen bij LPM.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): De heer Vreugdenhil heeft expres ook LPM genoemd, daar heeft hij namelijk het vizier op, heel goed. Wij hebben het vizier op Ruimte voor ruimte, op de glastuinbouw in Deurne en bij de Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij. Is het zo dat bij die zaken ook nog een extra risico wordt gelopen ten opzichte van de eerdere afboekingen die wij als Staten al hebben moeten doen? Staat die ook bij het rijtje coronarisico's van de gedeputeerde?

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter. Kijk, ik ben niet aan het proberen vervelend te doen, ik probeer de grip erop te houden. U zegt: nou, misschien moeten we kijken. Misschien kan ik daar een voorzet in doen. Zou het niet goed zijn om voor het eind van het jaar nog een keer een update te geven van de hele portefeuille, met de risico's die zich nu aan het ontwikkelen zijn, zodat we daar gewoon goed de scherpste in hebben en gezamenlijk op kunnen trekken in: hoeveel geld is er nodig, hoeveel geld moeten we reserveren om onze rol daarin te kunnen spelen en u ook de ruimte te geven om richting eind van het jaar dan ook die Statenmededelingen die gedaan zijn te vertalen richting dan ook de portefeuille zoals die er ligt? Want dat is onze taak, die wij hier nu uit moeten oefenen om daar toezicht op te houden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou, ik kan u zeggen: er zijn verder geen extra risico's, in ieder geval in concrete zin, bekend. Wij voorzien wel dat ze mogelijk komen, juist vanwege de ingrijpende corona-economische gevolgen, maar op dit moment zijn er geen andere projecten dan de drie die ik genoemd heb. Dus daarmee beantwoord ik de vraag van mevrouw Roijackers, en ik denk ook van mijnheer Vreugdenhil.

De **voorzitter**: Maar de heer Vreugdenhil doet nog een voorstel.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Volgens mij heb ik een heel concreet voorstel gedaan, om voor het eind van het jaar nog een update te geven, zodat wij dan ook die scherpste hebben. Want wij snappen dat we in een tijd zitten waar veel verandert, waarin ook grote projecten nu door de provincie-, en dat is ook goed hè op een aantal dingen, kijk naar CSM, maar wat wel forse invloed kan hebben op deze portefeuille die hier ligt. Dus voor het eind van het jaar dan die update nog.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ik wil u best een update geven voor zover dat zou afwijken van de stukken die u al heeft, maar in principe zijn de stukken juist vermeld, en ik heb dat nu aangescherpt met de drie zaken die net zijn vermeld. Dus het biedt gewoon geen meerwaarde. Alle risico's zijn verder voorzien, dus die zijn afgedekt.

De **voorzitter**: Ik begrijp dat u toezegt – tenminste: dat hoorde ik net – dat, mochten er wijzigingen zijn, dan geeft u een update.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Voor zover dat inderdaad het geval is, ja. Maar ik zeg u al: alle risico's zijn voorzien, dus ik schat in dat daar niet veel uitkomt.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil, tot slot.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, maar dan wordt het toch wel lastig, want u zegt "ik heb alle risico's in beeld, ik heb ze voorzien", maar toch zegt u "ik moet ver boven die 1,25 gaan als weerstandsvermogen". Ja, en dat wringt dan met elkaar. Dus aan de ene kant zegt u "nee, er gaat nog heel veel komen" en aan de andere kant "nee, dit heb ik al scherp". U geeft mij niet het voldoende comfort, eigenlijk voel ik hiervan: hé, we moeten hier nog op een aantal punten toch even stevig doorprikken, gewoon vanuit onze controlerende rol, want hier zijn nog een aantal vragen over te stellen.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Dat vind ik toch jammer, dat u dat zegt. Ik heb net geprobeerd duidelijk te maken dat er in verband met de coronacrisis hele grote onzekerheden zijn, en dat zijn ook onzekerheden, risico's die zich niet hoeven voor te doen, maar we houden daar rekening mee. Het ontwikkelbedrijf is op zich gezond, maar dit is zo'n extreme situatie, dat wij van mening zijn dat we nu even pas op de plaats moeten maken en dat wij met het meerjarenperspectief over een jaar eigenlijk komen met een gedegen plan en dan een voorstel doen over hoe dit verder moet worden afgewikkeld.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, ik hoor een grote voorzichtigheid aan de kant van de gedeputeerde, die ik voor een deel ook wel kan volgen, maar is het niet ook zo dat die voorzichtigheid ook in acht genomen zou moeten worden bij onze reguliere begroting? Waarom zou het zo zijn dat we dat wel doen specifiek bij het ontwikkelbedrijf, maar dat er aan de andere kant, bij onze reguliere begroting en de doorwerking van het bestuursakkoord, toch die forse bezuinigingsopgave ligt?

De heer **De Bie** (GS, FvD): In mijn optiek hebben we zowel in het meerjarenperspectief als in onze begroting bijzondere voorzichtigheid betracht, dus ik kan de vraag verder niet goed plaatsen en ik zou ook niet weten hoe we dat anders zouden moeten doen.

De **voorzitter**: Ik geef nog één keer de ruimte om te interrumperen, want we zijn er ruim doorheen. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Binnen de coronacrisis is niet aan ons gevraagd, als Staten, om ten opzichte van het eerdere voorstel bij de begroting nu wat zaken te verzachten, om voorzichtig te opereren. De bezuinigingen zijn fors en grijpen fors in op een aantal sectoren, die dubbel geraakt worden, want die zitten ook door de coronacrisis vaak aan de grond. In plaats van dat we daar nu een rol pakken, een beschermende en voorzichtige rol als overheid, zegt de gedeputeerde nu: dit doen we alleen bij het ontwikkelbedrijf, want

daar hebben we zaken te adresseren – er worden drie voorbeelden genoemd –, maar we doen het niet bij bijvoorbeeld de gezelschappen die vanwege de corona extra geraakt worden door de besluiten van het college.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ik heb het hier over financiële zekerheid en ik hoor u spreken over inhoudelijke zaken. Ik zou zeggen dat die inhoudelijke zaken, de manier waarop het geld wel of niet besteed wordt, in het begrotingsdebat thuishoren. Dat zou niet bij het ontwikkelbedrijf horen mijns inziens.

De **voorzitter**: Dan ga ik nu even naar de heer Spooren, die ook interrumpeert.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter. Ik vraag me af: als in de stukken staat dat de kredietruimte voldoende is en de risicoreserve voldoende is, en we hebben een duidelijk kader staan van 0,75 tot 1,25, dan zie ik de aanleiding niet helemaal om alsnog te kiezen voor afwijking van dat kader. Kan de gedeputeerde daar iets over roepen? Is dan de risicoreserve niet voldoende, of is het weerstandsvermogen dan ook niet voldoende? Staat er dan iets verkeerd in de rapportage?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou, kijk: het beheerstatuut is gemaakt voor de normale economische situatie, waarin je ups en downs hebt, die dan dus worden opgevangen, maar dit is een extreme situatie en juist vanwege deze extreme situatie is het college van mening dat wij eenmalig de rechtvaardiging hebben om de reserve groter aan te houden. Bij het meerjarenperspectief van 2021 wordt daar weer opnieuw naar gekeken en wordt dat herbeoordeeld.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ja. De uitspraak van de Raad van State, als het gaat om LPM, is tamelijk recent geweest. Er komt nu een vrijval ook aan, en dat zal nader uitgewerkt zijn in de jaarafsluiting 2020; dan hebben wij een beter zicht in hoe wij dat kunnen gaan verwerken en wat daar precies de financiële gevolgen van zijn. Kijk ik nog eventjes verder naar de vragen. Het LPM-effect hebben we nu net besproken. De motie van de SP zou ik willen ontraden, omdat ik geen noodzaak zie. Er is hier sprake van een extreme noodsituatie. Eigenlijk weet niemand hoe ver het reikt, wanneer het stopt en wat de economische gevolgen zijn. Dit is ook een eenmalig iets. Wat ik net al zei: ik nodig u uit voor een themavergadering, en dan zouden ook dit soort zaken nog ter sprake kunnen komen. Maar ik zie op dit moment geen aanleiding om de motie aan te nemen.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, voorzitter. Dank u wel. Ik hoor gedeputeerde De Bie zeggen dat dit een eenmalig iets is. Ik ben wel heel erg benieuwd wat hij dan met dat 'iets' bedoelt. Want de systematiek zoals die afgesproken is, om die apart te behandelen van de begroting, is zeker niet eenmalig. En juist vanwege de integrale afweging, juist het kunnen beoordelen van wat wij politiek belangrijk vinden – en daar kunnen wij natuurlijk anders over denken dan andere partijen dat doen –, lijkt het me juist zeer verstandig om het wel integraal te kunnen beoordelen tijdens de begrotingsbehandeling. En ja, de inhoud van de projectenportefeuille kun je gerust apart bespreken in een themavergadering, daar ben ik helemaal voor, maar uiteindelijk de financiële afwegingen horen wat de SP betreft echt thuis bij de begrotingsbehandeling.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ik dacht dat u doelde op met name het feit dat de 7 miljoen euro binnen het ontwikkelbedrijf blijft. Dat is een eenmalige handeling. Het overige wat de heer Everling zegt doet mij verder niet van mening veranderen. Ik zie eigenlijk geen aanleiding om onze handelwijze aan te passen.

Kijk ik naar de overige vragen, met name van de PVV, maar ook van GroenLinks, dan zijn dat eigenlijk vragen die raken aan de meer inhoudelijke kant. Het ontwikkelbedrijf is een instrument, een uitvoeringsmanier om bepaalde beleidsdoelen te bewerkstelligen, maar deze discussie zou volgende week bijvoorbeeld, bij de begroting, gevoerd moeten worden. Als het gaat om het ontwikkelbedrijf, is het puur de financiële ondersteuning waar we het over hebben.

Mevrouw Roijackers had het over 9,7 miljoen in plaats van 7 miljoen euro wat dan de risicoreserve zou zijn. Dat is juist-

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie door de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ik vind het toch een beetje verbazingwekkend wat de gedeputeerde nou stelt, want dit is juist ook geagendeerd om de projecten te kunnen bespreken die in het meerjarenperspectief staan. Het is niet voor niets het meerjarenperspectief inclusief de projecten dat vandaag als Statenvoorstel ligt. Als ik de redenering van de gedeputeerde zou volgen, zou dat betekenen dat, als wij voor dit voorstel zouden stemmen, wij dan niet zouden instemmen met het meerjarenperspectief inclusief de projecten, of hoe moet ik dat dan zien? Want het is toch één geheel? Als wij het verwerpen, dan staan wij wel of niet achter die projecten, hoe verhoudt zich dat tot elkaar?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ja, dan ga ik toch herhalen wat ik zei. Het ontwikkelbedrijf is een instrument, met name financieel gedreven, dat ook wel dienstbaar is aan de beleidsdoeleinden van het college, maar de vragen die gesteld zijn horen thuis bij de inhoudelijke behandeling, bij het vaststellen van de kaders bijvoorbeeld. Daar zou die discussie gevoerd moeten worden en niet zozeer bij het ontwikkelbedrijf.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers-

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, nog een vervolgvraag-

De **voorzitter**: Ja, oké.

De heer **Van Hattem** (PVV): Het meerjarenperspectief gaat juist in op die projecten; die zitten nu ook in het Statenvoorstel. In het verleden was het bijvoorbeeld zo, over de grootschalige erfgoedcomplexen, die werden per project als Statenvoorstel aan de Staten voorgelegd. Er is op een gegeven moment gekozen voor een andere systematiek, om dat via het ontwikkelbedrijf te doen, maar als het nu als een instrument wordt neergezet waar wij verder geen sturing op hebben, dan is het helemaal betekenisloos om het meerjarenperspectief nu voor te leggen aan de Staten. Wat is dan nog de zin van dit Statenvoorstel, los van het financiële deel over het niet aframen?

De **voorzitter**: Ik zie dat de bijdrage van mevrouw Roijackers in dezelfde lijn zit. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Inderdaad, dat klopt. Mijn eerste vraag is inderdaad gesteld door de heer Van Hattem. Ik heb een tweede vraag, want de gedeputeerde zegt net "het ontwikkelbedrijf is vooral een financieel gedreven instrument". Maar hoe kun je dat zeggen op een moment dat de Staten al hebben moeten slikken dat we alleen al op Ruimte voor ruimte 100 miljoen euro hebben moeten afboeken, op de Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij tientallen miljoenen en dat je ziet dat de glastuinbouw in Deurne op

geen enkele manier rendeert? Hoe kun je dan stellen dat het vooral een financieel gedreven instrument is en tegelijkertijd zeggen: "inhoudelijk mogen we hier geen vragen over stellen, doe dat maar volgende week bij de begroting"?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou, met 'financieel gedreven' bedoel ik dat de afwegingen die binnen het ontwikkelbedrijf worden gemaakt met name financieel zijn. De beleidsinhoudelijke afwegingen vinden door de portefeuillehouder daar plaats. Dat is wat ik ermee wil zeggen. Als-

De **voorzitter**: Gaat u maar verder, mevrouw Roijackers krijgt zo het woord.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ik hoorde de heer Van Hattem ook zeggen dat voorheen alle projecten door de Staten kwamen. Ik denk dat dat niet heel doelmatig zou zijn. Ik heb ook van verschillende kanten horen zeggen "we gaan het CSM-terrein aankopen". Dat is een voornemen, want zowel de raad van Breda als uw Staten moeten zich daar nog over uitspreken.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter, het laatste is niet waar. Er is een voorlopige koopovereenkomst getekend, dus dit is niet een voornemen, dit is veel verder dan dat en daar hadden wij echt van tevoren over geïnformeerd moeten worden.

Maar, voorzitter, ik wil toch even het volgende zeggen. Als de heer Van der Maat en de heer Ronnes vandaag de heer De Bie naar voren schuiven voor de beantwoording van de vragen aan de Staten, waarvan geweten had kunnen worden dat wij kritisch zouden zijn, dan hadden ze echt even moeten zeggen dat het ontwikkelbedrijf altijd maatschappelijk gedreven kwesties naar de Staten heeft gebracht als een afweging voor allerlei zeer risicovolle investeringen, zoals daar zijn Ruimte voor ruimte, zoals daar zijn de Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij, zoals daar is de glastuinbouw in Deurne. Daar is niet gekeken van "hier ligt een financieel buitenkansje", daar is gekeken naar "hoe kunnen wij hier meerwaarde creëren" en er is eigenlijk financieel het risico genomen, omdat daar in het schip gegaan werd, en daar worden jullie ook voor geconfronteerd. Graag zou ik toch een reactie willen van GS. Ik vind het echt jammer dat de heer De Bie dit moet beantwoorden, want ik weet dat andere gedeputeerden hier veel meer van op de hoogte zijn.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Mijn reactie is: waar het gaat om de beleidsdoelen die getracht worden te bereiken, daar waar, zeg maar, een soort van onrendabele top zit, daar is het juist de inhoudelijke portefeuille die bijdraagt. Dus daar vindt ook die afweging plaats. Dus ik blijf toch een beetje herhalen wat ik net zei.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **De Bie** (GS, FvD): De moties die ingediend zijn. De motie van de SP hebben we gehad. Dan hebben we de moties van de PVV. Die zou ik willen ontraden, juist ook omdat ze hier, bij het ontwikkelbedrijf, niet thuishoren. De discussie is interessant, maar zou bij de vakinhoudelijke behandeling plaats moeten vinden. Motie 175 zou ik ook willen ontraden. Draagvlak is inderdaad goed, zeker. Voor een referendum is het nu te vroeg. Eerst moet een referendumverordening gemaakt worden, een participatieverordening waar we mee bezig zijn. Wij nemen daar de Staten nog in mee. U bent er ook allemaal al als fractievoorzitter voor benaderd. In die verordening gaat ook bepaald worden welk type besluit onderhevig gaat worden aan een referendum. Dus ik vind dit nog net iets te voorbarig.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Wat mij werkelijk verbaast, is dat het te vroeg is. We zijn nu al een hele poos op dreef met het nieuwe college en er is beloofd dat er een referendum zou komen. Nu zitten we straks met bepaalde projecten, die worden opgetuigd vanuit het ontwikkelbedrijf, onder andere inzet op bijvoorbeeld Heesch-West, dat is een project, de Duurzame Polder, en als straks de burgers zeggen van "ja, wij willen een referendum daarover", dan zegt GS "ja, het is te vroeg, er komt wel een keer iets". Er worden nu wel bepaalde stappen gezet voor gesprekken en zo, maar we moeten nu wel de deur openzetten voor onze burgers om een referendum aan te kunnen vragen, ook over die projecten waar de provincie bij betrokken is vanuit het ontwikkelbedrijf. Is de gedeputeerde het met mij eens dat die burgers ook de kans moeten krijgen, als bijvoorbeeld bij de Duurzame Polder de provincie daarop inzet vanuit het ontwikkelbedrijf, dat ze ook daarover dan een referendum moeten kunnen aanvragen?

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ja, ik moet dan toch weer mijn vraag herhalen ook. Het is te vroeg om dat te zeggen, omdat die referendumverordening nog moet worden gemaakt. Die proberen we ook zoveel mogelijk samen met de Staten vast te stellen. Dat betekent dat dat tijd nodig heeft. Die zorgvuldigheid willen we heel graag nemen, omdat we ook voor de referendumverordening zelve draagvlak willen hebben. Meer kan ik daar nu niet van zeggen.

De **voorzitter**: Kort, mijnheer Van Hattem, want de standpunten zijn gewisseld.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, het punt is: nu zitten we straks met misschien de situatie, als dit meerjarenperspectief wordt aangenomen, dat we voor langere tijd met voldongen feiten zitten, waarbij de provincie gaat zeggen: wij zetten in op die projecten via het ontwikkelbedrijf, u als Staten gaat daar niet meer over, en de burger gaat er ook niet meer over, want het kan alleen nog maar gaan over bijvoorbeeld Statenvoorstellen en daar komt dit niet meer aan de orde. Dus wanneer komt nu concreet die referendumverordening? Is daar gewoon een einddatum voor wat het college betreft? Is het voor het eind van dit jaar, is het binnen een maand, is het binnen vier maanden-

De **voorzitter**: Het punt is helder-

De heer **Van Hattem** (PVV): Probeer daar eens een duidelijke lijn in te trekken, want-

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De heer De Bie gaat daar nog antwoord op geven en dan gaat hij verder met zijn betoog.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Mijnheer Van Hattem zegt dat hij voor voldongen feiten wordt gesteld. Nou, dit zijn gewoon lopende projecten, dus deze projecten zijn er al. Maar goed. Als het gaat om het referendum, kan ik daar nog kort op antwoorden. Dit jaar worden daar nog concrete stappen in gezet. Er komt een themavergadering en er zal uiteindelijk ook een soort van houtskoolschets komen naar uw Staten, waarmee we in gesprek gaan om dit nader te bepalen.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, dan maar een in de taal die de gedeputeerde begrijpt als het dan gaat om financiën. U vraagt die 7 miljoen vast te houden en u verwijst naar een aantal projecten, maar waar zit dan die financiële onderbouwing? Want tegen de Staten zeggen "het gevoel is dat het met corona wel eens tegen zou kunnen vallen", ja, daar hebben we nu juist die risicoreserves voor. Waar zit nu die financiële, afgewogen onderbouwing om toevallig het bedrag van 7 miljoen euro dat overblijft dan apart te houden, waar zit die onderbouwing?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou, de onderbouwing heb ik net gegeven. In die drie projecten is sprake van betalingsmoeilijkheden, dus daar is uitstel van betaling gegeven, in ieder geval tot einde van het komend jaar, en wij moeten maar zien hoe dat allemaal loopt, want op het moment dat er betalingsmoeilijkheden zijn, dan moet je rekening houden met meer problemen. U heeft de getallen gehoord: 2,2 miljoen euro hebben we uitstaan, 750.000 euro en 4,9 miljoen euro, zeg ik uit mijn hoofd. Ik zei ook al: dat is niet het risico dat we geheel lopen, want het is deels afgedekt, maar we moeten met het ergste rekening houden. Dat is eigenlijk de boodschap die ik hier geef.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, feitelijk gaat de gedeputeerde nu op projectbasis rekenen, want er zijn waarschijnlijk legio projecten waar dat niet geldt. Hij gaat op projectbasis rekenen dat daar tegenvallers zitten, dat is dan deels financieel, maar de achtergrond zit er natuurlijk in wat je aan het doen bent, inhoudelijk. Aan de ene kant zegt u "we willen eigenlijk een soort van geld vasthouden", dat is budgetrecht, en aan de andere kant zegt u "u mag nu niet inhoudelijk praten over het hoe en waarom van die projecten". Dat is natuurlijk wel raar, want u gebruikt het wel als argument om dat geld vast te houden. Dus dan vind ik dat de Staten ook meegenomen moeten worden in de inhoudelijkheid van die projecten, van: moeten we deze wel doorzetten, is het niet gewoon beter om nu te stoppen? Die discussie hebben we bijvoorbeeld ook bij de TOM gehad en het is een beetje gek dat u dan zegt "doet u dat nou maar bij de begroting", want u vraagt het nu eigenlijk. Wat vindt u daarvan?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, ik heb het verder nog niet over de inhoudelijkheid gehad. Ik constateer dat er een geldbedrag is dat vrij kan vallen, ik constateer dat wij ook mogelijk worden geconfronteerd met geldbedragen die wij moeten betalen en daarin is de afweging gemaakt om dat voorlopig in het ontwikkelbedrijf te houden, en dat zal in ieder geval tot de meerjarenplanning van volgend jaar zijn. Ik nodig u uit in de tussentijd mee te denken over goede manieren om dat bedrag aan te wenden, als daar iets van over is. Maar ja dat is het eigenlijk.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Maar dat brengt mij dan, voorzitter, als het mag- Het is nu wel lastig. Bij specifiek die drie projecten zit eigenlijk de bottleneck voor die 7 miljoen euro; dat zegt u nu. Maar zonder inhoudelijke gronden kunnen wij natuurlijk volgende week niet die afweging maken van: nou, daar willen we iets mee. Want we hebben die informatie niet. Dus eigenlijk wat u zegt hè, zonder die inhoud te kennen en die 7 miljoen euro die u daarvoor vraagt, zouden we er eigenlijk toe komen dat we hier geen besluit over kunnen nemen, want dan zouden we eerst in een themabijeenkomst moeten weten wat dan precies het probleem is en of we daar nog überhaupt mee verder willen gaan, met zo'n project, of dat we het misschien op een andere manier moeten oplossen. Want u vraagt nogal een redelijk bedrag, dat gaat over de inhoud, en daar kunnen we het niet over hebben, maar we hebben ook de informatie niet. Hoe ziet u dat voor u? Hoe moeten we dit nu aanpakken, voorzitter?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou, kijk: het probleem is enerzijds die drie projecten, en dat zijn heel concreet aanwijsbare mogelijke probleemgevallen, maar op de achtergrond speelt natuurlijk dat er mogelijk een hele hoop andere ook komen, daar sorteren wij op voor en daar willen wij heel voorzichtig mee zijn. Kijk, we kunnen het geld, zoals ook al in de Staten is gezegd, nu uitgeven en daarna tot de conclusie komen dat we het weer terug moeten nemen omdat we een verlies hebben. Wij zijn ietsje voorzigtiger. We houden het voorlopig in het ontwikkelbedrijf, daarmee staat het ten dienste eigenlijk aan alle portefeuilles, en dan zien we later, als de coronaperikelen zich wat hebben uitgekristalliseerd, hoe we verder gaan.

De **voorzitter**: De heer Everling, had u er behoefte aan te interrumperen?

De heer **Everling** (SP): Jazeker.

De **voorzitter**: Nou ja, ik zag het niet in het lijstje hier staan, maar ik zag u wel in beeld komen. Ga uw gang.

De heer **Everling** (SP): Nou, ik heb hem wel in de chat staan hier bij mij.

De **voorzitter**: O ja, nu wel, ja. Dan was de heer Van Hattem eigenlijk nog eerder, maar ik zág u eerder. Ga uw gang.

De heer **Everling** (SP): Van mij mag ook Van Hattem eerder hoor.

De **voorzitter**: Nee hoor, ga uw gang maar en daarna geef ik meteen mijnheer Van Hattem het woord.

De heer **Everling** (SP): Het verhaal van de gedeputeerde wordt wat mij betreft steeds een beetje warriger. Waar ik eigenlijk vooral een concreet antwoord op wil, is: is het niet zo dat, wanneer een project gefinancierd wordt, daarmee direct ook de risico's meegefinancierd worden? Dus is het niet zo dat de risico's die de heer De Bie zojuist noemde al gewoon zijn meegenomen in de risicoreserves?

De **voorzitter**: Dan ga ik ook mijnheer Van Hattem nog even het woord geven, zodat u ze gezamenlijk kunt beantwoorden. Want het gaat allemaal over hetzelfde onderwerp.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dat is inderdaad een beetje in hetzelfde gebied, want ik hoorde de gedeputeerde eigenlijk zeggen van "ja, er zijn een aantal projecten waar het voor nodig is", maar tegelijkertijd, en dat heb ik ook in eerste termijn aangegeven, wordt in het Statenvoorstel gezegd dat die financiële ruimte nodig is voor de ontwikkelingen binnen de portefeuille van het ontwikkelbedrijf, en dan wordt er gezegd: "voor de thema's stedelijke transformatie, energietransitie en economie, die naar verwachting een fors beslag zullen leggen op het investeringskrediet en de risicoreserve van het ontwikkelbedrijf". En tegelijkertijd hoor ik de gedeputeerde dan zeggen: u moet t.z.t. maar wat zaken aangeven waar u het voor nodig heeft. Dus ik vraag me dan af: wat is er nu al concreet in beeld van waar het voor nodig is? Is dat bijvoorbeeld voor die projecten op het gebied van energietransitie, moet die energietransitie met deze middelen bijvoorbeeld gefinancierd worden? En het tweede is: ik hoor de gedeputeerde ook zeggen net "ja, het gaat allemaal om concrete projecten", maar als ik het meerjarenperspectief bekijk, dan zitten er ook een hele hoop verkenningen in. Nou, verkenningen zijn nog geen concrete projecten. Dus hoe verhoudt zich dat allemaal met elkaar?

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Dank u wel. Het antwoord op de vraag van de heer Everling: bij aanvang wordt inderdaad het begrote risico afgedekt. Dat komt dan, wat ik net ook zei, uit de inhoudelijke portefeuille. Dus daar waar een risico gezien wordt, draagt de portefeuille bij. Maar dat zit allemaal verdisconteerd in die, zeg maar, maximaal 1,25 weerstandratio. Wat wij nu vragen, is om iets daarboven te blijven, omdat wij voorzien dat er door corona extra financiële gevaren op ons afkomen. Dus wat u zegt, dat klopt, maar dat zit dus in die weerstandratio verdisconteerd.

Als het gaat om mijnheer Van Hattem: ja, het is én-én. Het is én corona én willen we ook slagkracht behouden binnen het ontwikkelbedrijf. Er komen projecten aan, er wordt een boel verkend, maar je weet nooit wanneer dat valt. Dat is van heel veel omstandigheden afhankelijk: bestuurlijk, financieel, de situatie ter plekke. Dus daar is verder geen inschatting over te maken.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, "er is geen inschatting van te maken". Het wordt nu enerzijds op corona gegooid, anderzijds komen er een hoop zaken aan. Nou ja, als er een hoop zaken aankomen, dan neem ik aan dat je daarmee gewoon in de reguliere systematiek rekening houdt, en nu wordt het toch weer een beetje ad hoc ingezet. Maar dan blijf ik toch bij de vraag: er zitten verkenningen in en kunnen die verkenningen bijvoorbeeld wél worden ingezet voor een referendumvoorstel? En wanneer worden bepaalde ontwikkelingen wel of niet aan de Staten voorgelegd, zodat wij er ook sturing op kunnen hebben? Want nu is het bijna een blanco cheque, als ik het allemaal zo beluister.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, wat ik net al zei: de voorspelling of een verkenning echt een zaak wordt of niet, is heel erg lastig. Dus we kunnen ze in een reguliere lijst zetten, maar dat zegt niks over de vraag of ze worden voltooid of niet en op welk moment.

Als het gaat om het referendum, ja, dan herhaal ik mijn antwoord. Eerst moet gezamenlijk met de Staten worden bepaald wat überhaupt onderhevig is aan een referendum, dus-

De **voorzitter**: Volgens mij hebben we dat antwoord al twee keer gehoord en anders wordt het op dit moment, denk ik, niet, ook al is de heer Van Hattem daar niet tevreden mee. De heer Everling zie ik nog zitten?

De heer **Everling** (SP): Ja, klopt. Nog even doorgaand op mijn vraag en het antwoord van de gedeputeerde. Ik hoor dus inderdaad dat de risico's wel degelijk al afgedekt zijn met 1,25 procent, wat eigenlijk gewoon al aan de hoge kant is. Ik bedoel: het is de bovenkant van de norm, dus dan ben je al heel erg conservatief aan het reserveren daarvoor, of, nou ja, niet conservatief, maar juist heel erg veel aan het reserveren daarvoor. Dat is één. En twee, en dat vind ik eigenlijk nog wel het meest rare: de gedeputeerde zegt van "ja, er komt dadelijk misschien heel veel op ons af, we weten niet precies wat het is, maar het is wel een risico en daarom moeten we misschien toch maar een beetje meer extra reserveren". Maar is het niet zo dat het een hele rare systematiek is, dat je voor iets gaat begroten wat je eigenlijk nog niet weet wat het is, en kun je eigenlijk dan gewoon niet zomaar elk willekeurig bedragje daarop plakken? Want je weet niet waar je over praat.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): De vraag is eigenlijk: hoe voorzichtig ben je? En wij hebben er als college voor gekozen om eigenlijk de coronacrisis heel serieus te nemen. Wij houden rekening met echt hele grote risico's

en wij vinden dit daar dienstbaar aan. Dat is gewoon de keuze die gemaakt is. Je kunt voorzichtig zijn, je kunt minder voorzichtig zijn of je kunt roekeloos zijn en wij zijn heel voorzichtig. Dat is terecht opgemerkt.

De **voorzitter**: Dan zie ik nog de heer Van der Wel binnenkomen. Is dat niet de bedoeling?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Nee, ik kan ter plekke wel een vraag verzinnen, want ik heb er genoeg-

De **voorzitter**: Nou, nee laten we dat niet doen! Dank u wel.

Goed. De heer De Bie gaat verder met zijn betoog, want volgens mij zijn alle argumenten wel gewisseld. U hoeft daar niet tevreden mee te zijn, maar op dit moment gaat het niet nog verder komen dan dit, denk ik. De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ik was eigenlijk klaar, voorzitter. Ik heb de moties besproken en de laatste mededeling, dat wij voorzichtig zijn, en misschien voorzichtiger dan anderen, lijkt mij voldoende.

De **voorzitter**: Dan heeft toch de heer Van Hattem nog een interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ik heb toch een aantal keren in mijn betoog de vraag gesteld "hoe zit het met draagvlak bij de projecten?", want er wordt wel heel stellig in het voorstel gezegd dat rekening wordt gehouden met draagvlak en draagkracht, maar ik hoor toch graag hoe daarmee concreet wordt omgegaan, bijvoorbeeld bij die windenergieprojecten, bijvoorbeeld bij die logistieke parken, want daar heb ik een aantal hele specifieke vragen gesteld hoe met draagvlak wordt omgegaan, en dat is toch vanuit het bestuursakkoord ook een heel belangrijk onderwerp bij dit college.

De **voorzitter**: De heer De Bie, om daar nog één keer op in te gaan.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, de draagvlak-kwestie speelt, zeker bij de projecten waar u het over heeft, windturbines en dergelijke, met name bij de inpassing en daar hoort die discussie dus ook thuis. Ik bedoel: dit zijn bestaande projecten, dus ja, dat is het dan.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Het gaat echt niet alleen om bestaande projecten, het gaat ook om verkenningen, het gaat om ontwikkelingen waar het ontwikkelbedrijf bij betrokken wordt, en op het moment dat het ontwikkelbedrijf erbij betrokken wordt, zijn wij als Staten niet eens direct in beeld, dus dan is het ook al aan het college. En het punt is nu juist dat in het voorstel letterlijk wordt gezegd dat het een gedeelde opgave is waarvoor draagvlak en draagkracht van groot belang zijn. Ik hoor dan toch graag van de gedeputeerde hoe hij dit vorm gaat geven, want het wordt wel degelijk als een kader hier neergezet, bij het ontwikkelbedrijf. Hoe gaat het ontwikkelbedrijf dan om bij deze projecten met-

De **voorzitter**: Ik denk dat uw vraag helder is. De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ik vind het enigszins voorbarig om te gaan spreken over draagvlak van verkenningen en projecten die wel of niet door het ontwikkelbedrijf gaan worden uitgevoerd, maar ik kan u verzekeren dat draagvlak, zoals het ook in het bestuursakkoord is verwoord, van groot belang is en dat wij dat aanhouden. Met name in het gesprek dat wij met de Staten willen aangaan over de

participatieverordening, waar ook het referendum deel van zal uitmaken, wordt dit nader uitgewerkt, maar daar komen we dus nog voor het einde van het jaar bij u op terug.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, misschien toch nog kort hierop. Het punt is nou juist: het college beslist bij projecten van het ontwikkelbedrijf. De Staten gaan daar niet direct over. Als het college besluit om bijvoorbeeld een financiering vanuit het ontwikkelbedrijf in te zetten voor een bepaald project, of het nu een concreet project is of een verkenning, hoe gaan ze dan om met die afweging van draagvlak? Want daar speelt het wel degelijk bij. Als bijvoorbeeld draagvlak ontbreekt, zegt het college dan, dan gaan we ook geen centen van het ontwikkelbedrijf inzetten voor zo'n project.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Wij gaan met deze projecten en draagvlak op dezelfde manier om als wij dat in andere projecten doen die niet via het ontwikkelbedrijf lopen. Draagvlak houden wij in de gaten, wij wegen dat, en meer kan ik er niet van zeggen.

De **voorzitter**: Ik denk dat we dit nu gaan afronden. We gaan naar de tweede termijn toe. Ik geef het woord aan mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Het is jammer om te zien dat in de eerste termijn van dit debat toch wat zaken door elkaar zijn gaan lopen, want de vraag of we de risicoreserve afromen of niet gaat wat ons betreft toch echt over het voeren van degelijk financieel beleid in een tijd waarin echt niemand weet waar hij aan toe is, en het gaat níet over het invullen van de vraag wat je met eventueel afgeroomd geld allemaal kan of wil gaan doen. Dus dank aan gedeputeerde De Bie voor zijn uitleg over de extra risico's die we momenteel lopen binnen het ontwikkelbedrijf en het nogmaals benoemen van het feit dat Brabant geen coronafonds heeft. Als ik mij goed herinner, is in een van de eerste Statenmededelingen over corona al aangegeven dat gekeken wordt naar subsidierelaties in de breedste zin van het woord, met name vanwege risico's van niet aflossen et cetera. Die risico's zitten ook in het ontwikkelbedrijf. We horen net dat er al drie projecten zijn met betalingsproblemen en we horen de gedeputeerde net ook zeggen dat ze geen idee hebben wat er nog gaat komen. In totaliteit een perspectief dat volgens ons voor meer partijen in de Staten een reden zou moeten zijn om voorzichtig te zijn bij het besluit dat we nu nemen over de hoogte van de risicoreserve. Verder vinden we het bijzonder, hoewel het een beetje buiten de orde is, dat een beeld wordt geschetst dat in de begroting maar op een enkel programma wordt bezuinigd, want het tegendeel is waar en dat zouden alle Statenleden na alle bestuursakkoorddebatten ook moeten weten-

De **voorzitter**: Wilt u afronden? Want u bent door uw tijd heen.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja. Een vraag aan de indieners van de motie "integraal beoordelen". Als we besluiten conform uw motie, hoe gaat dat dan in relatie tot het advies van de ZRK over het apart bespreken van projecten van het ontwikkelbedrijf? Dat wordt ons namelijk volledig niet duidelijk uit de motie. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter. Ik ga even niet in op de vraag die mij als mede-indiener van de motie gesteld is, ik ga ervanuit dat de heer Everling dat goed kan doen. Maar een vraag aan mevrouw Dirken van de VVD. Voorzichtig manoeuvreren, de noodzaak daartoe, wetend ook dat surséance is aangevraagd op drie onderdelen, zoals zojuist is toegelicht: hoe oordeelt de VVD over de investering die net is gedaan ten aanzien van de voorgenomen koopovereenkomst met de gemeente Breda in deze coronacrisis, met alles wat er

speelt, terwijl er tegelijkertijd een fors bedrag, tien tot misschien wel twintig miljoen euro, is dat voor rekening komt van ons, omdat er ook een flinke grondsanering aan verbonden is?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Volgens mij gaan we het nog apart hebben over het project in Breda, maar los daarvan – dat viel me net al op in de vorige discussie –: wij zijn als provincie geen projectontwikkelaar, wij zijn een ontwikkelbedrijf dat investeert in maatschappelijke opgaven, en die hebben een bepaald risicoprofiel. Dat hebben wij met z'n allen geaccepteerd, omdat die maatschappelijke opgaven anders niet gerealiseerd kunnen worden. Dus helaas houdt dat in dat soms projecten niet het resultaat zullen hebben waar je aan de voorkant met z'n allen op gehoopt had. Maar dat is het verschil tussen een projectontwikkelaar, die alleen projecten aangaat waar hij winst mee hoopt te kunnen maken, en een maatschappelijk ontwikkelbedrijf dat wij als provincie hebben.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, volgens mij zit hier nog een misverstand. Wij behandelen nu het Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf 2020 en we doen in het stuk net alsof het allemaal nog was zoals het het vorig jaar was, toen het is geschreven. Het Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf 2021 behandelen we nu niet. Hoe oordeelt de VVD erover dat in het meerjarenperspectief 2020 het Havenkwartier Breda nog als een verkenning staat aangegeven, we vervolgens nu zijn getroffen door een ernstige coronacrisis, die zowel voor de gezondheid als voor onze sectoren en voor onze economie fors ingrijpt, en er dan toch voor zo'n enorm bedrag risico is gelopen? Is dat nog voorzichtig te noemen?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, u stelt een heleboel vragen in één keer. Ik zou bijna zeggen: gaat u als GroenLinks ook nog eens een keer terug in de tijd. Dan weet u dat het voor een college niet te doen is om een tekst op dinsdag aan te leveren die wij op vrijdag gaan bespreken, als het gaat om de omvang van een ontwikkelbedrijf. Dus ik ga het ook geen gedeputeerde aanrekenen, of wie dan ook, dat het hele verhaal Breda niet in het stuk staat dat weken geleden al aangeleverd moest worden. Dat zou een beetje gek zijn. En vind ik het terecht dat wij daar een risicovol project aangaan? Ja, want dat is waar wij het ontwikkelbedrijf nou net met z'n allen voor opgericht hebben. Sterker nog: wij hebben de keiharde boodschap meegegeven, waar u zelf bij zat, een tijdje geleden, dat het ontwikkelbedrijf vooral moest gaan investeren in woningbouwprojecten. En nu doen ze dat en zegt u tussen de regels door dat u dat misschien niet zo verstandig vindt. Nou, daar heb ik dan de volgende keer wel wat vragen over aan u misschien.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank je wel, voorzitter. In antwoord op de vraag van mevrouw Dirken: ja, eigenlijk is dit de vraag die de heer Vreugdenhil in eerste termijn ook stelde hè? Die stelde dezelfde vraag aan mij, van: hoe zie je dat dan in relatie tot het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer? Nou, wat ons betreft is het heel helder. Volgens mij moet je de inhoud inderdaad daadwerkelijk bespreken in een themavergadering, waar je gewoon de rust en de tijd kunt nemen om de inhoud goed met elkaar te bespreken, en vervolgens de financiën gewoon integraal betrekken bij de begroting. Dat is wat met deze motie ook beoogd wordt: integraal behandelen, financieel, bij de begroting, de inhoud tijdens een themavergadering.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Even op het betoog net van mevrouw Dirken. Niet voor niks hebben we in het verleden, opgeroepen door de Zuidelijke Rekenkamer, een aantal

checks and balances ingebouwd op bijvoorbeeld de hoogte van een investering, de informatiepositie van de Staten en dergelijke. Ik zeg helemaal niet bij deze projecten dat het verkeerd gaat en dergelijke, maar misschien moet je juist bij projecten waar het nog goed gaat wel de regels volgen om te zorgen dat we niet weer in zo'n situatie als in 2009 belanden. Bent u het dan met me eens dat we wel die scherpte met elkaar moeten behouden, juist bij zo'n ontwikkelbedrijf dat maatschappelijke doelen dient en ook – dat ben ik helemaal met u eens – risico's loopt en ook verlies draait, maar dat je dan dus wel een belangrijke verantwoordelijkheid hebt als Staten om dat te volgen en dat het college ook een hele duidelijke verantwoordelijkheid heeft in het volgen van het beheerstatuut, omdat we daarmee de checks and balances goed in balans brengen? Dat is eigenlijk mijn punt, dat ik hier stevig wil maken met elkaar.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken tot slot.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, volgens mij heeft u mij horen zeggen dat ik er hartgrondig voorstander van ben dat we die 7 miljoen voorlopig eens laten staan waar hij staat, juist om reden dat je voorzichtig moet zijn. Dus volgens mij hoeft u die vraag aan mij eigenlijk niet te stellen. En nee, daar horen ook checks and balances bij.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, maar voorzitter, daar wil ik toch op reageren. Kijk, op het moment dat wij nu perspectief hebben, maar die risico's er nog niet in zitten, maar we gaan het wel vaststellen, dan is het op dit moment gewoon nog niet op orde. Ik wil helemaal niet zeggen dat ik die 7 miljoen niet beschikbaar wil stellen, maar ik merk ook gewoon in dit debat dat er een aantal risico's zijn die al wel bekend zijn, die er niet in staan, dat er een aantal andere dingen opgenomen zijn, dat we voorgenomen uitgaven hebben waarbij we hele duidelijke afspraken gemaakt hebben "wanneer worden de Staten, op welk moment, geïnformeerd?" En ik denk dat het wel goed is om dat weer goed scherp met elkaar te krijgen, om niet nog een keer een veeg uit de pan van de Zuidelijke Rekenkamer te krijgen. Ik denk: als Piet de Kroon nu nog een rapport moest schrijven, op basis van hoe het dit jaar gelopen is, dan hadden we net zo'n scherp rapport gehad als in 2009. Misschien hebben we weer een Piet nodig in Brabant.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Dirken was volgens mij aan het einde van haar betoog gekomen. Dus dan gaan wij door naar de heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Allereerst een woord van dank aan de gedeputeerde voor het beantwoorden van de vragen. Ik begrijp dat het nog te vroeg is om een conclusie te trekken over de gevolgen van de uitspraak van de Raad van State, dus dat gaan we afwachten. Wij waarderen ook de voorzichtigheid van het college met betrekking tot de risicoreserve. Dat kunnen wij heel goed volgen en daar zijn we het helemaal mee eens.

Wat betreft motie 172: wij zijn geneigd om die niet te steunen, omdat wij vinden dat we juist heel erg goed- Het ontwikkelbedrijf is een apart stuk van de provincie, de risico's staan apart, er is een aparte risicoreserve en daar kun je ook apart over besluiten. Dus wij denken dat het heel goed afzonderlijk kan van de begroting. Tot zover voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank je wel, voorzitter. De gedeputeerde deed eigenlijk daarnet onze motie, die nota bene zo goed als door de gehele oppositie ingediend werd, wel heel makkelijk af met "ja, ik zie geen meerwaarde", zonder er een echt inhoudelijke argumentatie bij te geven, en dat vind ik echt ongelooflijk jammer. Voorzitter, ik probeer het nog een keer. Wat is het probleem om het financiële aspect van het

meerjarenperspectief integraal te betrekken bij de begrotingsbehandeling, wetende dat je de inhoud tijdens een themavergadering bespreekt? Wat mij betreft is de warrige discussie met de gedeputeerde over inhoud versus financiën, en wanneer doe je nou precies wat – doe je dat bij een begroting, of doe je dat nu? –, enzovoort, juist exact de reden waarom het zo goed zou zijn om de inhoud in een themavergadering te bespreken en de financiën dus bij de begroting. Dan schep je wat dat betreft in ieder geval gewoon helderheid. Dan is het voor iedereen glashelder wat je wanneer bespreekt.

Tot slot, voorzitter. De gedeputeerde gaf net zelf eigenlijk een beetje toe dat het uiteindelijk gewoon een politieke keuze is: wil je bovenop het vet op de botten nog meer vet kweken, zonder dat je precies weet of dat nodig is, of waarvoor precies, of wil je in moeilijke tijden, zoals tijdens deze coronacrisis, investeren in sectoren die het zwaar hebben, zoals de kunst- en cultuursector?

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Sjouw heeft het woord.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Nog maar heel kort. Ik zou de gedeputeerde in dit geval toch wel willen helpen. Ik begrijp dat zijn eigen partij geen woordvoerder heeft op dit dossier. Misschien moeten we als D66 dan toch maar de gedeputeerde wat helpen, niet inhoudelijk verder, maar qua besluitvorming. Wij blijven bij ons besluit. Het is een eenmalig besluit. Volgend jaar zitten we er anders in wellicht, dat willen we bezien. We hebben een coronacrisis waardoor we voorzichtig moeten zijn en het is ook geen verplichting, dus we blijven gewoon bij ons eerdere standpunt.

Dank u wel.

De **voorzitter**: En daar is mevrouw Roijackers weer met een interruptie. Ga uw gang. En mijnheer Van Hattem halen we er ook even bij, ja, ook gezellig.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Daar ben ik inderdaad, voorzitter, om van mijn democratisch recht gebruik te maken. Ik heb een vraag aan mevrouw Sjouw van D66. Er is net gezegd dat cultuur een inhoudelijk gedreven instrument is door de gedeputeerde, die u zo aan het helpen bent omdat u zich daartoe geroepen voelt. En dit moet dan los gezien worden van een financieel gedreven instrument, dat wij hier nu te pakken hebben. Is D66 het daarmee eens, dat we cultuur om die reden, omdat het inhoudelijk gedreven is, niet vanuit de algemene middelen bijvoorbeeld zouden kunnen stutten in deze coronatijd? Dus stel dat we wel kiezen om die 9,7 miljoen gewoon naar de algemene middelen te laten gaan?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Nou, waar het ons om gaat, is niet om te kijken welk potje we nou willen inzetten, alleen, wat we niet willen doen is het ene potje naar het andere potje gaan verslepen en de problemen van het één dan weer het bij het andere gaan oplossen. Dat is ook onze overweging niet geweest. Dat heb ik heel duidelijk aangegeven, dat we dat niet bij de argumenten hebben betrokken. Maar we zitten nou met deze ene pot, daar hebben we het over, daar gebeuren een heleboel goeie dingen en daar willen we het geld voor laten staan. Het is geen discussie wat mij betreft over de cultuur op dit moment, en met al die potjes gaan schuiven, daar zien wij eigenlijk ook helemaal niks in.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem. U kunt zo meteen nog reageren hoor, mevrouw Roijackers. Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ik vind het best aandoenlijk dat D66 nou Forum te hulp moet schieten in deze discussie, maar mijn vraag daarover is ook- Kijk, D66 heeft landelijk natuurlijk het referendum al om zeep geholpen, maar moet D66 hier nu ook Forum even helpen om het provinciale

referendum om zeep te helpen? We hebben straks alleen nog maar een houtskoolschets die ergens in een heel verre toekomst een keer tot een referendumverordening zou kunnen leiden-

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Hattem** (PVV): Mijn vraag is of D66 dan ook vindt dat alle projecten van het ontwikkelbedrijf ook niet onder een referendum zouden kunnen vallen, waarvoor burgers ook geen referendum zouden kunnen aanvragen. Of kiest u ervoor om daar wél op in te zetten, zodat de burgers ook een stem hebben hierin, zoals uw partij ooit beoogd heeft?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Nou, ik heb begrepen van de gedeputeerde dat hij binnenkort met een voorstel komt. Laten we eerst dat voorstel eens bezien en dan kijken hoe we daarin staan. Ik vind het nu nog te vroeg om daarop vooruit te lopen.

De **voorzitter**: Ik had mevrouw Roijackers nog het woord beloofd en daarna ga ik naar de heer Van der Wel. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, gewoon voor een vervolginerruptie hè? Want ik was even bezig met mevrouw Sjouw over de culturele sector-

De **voorzitter**: Zeker.

Mevrouw **Roijackers** (GL): De gedeputeerde heeft net tot mijn, nou ja schrik, gezegd: je hebt in een coronacrisis financiële risico's en je hebt inhoudelijke risico's en hij staat in voor de financiële risico's. Daar noemde hij een aantal voorbeelden van vanuit het ontwikkelbedrijf en de culturele sector werd genoemd als een inhoudelijk risico. Ik heb net begrepen dat de D66-fractie graag de Forum-gedeputeerde te hulp wil schieten. Is D66 het er dan ook mee eens dat je de sectoren die blijkaar alleen een inhoudelijk risico lopen in deze coronacrisis dan maar niet moet helpen?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ik vind de vraag een beetje vreemd, daar gaat het mij helemaal niet om, en dat heb ik ook helemaal niet beweerd. Ik snap heel goed dat u mij nou wilt laten zeggen dat wij niet voor de cultuur gaan, maar dat is een heel andere discussie en die ga ik nu niet met u voeren. Ik blijf erbij: we gaan niet tussen potjes schuiven, we hebben nu een ander besluit voorliggen en daar hebben wij ons standpunt in gegeven.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. Mevrouw Sjouw zegt terecht dat we het hier over het financiële deel hebben, maar u zegt ook "wij gaan geen ander standpunt innemen". Ik vind dat wel bijzonder, want aan de andere kant worden de risico's geschetst, want er worden verliezen opgeworpen door de gedeputeerde, ongeveer zo'n 7 miljoen euro, en als we nu zeggen van "o ja, dus die 7 miljoen die laten we nu staan", dan hebben we natuurlijk wel het risico dat die 7 miljoen regelrecht de put in gaan, zonder dat we weten waarom. Vindt u het verantwoord om die 7 miljoen dan apart te houden, specifiek, zoals de gedeputeerde zegt, voor drie projecten? En zonder dat wij daar invloed op hebben, kan dat geld gewoon verdwenen zijn over een jaar, en dan hebben wij daarin toegestemd eigenlijk, zonder daar invloed op te hebben. Wat is uw mening daarover?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Nou, als er zomaar geld verdwijnt, dan hebben we met z'n allen wel een probleem en als er gewoon 7 miljoen de put in gaat en verdwijnt, gaan er dan nog andere middelen. Dus volgens ons gaat het om de dekking van problemen, een aantal waarvan de gedeputeerde nu al heeft gezegd dat hij die voorziet, en een aantal die hij nog niet voorziet, maar die hij mogelijk nog zal krijgen. Wij blijven bij ons standpunt, ik denk dat we daar ook toe gerechtvaardigd zijn, wij blijven daarbij en volgend jaar willen we gaan kijken hoe dat dan verder gaat.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we verder. Mevrouw Roijackers heeft het woord in tweede termijn.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. Als wij als Staten nou niet hadden zitten slapen op 8 mei, dan waren er gewoon 9,7 miljoen euro aan overtollige reserves van het ontwikkelbedrijf gevloeid naar de algemene middelen per 2021. Zo eerlijk moeten we wel zijn. Overigens: het is 9,7 miljoen en geen 7 miljoen. Het is gecorrigeerd, ook net door de gedeputeerde, ook aan de hand van de antwoorden op de technische vragen van GroenLinks. En dit had veel verschil gemaakt. Maar de VVD, die er vandaag voor kiest gedeputeerde Van der Maat niet het woord te laten voeren, maar het zijn collega De Bie te laten doen, is echt wel slim geweest, want daarmee is het geld binnenboord gehouden voor een aantal zaken die vervolgens in het kaartspel van de financiële onderhandelingen over het bestuursakkoord konden worden gewisseld, bijvoorbeeld dat er dan weliswaar pijn is op cultuur en samenleving, maar dat je dan wel weer een gedeputeerde woningbouw kunt laten doen binnen het ontwikkelbedrijf. Het spel is te doorzien, maar dat moet je wel willen. En dat vandaag Forum voor Democratie als fractie niet wenst te spreken rond dit onderwerp, dat zo overduidelijk een achterkamertjescomponent is, vind ik buitengewoon kwalijk. En ik vind het een hele bijzondere figuur dat nota bene D66 het opneemt voor Forum voor Democratie, maar ja, blijkbaar is het vandaag een historische dag.

Historisch is ook de extreme noodsituatie en het eenmalige iets wat ons is voorgespiegeld, waardoor er vandaag toch besloten moet worden om de overtollige miljoenen van het ontwikkelbedrijf niet naar de algemene middelen te laten gaan. We kregen vandaag allerlei nieuwe informatie die ons niet eerder is gezegd en tegelijkertijd wordt ons toch vandaag gevraagd om hier een besluit over te nemen. Hoe kan ik nou met mijn fractie overleggen als ik weet dat het nood is in het Catharinadal, of in de kazerne in Eindhoven, terwijl we toch ook tegelijkertijd een besluit moeten nemen, terwijl deze vergadering niet vier uur moet uitlopen? Ik vind het ingewikkeld, buitengewoon ingewikkeld, ook als er wordt gezegd dat het ontwikkelbedrijf vooral een financieel gedreven instrument is, terwijl wij bijvoorbeeld Hermenzeil, de haven, hebben opgekocht vanwege het grote veiligheidsrisico; dat was niet financieel gedreven, maar zeer inhoudelijk. Ook daar horen we Forum voor Democratie niet over. En er wordt voorzien in een houtskoolschets op een nog nader te bepalen moment over het inhoudelijke gedeelte dat wij juist vandaag met elkaar zouden gaan bespreken, waar ook door een aantal collega's om is gevraagd.

Het voorzichtig manoeuvreren waar vandaag door de gedeputeerde over gesproken is, daar is beslist geen sprake van. Ten opzichte van de verkenningen die zijn gedaan, en die ons vandaag ter besluitvorming worden voorgelegd, is er al fors doorgepakkt, bijvoorbeeld met het CSM-terrein. Wie weet is dat een ontzettend goed idee voor Breda en zo, dat weet ik niet. Tegelijkertijd hebben we gezien dat dat een doorvertaling is van wat wij vandaag nog moeten gaan besluiten.

Kortom, voorzitter, wij kunnen als GroenLinks natuurlijk niet instemmen met wat van ons vandaag wordt gevraagd. Het wordt van ons een duidelijke tegenstem en ik vind het ongelooflijk dat de collega's niet alleen hebben zitten slapen op 8 mei – overigens net als wij –, maar nu ook niet wakker genoeg zijn om hier niet ook tegen te stemmen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Roijackers. Het is overigens wel zo dat de heer De Bie natuurlijk wel de primaire portefeuillehouder is van dit onderwerp. De heer Van Hattem heeft het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. De PVV-fractie heeft niet geslapen op 8 mei, want wij hebben destijds tegengestemd en vorig jaar ook al een keer vragen gesteld over het ontbreken van deze stukken bij de begroting. Maar ik heb nog wel enkele vragen aan de gedeputeerde van FvD'66, want ik wil toch eigenlijk wel eens weten: in hoeverre gaat GS nou van de niet af te ramen vrije financiële ruimte inzetten voor de onderwerpen op het gebied van de energietransitie, zoals verwoord op pagina 148 van het meerjarenperspectief? Daar staat alles vol met aardgasvrije wijken en wind- en zonneparken, alles wat FvD'66 allemaal verschrikkelijk vindt, en gaan ze daar nu concreet geld voor inzetten? Is daar nog een check op en wat vindt de FvD-fractie hier eigenlijk van, want die hebben we vandaag dus inderdaad niet gehoord. Gaan ze hier gewoon klakkeloos in mee?

Nou, over draagvlak hebben we ook nog steeds heel weinig duidelijkheid. Hoe is dat draagvlak bijvoorbeeld bij die aardgasvrije wijken?

Dan hebben we nog het punt over het energienetwerk; dat wordt ook genoemd op deze pagina. Dat wordt ingezet op ontwikkelingen van grotere eenheden in plaats van het overlaten aan de markt. Hier zien we dus dat de overheid daarmee de belastingbetaler de onrendabele beerput van de energietransitie laat oplossen. Het ontwikkelbedrijf is dan weer een pinautomaat die buiten het zicht van onze begroting kan gaan bijlappen. Een ander opvallend project is de Brainport Innovation Campus, de BIC. PS had hiervoor eerder een lening beschikbaar gesteld die uiteindelijk niet eens nodig bleek. Het ontwikkelbedrijf heeft vervolgens toch maar een van de innovatieprogramma's gefaciliteerd, heet het hier, in het Atrium van het BIC, met een huurovereenkomst. Moet het geld dan sowieso maar rollen vanuit het ontwikkelbedrijf, vanuit dit college, en is hiermee wel aan de door de PS gestelde kaders voldaan?

Tot slot, voorzitter, nog een vraagje over Oudenbosch, over de erfgoedprojecten. Daar zou sprake zijn van het hele centrum als historisch ensemble. Nou is er sprake van dat een gedeelte van het oude centrum, een aantal van de gebouwen daar, toch gesloopt gaat worden. Hoe verhoudt zich dit met het erfgoedcomplex wat daar als ensemble zou worden gepresenteerd en ook gefinancierd vanuit het ontwikkelbedrijf?

Voorzitter, tot zover in tweede termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Nou, ik heb geen behoefte aan een tweede termijn. Vanuit de PvdA-fractie nogmaals grote steun aan gedeputeerde De Bie en dit voorstel. En succes met de uitvoering.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter, zoals gezegd houden wij ons aan de kaders die we met elkaar hebben gesteld en dat houdt in dat wij dus die 7 miljoen euro willen aframes. Maar daar willen wij niet, zoals andere partijen, meteen al een andere toekomst voor geven, voor dat geld, maar dat willen wij als een goed betamende Brabander in de spaarpot douwen en na de begrotingsbehandeling van volgend jaar samen met de collega's van PS, Gedeputeerde Staten en het ontwikkelbedrijf praten of de kaders nog wel relevant zijn en of inderdaad de 7 miljoen euro alsnog nodig zijn voor de risico's die gelopen zijn. Op dit moment staat duidelijk in het rapport dat de kredietruimte voldoende is en de risicoreserve voldoende is. Als dat voldoende is, is het voldoende.

Daarmee sluiten we onze tweede termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van der Wel heeft het woord.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, dank u wel.

Voorzitter. Wij hadden echt wel behoefte aan een inhoudelijke bespreking. Mijn voorganger zei het al: we moeten die kaders nog maar eens goed gaan toetsen, zeker nu door de omstandigheden de risico's klaarblijkelijk toenemen en er dus veel bedragen bij moeten. Als ik de gedeputeerde moet geloven is het zeker zaak dat we als PS meer aan het stuur gaan zitten. Ik zou bijvoorbeeld graag willen weten waarom die drie projecten nou zo enorm veel verlies lijden. Hoe komt dat nu en hoe komt het dat andere dat niet hebben? Dat zijn allemaal vragen die we hier niet beantwoord krijgen. Ons voorstel zou eigenlijk gewoon zijn dat we over zo'n ingewikkelde materie zonder over de inhoud te kunnen praten eigenlijk helemaal geen besluit zouden moeten kunnen nemen. De gedeputeerde gaf zelf al aan dat hij ons als PS tegemoet wil komen door, als ik het goed begrijp, in december, of later, een bijeenkomst te hebben, een inhoudelijke bijeenkomst over die verschillende projecten. Dat lijkt ons heel verstandig. Daarbij vind ik ook dat de kaders zoals we die hebben afgesproken vooralsnog voldoende zijn. Ik vind de uitleg van de gedeputeerde specifiek niet voldoende en niet voldoende gedetailleerd om te kunnen besluiten dat we 7 miljoen euro gewoon maar laten zitten. We hebben daar inderdaad statuten voor. Ik ken het college als een organisatie die zegt "we moeten ons toch wel aan de regels houden" en ik zie in dezen ook zonder goede uitleg en zonder goede behandeling van die afzonderlijke projecten eigenlijk geen reden om zomaar de risicoreserve, die nu redelijk fatsoenlijk is, verder op te rekken. Dus dan komen we tot het standpunt 1. dat we hier eigenlijk geen beslissing over zouden willen nemen en 2. dat we vinden dat die 7 miljoen euro vooralsnog zonder goede bespreking best afgeroomd kan worden.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Voorzichtig en rekening houdend met iets wat we allemaal op dit moment gewoon nog niet weten de risicoreserve op die manier vast te houden is voor mij, na de uitleg die we van de gedeputeerde hebben gekregen, ruim voldoende. Inderdaad, maatschappelijke opgave geeft financiële risico's en dit instrument wilden we ook hiervoor gebruiken. Dat neemt niet weg, als je meerjarenplanningen hebt, dan wil je hier wel grip op houden, dus themabijeenkomsten dadelijk daar in te hebben met elkaar zal zeker essentieel zijn om goede kaders te blijven behouden. Geld kun je niet twee keer uitgeven, dus als wij volgend jaar hier de reserve nog steeds hebben staan, dan heb ik ook begrepen is het ter beschikking van alle portefeuilles ook wel een belangrijke aanvulling even in de discussie.

Dat is in de tweede termijn wat ik hierover wil zeggen.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter.

Het was af en toe een wat lastig debat, moet ik eerlijk zeggen, en dan moeten we ook naar onszelf kijken als Staten. Want we hebben wel beslissingen genomen die uiteindelijk geland zijn in het ontwikkelbedrijf, en dat is niet alleen maar zoals vroeger een grondbedrijf was, nee: ook echt een ontwikkelbedrijf met een maatschappelijke functie die ook geld mag kosten. Net werd Hermenzeil genoemd, een belangrijk voorbeeld waarin ondermijning ook een plek heeft gekregen. Dat besluit hebben we met elkaar genomen, dus dan moeten we hier niet allemaal projecten die we dan al in het ontwikkelbedrijf gezet hebben nog eens een keer ter discussie stellen. Tegelijkertijd vraagt de hele methodiek wel besturen van de Staten op afstand, op hoofdlijnen, maar hebben we wel goed en scherp zicht nodig in de ontwikkeling en ook met name het risicoprofiel van verschillende projecten, omdat er ook een groot aantal projecten in de portefeuille zitten die in de verkenning zitten, waarin je dan wel ook de keus moet gaan maken van "wat kun je nog wel doen en

wat kun je niet doen in de toekomst?”. Kun je nog wel alles doen? Terechte vragen, die de heer De Bie ook stelt, die ook door de coronacrisis nog een stuk scherper worden. En ik wil hem toch oproepen, omdat er bij mij een heel aantal vragen zijn blijven hangen, ook op de huidige portefeuille, waarin we nu informatie krijgen die niet in de stukken staat, dat er al beslissingen genomen zijn die nu nog niet verwerkt zijn in het ontwikkelbedrijf, om met elkaar kort na januari nog een keer bij elkaar te gaan zitten en dan ook de stand van zaken op dat moment op te maken. Want terecht zegt de heer De Bie: er is veel in ontwikkeling, er is veel wat we nog niet weten hoe het uit gaat werken, maar er hangt ook heel veel aan vast, juist omdat we ook een maatschappelijke portefeuille hebben opgebouwd in het ontwikkelbedrijf. En daarmee verleg ik toch wel een stuk de discussie ook naar januari, om te kijken of we dan, meer onderbouwd, daar op een goede manier, en dan moeten we maar eens een keer met elkaar kijken hoe we dat doen, die discussie goed kunnen gaan voeren, want er hangt wel heel veel van af. En dan dient het, denk ik, ook, zodat wij goed in onze controlerende rol kunnen zitten als Staten en dat GS ook weer goed, zoals ook de Zuidelijke Rekenkamer aangaf, in een informerende rol gebracht kunnen worden om ons als Staten in positie te brengen. Die oproep wil ik nogmaals doen en ik hoop dat we daar dan in januari op een goede manier het debat, het gesprek, met elkaar over kunnen voeren.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Vreugdenhil. Dan ga ik naar gedeputeerde De Bie in tweede termijn.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Dank ook voor toch, wat ik zo kan inschatten, de brede steun die wij hebben voor deze reservering. Ik heb nog maar een paar vragen gehoord, veel opmerkingen, maar een paar vragen.

Allereerst de heer Everling: waarom toch niet integraliteit? De argumentatie miste hij. Nou, ik denk dat het niet doelmatig is eerlijk gezegd. Ik denk dat het doelmatiger is om nu het meerjarenplan hier los te bespreken. Ik zeg er nadrukkelijk bij dat de reservering die wij nu in het voorstel hebben eenmalig is. Dus in het vervolg zullen wij eerst het meerjarenplan bespreken en vervolgens bij de begroting de financiële gevolgen eigenlijk van dat meerjarenplan.

Ik kijk eventjes verder. Mijnheer Van Hattem, ja, we blijven toch een beetje in herhaling vallen. Kijk, allereerst weten we niet welke projecten doorgaan en welke niet, en of dat nou over de energietransitie gaat of niet, dat weten we gewoon niet. Voor de rest blijf ik ook weer herhalen. Ja, we kunnen nu allerlei beleidsmatige zaken ophalen, maar die horen thuis dus bij de behandeling van het betreffende project. Ook dat is een kwestie van doelmatigheid. Overigens: ik kom uit Oudenbosch en van sloop weet ik niks, maar dat is een tweede.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem interrumpeert.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Ik zit nou toch met een dilemma, want enerzijds zegt de gedeputeerde van “we bespreken vandaag het meerjarenplan”, nou duidelijk, maar als ik dan vervolgens een aantal projecten en zaken noem uit het meerjarenplan, dan krijg ik te horen van “ja, het moet besproken worden wanneer het project aan de orde is”. Maar wanneer het project aan de orde is, dan zijn wij als PS zijnde in principe niet aan zet, want inzet vanuit het ontwikkelbedrijf is in beginsel een bevoegdheid van GS. Dus hoe kunnen wij dan nog aan zet zijn, als GS hier dan primair over gaat? Daar zou ik toch wel iets meer duidelijkheid over willen.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, dan zou daar misschien de discussie over moeten gaan: of PS niet eerder aan de knoppen willen zitten. Maar dan is dat eigenlijk het echte probleem en niet zozeer nu de inhoudelijke behandeling.

Kijk ik verder naar de themavergadering. Er zijn wat zaken besproken. Dat de themavergadering nog in december plaats gaat vinden, dat schat ik in van niet. Dat wordt echt wel te krap, maar dat zal gewoon zo snel mogelijk in het volgende kalenderjaar zijn.

Had ik nog de vraag of straks die 7 miljoen weg is. Nou ja, dat mag ik toch hopen van niet. Het antwoord is eigenlijk gewoon 'nee'. Wij voorzien risico's, we weten niet hoeveel, maar 7 miljoen: dan zou de crisis nog wel een jaartje door moeten gaan, schat ik in.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem interrumpeert weer.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, ik had wel een iets duidelijker antwoord verwacht van de gedeputeerde. De gedeputeerde zegt "PS moet misschien iets eerder aan de knoppen zitten", maar met het huidige statuut en dergelijke zitten wij gewoon niet aan de knoppen, of het moet zijn dat de gedeputeerde nu gaat toezeggen dat hij voor ieder project dat in de steigers wordt gezet eerst een Statenvoorstel naar PS gaat sturen, of het eerst met PS gaat bespreken, en daar heb ik nog niks concreets over gehoord.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, mijnheer Van Hattem, als u niet tevreden bent met het huidige beheerstatuut, dan zou dat voor u aanleiding kunnen zijn om te proberen dat te veranderen. Meer kan ik er niet van zeggen. Het statuut is zoals het nu is.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, en dat is nu het punt: daarmee ligt de bal eigenlijk bij GS en niet bij PS. En als ik dan de gedeputeerde hoor zeggen van "u kunt het bij bepaalde projecten ter sprake brengen", dat kunnen we dus niet, omdat die projecten in beginsel bij GS liggen, tenzij het een bepaalde investeringsruimte overschrijdt, et cetera, et cetera, maar in beginsel ligt het bij GS. Dus hoe kunnen wij nou, als u zegt "we kunnen het niet hier bij het meerjarenplan bespreken", het wél ter sprake brengen? Dan zou het nu toch moeten, bij het meerjarenplan, en daarom stel ik u ook die vragen, om hier te kunnen controleren en te kunnen bijsturen.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Als ik het zo hoor, is mijnheer Van Hattem het niet alleen oneens met het beheerstatuut, maar ook met de kaders die zijn gesteld, want uiteindelijk: als GS de bevoegdheid is gegeven om te handelen, dan doen we dat binnen de kaders die uiteindelijk door PS zijn gesteld.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem tot slot.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dat moeten we dan wel kunnen controleren en kunnen bijsturen waar nodig. Misschien zijn we het wel eens met de kaders, of oneens, dat doet er eigenlijk niet toe. Ongeacht daarvan moeten we ze kunnen controleren en kunnen bijsturen, en daar heb je dus deze documenten voor en deze behandeling. Als we dan alleen maar te horen krijgen "ja, het gaat per project", nee: bij die projecten zijn we juist niet aan zet. Dus we zitten nu eigenlijk, als ik de gedachtewisseling volg van de gedeputeerde, in een soort van vacuüm van hoe we hiermee om zouden moeten gaan. Daarom stel ik nu deze vragen en zou ik daarom gewoon willen weten: hoe kunnen wij hier dan een beetje vat op krijgen, of duidelijkheid over krijgen? En anders is er naar mijn idee op dit moment geen echt moment om daar iets mee te kunnen doen vanuit PS.

De **voorzitter**: U heeft uw punt gemaakt volgens mij. De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou, het is niet zo dat GS altijd aan zet zijn, want voor projecten boven een bepaald bedrag – ik weet het even niet uit mijn hoofd – wordt PS toch gevraagd om daar iets van te vinden. Dus het geldt maar voor een gedeelte van de zaken.

Kijk ik even verder naar wat besproken is. De houtskoolschets, dat ging overigens over de referendum- en participatieverordening. Ik meende te zien dat daar wat misverstand over was.

Het college vindt dat de vraag over cultuur moet worden gesteund, financieel. Zo'n discussie hoort niet plaats te vinden in een vraag of een reserve van een ontwikkelbedrijf groot genoeg is. Hoe cultuur moet worden gesteund, hoort plaats in de begrotingsdebatten.

Ik denk dat dat het zo was. Ik hoor van alles piepen, maar volgens mij is er geen interruptie, dus ik sluit graag af. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de bespreking van dit onderwerp. Ik sluit dan ook de beraadslagingen over dit voorstel. De stemming over dit voorstel gaat plaatsvinden, zoals we zojuist ook al hebben besproken, tijdens de Statenvergadering van 13 november, voorafgaand aan de stemming over de begroting voor 2021. Zo hebben we dat met elkaar afgesproken.

Ik sluit nu überhaupt de beraadslagingen en we gaan ons opmaken voor de stemming. Ik schors de vergadering voor tien minuten, om u de gelegenheid te geven om in te loggen in de stemapplicatie.

Tot over tien minuten.

Schorsing (19.17-19.30)

De **voorzitter**: De vergadering is heropend.

Zoals gezegd, gaan we vandaag digitaal stemmen. Ik vraag de griffier melding te doen van het aantal deelnemers in de stemapplicatie.

De **griffier**: Wij hebben nu 51 deelnemers in de applicatie zitten. We missen nog Liesbeth Sjouw, Marco van der Wel en Michiel Philippart. Als die alsnog een poging willen wagen, dan kunnen we met het stemmen gaan starten.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Voorzitter!

De **voorzitter**: Mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ik zat er al heel lang in, ik was eruit gegooid en nu kom ik er niet meer in. Ik ben bezig en hoop dat het snel gaat lukken.

De **voorzitter**: Misschien kan ook de techniek eventjes helpen.

De heer **Philippart** (GL): Ik heb ook een inlogprobleem. Ik zat er net ook in en nu ben ik er ook uit gegooid.

De **voorzitter**: De heer Philippart heeft ook een inlogprobleem. Dat is mooi hè, mijnheer Philippart: ik herken uw stem al!

De heer **Philippart** (GL): Ik zal dat maar als een goed teken oppakken!

De **voorzitter**: Zeker.

De heer **Philippart** (GL): Volgens mij zit ik er nu in.

De **voorzitter**: Ja, dan hebben we nog twee mensen die er niet in zitten. Dan gaan we toch maar beginnen, want we kunnen die twee mensen altijd nog in beeld krijgen om zo uit hun stem uit te brengen. In de tussentijd zal geprobeerd worden om u wel daadwerkelijk in de stemapplicatie te krijgen. Hoeveel mensen hebben we er nu in totaliteit in zitten griffier?

De **griffier**: 53.

Stemming

De **voorzitter**: De gebruikelijke volgorde van stemming wordt natuurlijk aangehouden. We hebben deze keer geen amendementen, dus we gaan eerst over een besluit stemmen en dan over de moties, tenzij het alleen een motie betreft natuurlijk. Per besluit of motie wordt de stemming opengesteld en kan gestemd worden door middel van de buttons 'Voor', 'Tegen' of 'Onthouden'. Bevestig uw stem door op de button 'Versturen' te drukken en druk na elke stemming ook op 'Refresh'. 'Onthouden', dat weet u, is alleen maar bedoeld voor het onthouden van een stem op grond van artikel 28 van de Provinciewet, dus in beginsel stemt u voor of tegen. Als u een stemverklaring wenst af te leggen, dan is het heel erg handig wanneer u dat voorafgaande aan de stemming aangeeft via de chat. Ik geef u dan meteen na de stemming het woord om een korte – korte! – stemverklaring af te leggen. Na de stemming, d.w.z. nadat gecheckt is of iedereen zijn of haar stem heeft uitgebracht, zal ik de uitslag van de stemming mededelen. Die verschijnt trouwens ook in beeld. Dan geef ik de stemming vrij en verschijnt de uitslag. Vervolgens moet u natuurlijk kijken of u zich herkent in de stemming. Als dat niet het geval is, dan kunt u dat op dat moment melden. Hier wordt dan in de notulen aantekening van gemaakt, maar deze mededeling heeft dan geen invloed meer op de uitslag van de stemming.

We gaan eerst stemmen over een bespreekpunt, namelijk-

Mevrouw **Sjouw** (D66): Voorzitter!

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Sjouw?

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ik wil aan het begin van de stemming aangeven dat wij motie 164 over het Wopke Wiebes Fonds intrekken.

De **voorzitter**: Dan streep ik die door. Motie M164 is ingetrokken bij dezen.

Maar wij starten eerst met de actualiteitenmotie, en dat is motie M163: Gezondheid voorop – per direct een einde aan de nertsenhoudery.

Actuele motie M163-2020 Provinciale Staten 6 november 2020 'Gezondheid voorop – per direct een einde aan de nertsenhoudery'

De **voorzitter**: De stemming is geopend.

De **griffier**: We hebben nog één stem te gaan, en die is van Liesbeth Sjouw.

De **voorzitter**: Mevrouw Sjouw. U bent de enige die nog niet gestemd heeft. Misschien kunt u er even bij komen.

De **griffier**: Ja, ik heb nu 54 stemmen, 20 voor en 34 tegen.

De **voorzitter**: De uitslag is binnen. Iedereen heeft gestemd, begrijp ik. Dan verschijnt dat ook nog eventjes in beeld. 20 stemmen voor, 34 stemmen tegen. Daarmee is de motie verworpen. Ik zie geen meldingen, dus ik neem aan dat iedereen zich herkent in zijn of haar stemgedrag.

Dan gaan we naar het Statenvoorstel over het Beleidskader Mobiliteit: Koers 2030', want ik heb bij het vorige onderwerp ook geen stemverklaringen gezien.

Statenvoorstel 80/20 Beleidskader Mobiliteit: 'Koers 2030'

De **voorzitter**: We gaan eerst stemmen over het ontwerpbesluit van het beleidskader. Daartoe is de stemming geopend.

De **griffier**: De heer Philippart dient nog te stemmen en dan hebben we 54 stemmen.

De heer **Philippart** (GL): Mijn internet is uitgevallen.

De **voorzitter**: Maar misschien kunt u vertellen of u voor of tegen stemt.

De heer **Philippart** (GL): Ja, ik stem voor.

De **griffier**: Dan heb ik 54 stemmen, 50 voor, 4 tegen.

De **voorzitter**: Daarmee is het voorstel aangenomen. Dan krijgen we het nog eventjes in beeld. Ik zie dat niemand zich heeft gemeld voor een stemverklaring.

Ten aanzien van de moties. De eerste motie waarover we gaan stemmen is motie M165, 'Snelfietspaden'. De stemming is geopend.

De heer **Hendriks** (CDA): Voorzitter, ik zie niks in mijn scherm. Kan dat kloppen?

De **griffier**: De 'Refresh'-knop gebruiken.

De **voorzitter**: Heeft u de 'Refresh'-knop al gebruikt, mijnheer Hendriks?

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voorzitter, ik zie ook niks en ik heb al 'gerefresht'.

De **voorzitter**: Er zijn meer mensen die niks zien. Ik kijk even naar de techniek.

De heer **Hendriks** (CDA): Ik zie hem nu wel en ik heb gestemd. Dank je wel voor het advies.

De **voorzitter**: Oké, misschien nog een keer 'Refresh' proberen en dan lukt het wel.

De **griffier**: We wachten nog op drie stemmen, mevrouw Meeuwis, de heer Duijs en mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter, ik was er even uit gegoooid, ik ben weer opnieuw aan het inloggen.

De **voorzitter**: Misschien kunnen we ook vragen hoe zij stemmen mondeling, zodat we verder kunnen.

De **griffier**: Ja, dat geldt alleen nog voor mevrouw Meeuwis, dus als mevrouw Meeuwis even in beeld haar stem uitbrengt, zijn we er.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ik heb zojuist gestemd.

De **griffier**: 54 stemmen, 45 voor, 9 tegen.

De **voorzitter**: Dan is deze motie aangenomen. Dan gaan we nog eventjes kijken naar de motie, dan lopen we er nog even langs.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, dit is heel onscherp en onleesbaar!

De **voorzitter**: Ja, dat valt mij ook op; ik kan het ook niet goed zien. Dáár is het duidelijk, maar hiér niet, op ons beeld. Kan het iets scherper in beeld gebracht worden? In de live stream is hij wel scherp? Nee, ook niet. Kan dat nog verholpen worden, dames en heren? Krijgen we hem nog een keer te zien, want ik heb hem nog niet scherp gehad in beeld. Hij komt eraan- Ja, nu is hij wel scherp. Dank u wel.
En dan gaan we naar de volgende, M166, 'Bevorderen gebruik van de fiets'. De stemming is geopend.

De **griffier**: We missen nog de stem van mevrouw Van der Linden, hoor ik zeggen-, o, mevrouw Vlasveld juist.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ik wou net zeggen: volgens mij heb ik gestemd.

De **voorzitter**: We missen nog de stem van?

De **griffier**: Mevrouw Vlasveld.

De **voorzitter**: Ze kan misschien mondeling stemmen.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, de stemming is niet zichtbaar, ook na meerdere keren refreshen, maar ik kan mijn stem ook gewoon zó geven-

De **voorzitter**: Graag.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): 166 hè, voor de zekerheid?

De **voorzitter**: Ja, zeker.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **griffier**: Dan heb ik 54 stemmen, 17 voor, 37 tegen.

De **voorzitter**: Daarmee is hij verworpen. Ik zie verder geen stemverklaringen. We gaan nog eventjes naar de stemming zelf kijken. Iemand heeft z'n geluid uit staan die rodekool aan het eten is in ieder geval. Ik heb dit niet in beeld hè, wat dáár in beeld is. Nou komt 'ie, ja.

Oké, daarmee gaan we naar de volgende, motie M167, 'Voorfinancieren om aanpak snelwegen te versnellen'. De stemming is geopend.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter?

De **voorzitter**: Ja?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik word er een keer of tien, twintig uit gegooid. Bij de vorige dingen ging het net op tijd goed, maar ik vrees dat mijn iPad het nu aan het begeven is. Kan ik misschien mondeling stemmen?

De **voorzitter**: Jazeker, dat mag u nu doen.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik zal bij deze motie tegenstemmen.

De **voorzitter**: We zijn er nu bijna, denk ik, hè? Ik kijk even naar de griffier.

De **griffier**: Ja, ik heb 54 stemmen, 12 voor, 42 tegen.

De **voorzitter**: 12 voor, 42 tegen. Daarmee is de motie verworpen. Sommigen van jullie hebben het geluid aanstaan, denk ik, want ik hoor allerlei geluiden.

De heer **Boon** (PVV): Volgens mij is dit de verkeerde, of niet?

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Ja, dit is de vorige motie.

De **voorzitter**: Motie M168, 'Liever vangrails dan bomen kappen'. De stemming is geopend.

De heer **Philippart** (GL): Voorzitter, ik heb een fout gemaakt bij de stemming over motie 166. Daar heb ik voorgestemd, maar dat moest tegen zijn.

De **voorzitter**: Dan wordt dat op die manier in de notulen geregistreerd.

De heer **Philippart** (GL): Dank u wel.

De **voorzitter**: We zijn nu aan het stemmen over motie 168. Zijn we al zover?

De **griffier**: Ik mis nog één stem, van mevrouw Roijackers.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, ik heb echt vele pogingen gedaan, maar ik ga het weer mondeling doen. Ik ben voor.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel.

De **griffier**: Dan heb ik 54 stemmen, 16 voor, 38 tegen.

De **voorzitter**: En daarmee verworpen. Dan gaan we er nog eventjes naar kijken.

Dan gaan we naar motie 169, 'Liever groen en bloem dan subsidie en zwart langs Brabants wegen'. De stemming is geopend.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Voorzitter, ik had graag een stemverklaring willen afleggen bij de vorige motie.

De **griffier**: Dat doen we op het einde.

De **voorzitter**: Ja, die gaan we aan het einde van het pakketje doen, dus aan het einde van dit onderwerp geef ik de ruimte voor stemverklaringen.

Mevrouw Roijackers graag mondeling eventjes.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, tegen voorzitter.

De **griffier**: Dan heb ik 54 stemmen, 4 voor en 50 tegen.

De **voorzitter**: Daarmee is de motie verworpen. Dan gaan we hem nog even bekijken.

Dan gaan we naar motie M170, 'Erover of eronder!'. De stemming is geopend.

Mevrouw Roijackers nog, denk ik?

De **griffier**: Ja, dan zijn we er.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): 170 voor.

De **griffier**: Dan heb ik 54 stemmen, waarvan iedereen voor is.

De **voorzitter**: 54 stemmen voor, daarmee aangenomen. We krijgen het nog even in beeld. Ja, dat ziet er overzichtelijk uit! Dank u wel.

Dan gaan we tot slot naar M171, 'Onderzoek betalen naar gebruik op de wegen'. De stemming is geopend.

Ik zie dat mevrouw Roijackers heeft gestemd?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dat is correct. Ik heb de iPad drie keer opnieuw gestart, dat bleek de truc te zijn.

De **voorzitter**: Fantastisch, het is gelukt.

De **griffier**: Maar we missen nog de stem van Marco van der Wel. O., die is ook binnen. 54 stemmen, 16 voor, 38 tegen.

De **voorzitter**: Daarmee verworpen. En daarmee zijn we aan het einde gekomen van de stemming over het beleidskader mobiliteit. Daarmee zijn we bijna aan het einde gekomen, maar nog niet helemaal, want er is nog een aantal ontwerpbesluiten-

De **griffier**: En de stemverklaringen.

De **voorzitter**: We gaan nu eerst naar de stemverklaringen, dat klopt. Mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ja, voorzitter, dank u wel. Het betreft motie 168. Daar zijn wij tegen, omdat er over 'redelijkerwijs' wordt gesproken en dat vind ik een te vaag begrip om tegen te houden dat er bomen worden gekapt. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Smeulders namens de Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, twee stemverklaringen, eerst op 168. We hebben daar voorgestemd, dat wil echter niet zeggen dat op het moment dat het voor de verkeersveiligheid beter is om bomen weg te halen in plaats van vangrails te zetten, of er geen ruimte is voor vangrails, wij tegen het kappen van bomen zijn. Sterker nog: wij rekenen erop dat de gedeputeerde dan die bomen verwijdert, omdat verkeersveiligheid het belangrijkste is. En 171. Ja, wij interpreteren die motie zo, dat dat onderzoek gaat gebeuren op het moment dat er landelijk meer bekend is over die regeling.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee hebben we volgens mij alle-

De heer **Philippart** (GL): Voorzitter, er was ook een stemverklaring vanuit GroenLinks aangegeven in de chat.

De **voorzitter**: O, helemaal bovenin. U heeft gelijk. Mijnheer Philippart over 165.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel. In principe konden wij ver meegaan in de motie, maar een expliciet toestaan van het temporiseren vanuit PS, wat in de praktijk ook al gebeurt rondom fietspaden, achten wij niet opportuun voor de realisatie van onze ambities. Dank u wel.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Volgens mij heb ik nu alle stemverklaringen gehad. Ja, de griffier bevestigt dat ook. Daarmee komen we wel tot een afronding van het Beleidskader Mobiliteit: 'Koers 2030'.

Dan gaan we naar een drietal punten die nog op de agenda staan.

Statenvoorstel 70/20 Notulen vergadering Provinciale Staten 3 juli 2020 (inclusief de na de schorsing voortgezette vergadering op 11 september 2020)

Statenvoorstel 83/20 Notulen vergadering Provinciale Staten 25 september 2020

De **voorzitter**: Er staat een tweetal ontwerpbesluiten op de agenda: notulen vergadering Provinciale Staten 3 juli 2020 en notulen vergadering Provinciale Staten 25 september 2020. Ik zou u willen voorstellen om bij acclamatie akkoord te gaan met deze notulen. Als iemand daar niet mee akkoord is, dan hoor of zie ik dat nu graag. Ik zie niemand. Daarmee zijn ze akkoord.

Statenvoorstel 84/20 Lijst Ingekomen Stukken vergadering Provinciale Staten 6 november 2020

De **voorzitter**: Dan blijft over de lijst ingekomen stukken van 17 september 2020 tot en met 14 oktober 2020. Ik stel voor met de wijze van afdoening van de inkomen stukken zoals weergegeven akkoord te gaan bij acclamatie. Ik zie geen meldingen van mensen die het daar niet mee eens zijn. Daarmee is dat bij acclamatie vastgesteld.

Dan gaan we nu richting de sluiting. Ik wil iedereen bedanken voor de inbreng. Wij hebben volgende week opnieuw een Statendag. Dat belooft een zeer lange dag te worden, is mij beloofd, want dan staat een nogal belangrijk onderwerp op de agenda, namelijk de begroting. Ik wens jullie nu nog een hele fijne avond, graag tot volgende week en probeer een beetje van het weekend te genieten. Tot dan.

Sluiting

De voorzitter sluit om 19.58 uur de vergadering.

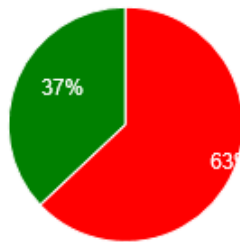
Stemmingsoverzicht vergadering Provinciale Staten 6 november 2020

De digitale stemmingen van individuele Statenleden zijn te raadplegen via <https://noord-brabant.stateninformatie.nl/dashboard>

5.2.10 Actuele motie M163-2020 Gezondheid voorop - per direct een einde aan de nertsenhoudery

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● tegen (34x)
● voor (20x)

TEGEN

50PLUS
CDA
ChristenUnie/SGP
Forum voor Democratie
Lokaal Brabant
PVV
VVD

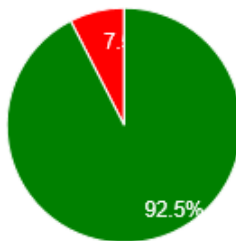
VOOR

D66
GroenLinks
Partij voor de Dieren
PvdA
SP

5.4.10 Ontwerpbesluit 80/20 Beleidskader mobiliteit Koers 2030

Digitale stemming:

Resultaat: aangenomen

● voor (49x)
● tegen (4x)

TEGEN

PVV

VOOR

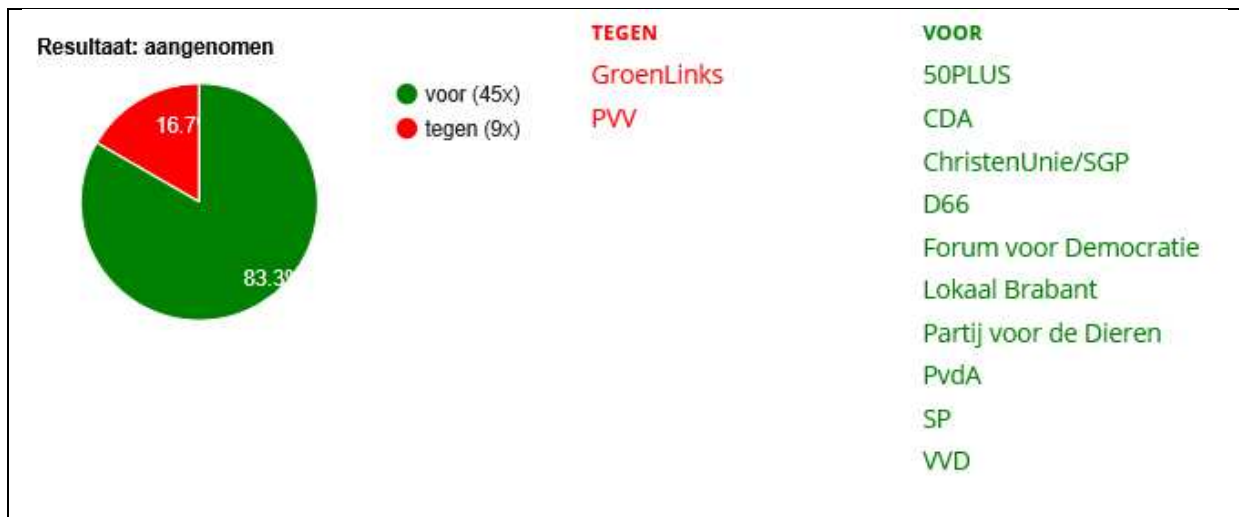
50PLUS
CDA
ChristenUnie/SGP
D66
Forum voor Democratie
GroenLinks
Lokaal Brabant
Partij voor de Dieren
PvdA
SP
WD

Aanvulling stemming in beeld:

De heer Philippart **voor**

5.4.20 Motie M165-2020 Snelfietspaden

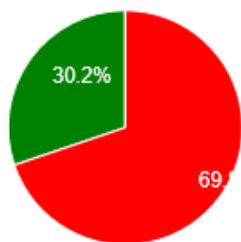
Digitale stemming:

5.4.30 Motie M166-2020 Bevorderen gebruik van de fiets

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● tegen (37x)
● voor (16x)

TEGEN

- 50PLUS
- CDA
- Forum voor Democratie
- Lokaal Brabant
- PVV
- VVD

VOOR

- ChristenUnie/SGP
- D66
- Partij voor de Dieren
- PvdA
- SP

VERDEELD
GroenLinks

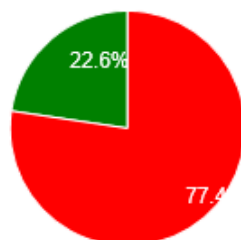
Aanvulling stemming in beeld:

Mevrouw Vlasveld **voor**

5.4.40 Motie M167-2020 Voorfinancieren om aanpak snelwegen te versnellen

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● tegen (41x)
● voor (12x)

TEGEN

- 50PLUS
- CDA
- ChristenUnie/SGP
- D66
- GroenLinks
- Lokaal Brabant
- Partij voor de Dieren
- PvdA
- SP
- VVD

VOOR

- Forum voor Democratie
- PVV

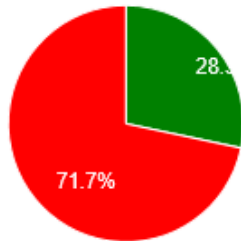
Aanvulling stemming in beeld:

Mevrouw Roijackers **tegen**

5.4.50 Motie M168-2020 Liever vangrails dan bomen kappen

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● voor (15x)
● tegen (38x)

TEGEN

CDA
ChristenUnie/SGP
D66
Forum voor Democratie
Lokaal Brabant
SP
VVD

VOOR

50PLUS
GroenLinks
PVV
Partij voor de Dieren
PvdA

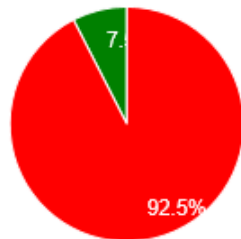
Aanvulling stemming in beeld:

Mevrouw Roijackers **voor**

5.4.60 Motie M169-2020 Liever groen en bloem dan subsidie en zwart langs Brabantse wegen

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● tegen (49x)
● voor (4x)

TEGEN

50PLUS
CDA
ChristenUnie/SGP
D66
Forum voor Democratie
GroenLinks
Lokaal Brabant
Partij voor de Dieren
PvdA
SP
VVD

VOOR

PVV

Aanvulling stemming in beeld:

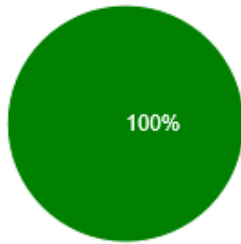
Mevrouw Roijackers **tegen**

5.4.70 Motie M170-2020 Erover of eronder!

Digitale stemming:

Resultaat: aangenomen

● voor (53x)

VOOR

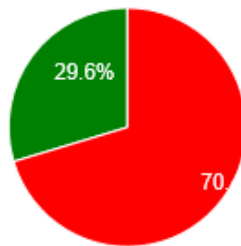
50PLUS
CDA
ChristenUnie/SGP
D66
Forum voor Democratie
GroenLinks
Lokaal Brabant
PVV
Partij voor de Dieren
PvdA
SP
VD

Aanvulling stemming in beeld:
Mevrouw Roijackers **voor**

5.4.80 Motie M171-2020 Onderzoek betalen naar gebruik op de wegen

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● tegen (38x)
● voor (16x)

TEGEN

50PLUS
CDA
Forum voor Democratie
Lokaal Brabant
PVV
SP
VD

VOOR

ChristenUnie/SGP
D66
GroenLinks
Partij voor de Dieren
PvdA